

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย

JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย

JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH

ความเป็นมา

ด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ข้อที่ 13.2.1, 13.2.2 และ 13.3.1, 13.3.2 (สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา 2549: 28-30) ได้กำหนดให้การตีพิมพ์ผลงานวิทยานิพนธ์หรือบางส่วนของผลงาน วิทยานิพนธ์ ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือการเสนอผลงานบางส่วนต่อที่ประชุมวิชาการที่มี ีรายงานการประชุม (Proceeding) ในกรณีของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต และสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มี ีกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ในกรณีของนักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต เป็น ส่วนหนึ่งของเกณฑ์การสำเร็จการศึกษา และตามมติของการประชุมการพัฒนางานบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก ครั้งที่ 1/2551 เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2551 ได้เห็นชอบให้มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก มีภาระงานร่วมกัน คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบุรี รับผิดชอบจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครปฐม รับผิดชอบจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ หมู่บ้านจอมบึง และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี รับผิดชอบการจัดประชุมทางวิชาการ

ต่อมาที่ประชุมการพัฒนางานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก ครั้งที่ 2/2551 เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2551 ได้มีมติรับหลักการตามร่างโครงการจัดทำ วารสารบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก และให้มหาวิทยาลัย ราชภัฏแต่ละแห่งที่รับผิดชอบภาระงานตามมติที่ประชุมครั้งที่ 1/2551 จัดทำร่างโครงการเพื่อเสนอ ต่อที่ประชุมอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก ในวันเสาร์ที่ 6 ธันวาคม 2551 ซึ่งที่ ประชุมอธิการบดีในครั้งนั้นมีมติเห็นชอบในหลักการตามเสนอ

วัตถุประสงค์ : เพื่อเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือผลงานทางวิชาการของนักศึกษา อาจารย์ และบุคคลทั่วไป เน้นการนำเสนอบทความวิจัย โดยอาจมีบทวิจารณ์หนังสือ หรือ บทความปริทัศน์ ตีพิมพ์ร่วมด้วย

สาขาที่เปิดรับ : การศึกษา สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัย ราชภัฏกาญจนบุรี)

ผู้ดำเนินงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

สารบัญ / CONTENT

การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ACADEMIC MANAGEMENT AFFECTING INTERNAL QUALITY ASSURANCE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION OF NAKHON PATHOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2.....	5
---	---

ชนัญชิดา พุ่มดียิ่ง / CHANANCHIDA PUMDEEYING
พิชญาภา ยืนยาว / PITCHAYAPA YUENYAW
จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย / JITTIRAT SAENGLOETUTHAI

การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 STRATEGIC MANAGEMENT OF EDUCATIONAL RESOURCES MOBILIZATION IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 9.....	27
---	----

ทิพมณฑา ทนุกการ / TIPMONTA TANUKARN
พรรณี สุวตถิ / PANNEE SUWATTHEE
ดวงใจ ชนะสิทธิ์ / DUANGJAI CHANASIT

สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 COMPETENCY OF PROFESSIONAL SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING LEARNING ORGANIZATION IN SCHOOL UNDER THE JURISDICTION OF NAKHON PATHOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1.....	48
---	----

ปารุดา สระทองจันทร์ / PARUDA SRATHONGJAN
เยาวภา บัวเวช / YAWAPA BUAWECH
โยธิน ศรีโสภ / YOTHIN SRISOPHA

สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม TEACHERS' COMPETENCY IN CURRICULUM AND LEARNING MANAGEMENT AFFECTING EDUCATIONAL INSTITUTION EFFECTIVENESS UNDER THE JURISDICTION OF SUMUT SONGKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA.....	68
--	----

ปุนทริกา นิลพัฒน์ / PUNTARIKA NILAPHAT
พิชญาภา ยืนยาว / PITCHAYAPA YUENYAW
จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย / JITTIRAT SAENGLOETUTHAI

การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 QUALITY MANAGEMENT SYSTEMS IN WORLD-CLASS STANDARD SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 9.....	87
---	----

เมธี ทองคำ / METEE THONGKAM
โยธิน ศรีโสภ / YOTHIN SRISOPHA
ดวงใจ ชนะสิทธิ์ / DUANGJAI CHANASIT

การพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

PERSONNEL DEVELOPMENT AFFECTING THE LEARNING ORGANIZATION OF EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION OF KANCHANABURI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 2..... 109

รสสุคนธ์ มั่นคง / ROSSUKON MUNKONG

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย / JITTIRAT SAENGLOETUTHAI

พิชญาภา ยืนยาว / PITCHAYAPA YUENYAW

การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

DEVELOPMENT IN THE MANAGEMENT OF THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION
IN BETONG DISTRICT, YALA PROVINCE..... 126

สมชาย รongเหลือ/ SOMCHAI RONGLUE

ชูศักดิ์ เอกเพชร/ CHUSAK EKPETCH

โสภณ เพ็ชรพวง/ SOPON PHATPONG

การศึกษาให้ดูฐานบ้านกระทุ้มลุ่มเพื่อพัฒนาปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

STUDY OF BANKRATHUMLOM BHUTAN MUSHROOM TO DEVELOP SCIENCE LABORATORY
DIRECTION FOR MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS..... 144

สุนันtha ชมเจริญ/ SUNANTHA CHOMJAROEN

รุ่งทิwa ชิดทอง/ RUNGTIWA CHIDTHONG

สมปอง ทองงามดี / SOMPONG THONGNGAMDEE

ผลการใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ขนมหสาโลสุพรรณบุรีเพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

EFFECTS OF USING SCIENTIFIC LABORATORY ACTIVITY KIT IN THE TITLE OF KHANOM
SALEE OF SUPHAN BURI TO IMPROVE THE ABILITY IN SCIENCE LEARNING FOR
KINDERGARTEN 2 STUDENTS..... 166

อาภรณ์ นรัญดา/ ARPORN NARUNDA

อัมรินทร์ อินทร์อยู่/ AMMARIN INYOO

สมปอง ทองงามดี/ SOMPONG THONGNGAMDEE

บทวิจารณ์หนังสือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการและการประยุกต์

BOOK REVIEW: HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT: PRINCIPLES
AND APPLICATIONS..... 186

พิชญาภา ยืนยาว/PITCHAYAPA YUENYAW

การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2
ACADEMIC MANAGEMENT AFFECTING INTERNAL QUALITY ASSURANCE
IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION
OF NAKHON PATHOM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

ชณัญชิตา พุ่มดียั้ง / CHANANCHIDA PUMDEEYING¹
พิชญาภา ยืนยาว / PITCHAYAPA YUENYAW²
จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย / JITTIRAT SAENGLOETUTHAI³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 2) ระดับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และ 3) การบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 306 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการ อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน
2. การประกันคุณภาพภายใน อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน
3. การบริหารงานวิชาการด้านร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ ด้านการวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นปัจจัยส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 63.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ การประกันคุณภาพภายใน ประถมศึกษา

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตร์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the level of academic management in educational institutions; 2) the level of internal quality assurance in educational institutions; and 3) academic management affecting internal quality assurance in educational institutions. The research sample, derived by proportional stratified random sampling, was 306 administrators and teachers of educational institutions under the Jurisdiction of Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, the academic management was at a high level.
2. Overall and in specific aspects, the internal quality assurance was at a high level.
3. The academic management in the aspects of participation of communities and educational institutions to improve academic quality; measurement, evaluation and research to improve the education quality; development of the educational institution curriculum and local curriculum; and development of educational resources and technology together predicted the internal quality assurance at the percentage of 63.10 with statistical significance at .01.

Keywords: academic management, internal quality assurance, primary education

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนามนุษย์อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดและการศึกษายังเป็นกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ ถ้าทรัพยากรมนุษย์มีการพัฒนาคุณภาพสูงแล้ว ความเจริญก้าวหน้า ฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมก็จะดีขึ้นตามลำดับ ดังนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2559) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี จึงยึด “คน” เป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาเพื่อให้คนไทยมีความสุข พึ่งตนเอง และก้าวทันโลกโดยยังรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้ สามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า เหมาะสม มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี มีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อ

พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 22 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 3)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับไว้ใน หมวด 6 มาตรา 47 บัญญัติไว้ว่า ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 48 บัญญัติไว้ว่าให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินผลคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย การประกันคุณภาพภายในมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยสถานศึกษาต้องวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน มีการทำตามแผน มีการตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบที่มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน ทุกคนในสถานศึกษาต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา พัฒนา ปรับปรุง ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554: 8)

จากผลการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า สถานศึกษาที่ผ่านการรับรองในรอบที่ 3 มากกว่าการรับรองในรอบที่ 2 ร้อยละ 0.81 โดยมีสถานศึกษาที่มีพัฒนาการ ร้อยละ 13.19 รักษาคุณภาพร้อยละ 60.97 ลดลงร้อยละ 23.57 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีจุดอ่อนด้านการบริหาร ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ขาดความต่อเนื่อง 2) สถานศึกษาไม่ได้นำผลการประเมินมาวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก และผลการดำเนินการตามแผนฯ และโครงการ/กิจกรรมที่สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาโอกาสหรือจุดแข็ง

ของสถานศึกษา 3) สถานศึกษาไม่สรุปผลการดำเนินการโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา 4) ความไม่สอดคล้องของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีและการรายงานผลการดำเนินการประจำปี (SAR) 5) สถานศึกษาไม่ทำรายงานผลการดำเนินการประจำปีอย่างต่อเนื่อง ไม่รายงานต้นสังกัดและไม่รายงานต่อสาธารณชน 7) งานด้านสารสนเทศของสถานศึกษาไม่เป็นระบบ 8) สถานศึกษาไม่ได้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบ ให้มีการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง และให้รายงานการประชุมต่อต้นสังกัดภายใน 15 วัน นับแต่วันที่มีการประชุม และ 9) การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา จัดทำโครงการ/กิจกรรมไม่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาหรืองานทั้ง 4 ด้าน ของสถานศึกษา จุดอ่อนด้านครู ได้แก่ 1) ครูไม่จัดทำแผนการสอนเพื่อใช้สอนจริง และไม่ทำแผนการสอนให้ต่อเนื่อง 2) การวิจัยในชั้นเรียนไม่ได้มาจากการเรียนการสอน หรือบันทึกหลังสอน และยังจัดทำได้น้อยเกินไป 3) ครูขาดการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่ตรงกับปัญหามากที่สุด และ 4) ครูควรศึกษามาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับตนเองให้ชัดเจน สำหรับจุดอ่อนด้านผู้เรียนระดับปฐมวัย ได้แก่ 1) น้ำหนักส่วนสูงของนักเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของกรมอนามัย เช่น เกินเกณฑ์ หรือขาดเกณฑ์ 2) นักเรียนส่วนใหญ่ขาดพัฒนาการด้านสติปัญญา ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านกระบวนการคิดที่หลากหลายรูปแบบ ฝึกการทำโครงการทุกชั้นเรียน และเน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2, 2557: 2-6)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการกับการประกันคุณภาพภายใน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าสถานศึกษาจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพก็จะทำให้สถานศึกษานั้นผ่านการรับรองประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก และทำให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามนโยบายของรัฐ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น สอดคล้องกับบุษรา ผ่องใส (2550: 117) ได้ศึกษาพบว่า การประกันคุณภาพภายในส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเขตการอาชีวศึกษาภูมิภาคตะวันตก โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านปรัชญาและเป้าหมายของสถานศึกษา หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และกิจการนักเรียน ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเขตการอาชีวศึกษาภูมิภาคตะวันตก ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงเป็นการบริหารงานที่สำคัญ และเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา การจัดการศึกษาในสถานศึกษาส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนโดยตรง สามารถสะท้อนถึงคุณภาพของสถานศึกษา และความสามารถในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ตั้งไว้ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จึงสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เพื่อจะได้ทราบการบริหารงาน

วิชาการและการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และนำผลของการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 และนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ปฏิบัติและพัฒนาปรับปรุงแก้ไขได้แนวทางในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายใน

สมมติฐานของการวิจัย

การบริหารงานวิชาการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอน 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) การวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การนิเทศและการแนะแนวการศึกษา 7) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 8) การร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ

2. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการว่าการดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ดังนี้ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 2) มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา 3) มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และ 5) มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) โดยใช้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis)

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 1,458 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 ในเขตอำเภอ นครชัยศรี อำเภอบางเลน อำเภอสสามพราน และอำเภอพุทธมณฑล ได้มาโดยตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์, 2542: 84) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) ซึ่งจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน และครู จำนวน 276 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 306 คน กระจายตามอำเภอ ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหาร สถานศึกษา	ครู	ผู้บริหาร สถานศึกษา	ครู
นครชัยศรี	39	314	8	66
บางเลน	50	362	11	76
สามพราน	45	498	9	105
พุทธมณฑล	11	139	2	29
รวม	145	1,315	30	276
รวมทั้งหมด	1,458		306	

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้
ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงาน วิชาการ และการประกันคุณภาพภายในเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาตามนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ ตัวแปรที่ศึกษา และกำหนดดัชนีชี้วัด

ขั้นที่ 2 สร้างแบบสอบถามตามนิยามตัวแปรให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแก้ไข

ขั้นที่ 4 นำส่งผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และตรวจสอบค่าของความตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 ได้ข้อกระทงคำถามทั้งหมด 115 ข้อ

ขั้นที่ 5 แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability)

ขั้นที่ 7 นำแบบสอบถามจากการทดลองใช้กลับคืนมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1974 อ้างถึงใน พงษ์รัตน์ ทวีรัตน์, 2546: 125) แบบสอบถามด้านการบริหาร งานวิชาการได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 และแบบสอบถามด้านการประกันคุณภาพภายในได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96

ขั้นที่ 8 ปรับปรุงแก้ไขข้อกระทงคำถามในด้านการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมถูกต้อง โดยผ่านการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เก็บข้อมูลจากตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มครู แบบสอบถามมี 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 สอบถามวัดระดับการบริหารงานวิชาการ และการประกันคุณภาพภายใน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของไลเคิร์ต (Likert) การกำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	การบริหารงานวิชาการ/การประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	การบริหารงานวิชาการ/การประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมาก

- 3 หมายถึง การบริหารงานวิชาการ/การประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การบริหารงานวิชาการ/การประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การบริหารงานวิชาการ/การประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 สอบถามเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของการบริหารงานวิชาการ และการประกันคุณภาพภายใน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open-ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 306 ฉบับ ไปยังสถานศึกษาที่มีผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามวัน เวลาที่นัดหมาย ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 306 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามลักษณะของแบบสอบถามในแต่ละตอน ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยวิธีการแจกแจง (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

1.2 การวิเคราะห์ระดับเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ และการประกันคุณภาพภายใน ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายตามเกณฑ์ ผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบเกณฑ์ขอบเขตของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2553: 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	มีการบริหารงานวิชาการ/การประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	มีการบริหารงานวิชาการ/การประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	มีการบริหารงานวิชาการ/การประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	มีการบริหารงานวิชาการ/การประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	มีการบริหารงานวิชาการ/การประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการและการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient: r_{xy}) สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ใช้เกณฑ์ดังนี้ (Hinkle, 1998: 118)

0.90-1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
0.70-0.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
0.50-0.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.30-0.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
0.00-0.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

3. การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.13$, S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการวางแผนวิชาการและการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.55) อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.58) และการร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนา ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.66) มีลำดับการดำเนินงานน้อยที่สุดดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับและลำดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

(n=306)

การบริหารงานวิชาการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น	4.12	0.59	มาก	3
2. การวางแผนวิชาการและการจัดการเรียนการสอน	4.25	0.55	มาก	1
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.16	0.58	มาก	2
4. การวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	4.10	0.60	มาก	5
5. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.06	0.65	มาก	7
6. การนิเทศและการแนะแนวการศึกษา	4.09	0.63	มาก	6
7. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.11	0.62	มาก	4
8. การร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ	4.03	0.66	มาก	8
รวม	4.13	0.52	มาก	

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริมอยู่ในลำดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.67) รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.65) และมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.50) มีระดับการดำเนินงานน้อยที่สุด ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับและลำดับการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

(n=306)

การประกันคุณภาพภายใน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน	4.11	0.50	มาก	5
2. มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา	4.27	0.51	มาก	3
3. มาตรฐานด้านสังคมแห่งการเรียนรู้	4.25	0.63	มาก	4
4. มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา	4.28	0.65	มาก	2
5. มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม	4.32	0.67	มาก	1
รวม	4.20	0.48	มาก	

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในของการบริหารงานวิชาการซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.58 - 0.83 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการบริหารงานวิชาการกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (Y_{tot}) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.64 -0.71 ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในของการบริหารงานวิชาการ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการบริหารงานวิชาการกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร	การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและ หลักสูตรท้องถิ่น (X_1)	การวางแผนวิชาการและการจัดการเรียน การสอน (X_2)	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_3)	การวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_4)	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา (X_5)	การนิเทศและการแนะแนวการศึกษา (X_6)	การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา (X_7)	การร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการ พัฒนาคุณภาพวิชาการ (X_8)	การบริหารงานวิชาการ (Y_{tot})
การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่น (X_1)	1.00								
การวางแผนวิชาการและการจัด การเรียนการสอน (X_2)	0.76**	1.00							
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X_3)	0.76**	0.83**	1.00						
การวัดผล ประเมินผล และการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_4)	0.65**	0.69**	0.76**	1.00					
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา (X_5)	0.59**	0.67**	0.68**	0.74**	1.00				
การนิเทศและการแนะแนวการศึกษา (X_6)	0.69**	0.74**	0.78**	0.74**	0.76**	1.00			
การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา (X_7)	0.69**	0.67**	0.69**	0.70**	0.66**	0.81**	1.00		
การร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ (X_8)	0.60**	0.58**	0.60**	0.62**	0.61**	0.71**	0.78**	1.00	
การบริหารงานวิชาการ (Y_{tot})	0.64**	0.64**	0.65**	0.67**	0.64**	0.64**	0.66**	0.71**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ (X_8) การวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและ หลักสูตรท้องถิ่น (X_1) และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X_5) เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอธิบายความผันแปรของการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวม (Y_{tot}) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.631 ซึ่งแสดงว่า การร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ การวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมได้ร้อยละ 63.10 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y}_{tot} = 1.33 + 0.27 (X_8) + 0.16 (X_4) + 0.15 (X_1) + 0.09 (X_5)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.38 (Z_8) + 0.21 (Z_4) + 0.19 (Z_1) + 0.13 (Z_5)$$

ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 (n=306)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	4	44.35	11.09	128.79**	0.00
Residual	301	25.91	0.08		
Total	305	70.27			
ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t	Sig.
ค่าคงที่	1.33		0.13	10.20**	0.00
การร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ (X ₈)	0.27	0.38	0.03	7.87**	0.00
การวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X ₄)	0.16	0.21	0.46	3.64**	0.00
การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น (X ₁)	0.15	0.19	0.40	3.91**	0.00
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X ₅)	0.09	0.13	0.40	2.43**	0.01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R = 0.794 R² = 0.631 SEE. = 0.293

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการวางแผนวิชาการและการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศและการแนะแนวการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการร่วมมือกับ

ชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนา ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน เป็นตัวกำหนดปริมาณงานของสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน คุณภาพของโรงเรียน และเครื่องชี้วัดความสำเร็จ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามี ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับยุพิน ภาวนันท์ (2557: 167) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่าระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงานวิชาการโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การวางแผนงานวิชาการ การนิเทศและการแนะแนวการศึกษา การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริม สนับสนุน ประสานความร่วมมือด้านงานวิชาการ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ตามลำดับ

2. การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มาตรฐานด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ และมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้โรงเรียนจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ทั้งการประเมินคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ในหมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก และเพื่อให้การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จและบรรลุ

ผลดังเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การประกันคุณภาพเป็นกิจกรรมการบริหารคุณภาพใน ทำให้เกิดความมั่นใจว่าจะบรรลุข้อกำหนดทางด้านคุณภาพ มีกระบวนการที่ถูกต้องเป็นสากล สถานศึกษามีการนำเสนอให้ทราบว่ามีคุณภาพอย่างไร อะไรคือตัวชี้วัด วัดได้อย่างไร วัดได้แค่ไหน เพื่อให้ผู้ใช้บริการมีความมั่นใจ และให้ประโยชน์กับผู้ใช้อย่างมากที่สุด ประการแรก และที่สำคัญคือตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี 2542 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่ง ทุกระดับต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในหมวด 6 เพื่อรับการประเมินภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุกระยะ 5 ปี ซึ่งกระบวนการวางแผน และกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษา ที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ และเป็นการประเมินผลติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น สอดคล้องกับ ประสาร แสงเพชร (2548: 69) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมทั้ง 6 ขั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ ขั้นการดำเนินงานตามแผน ขั้นการวางแผน ขั้นการเตรียมการ ขั้นการจัดทำรายงานประจำปี ขั้นการตรวจสอบและประเมินผล และขั้นการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

3. การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เรียงตามลำดับการพยากรณ์จากมากไปหาน้อยดังนี้ การร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ การวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นปัจจัยส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยนี้พบว่า การบริหารงานวิชาการ ซึ่งได้แก่ การร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ การวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สามารถร่วมกันทำนายการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ได้ร้อยละ 79.40 โดยอภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้

3.1 การบริหารงานวิชาการ ด้านการร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพวิชาการส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว

สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถาบันศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนคุณภาพของนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการสำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งความต้องการในการรับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา และตามความในมาตรา 29 มีสาระสำคัญระบุไว้ คือ กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน สอดคล้องกับกวรรณ จันทน์ผา (2549: 86-87) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน คือ การบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

3.2 การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ในอันดับรองลงมา ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐาน และรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัด หน่วยงาน และสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ในท้องถิ่น หลักสูตรต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ และเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอนและประเมินกระบวนการสอนของตนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรภายในบริบทและแนวทางดังนี้ 1) ควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลินในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจและประสบการณ์ให้ผู้เรียนพัฒนาความมั่นใจให้เรียน ทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมมือกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ๆ

ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจ ที่อยากรู้ อยากเห็น 2) ควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตนเอง ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ว่ามีอิทธิพลต่อด้านบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษา ต้องพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหาสาระของผู้เรียน และช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรม มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนักเข้าใจและยอมรับ สภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการ เป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลและเป็นอิสระ มีความเข้าใจในความรับผิดชอบ สอดคล้องกับ กรวรรณ จันทน์ผา (2549: 86-87) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพ ของผู้เรียนระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน คือ การบริหารงาน วิชาการด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้าน การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

3.3 การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 เป็นกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติสูงสุด และเป็นปัจจุบันของประเทศไทย มีสาระที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมการศึกษา ในหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวม 7 มาตรา ดังนี้ มาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษา ตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและ สนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือ ทางวิชาการสื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตจัดให้มีเงินสนับสนุน การผลิต และมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการ แข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 67 รัฐต้อง ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อการศึกษารวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับ

กระบวนการเรียนรู้ของคนไทย มาตรา 68 ให้มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จากเงินอุดหนุน ของรัฐค่าสัมปทาน และผลกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว เพื่อการพัฒนาคนและสังคม หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการผลิต การวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 69 รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผน ส่งเสริมและประสานการวิจัย การพัฒนาและการใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สอดคล้องกับสนธิ นันทชัย (2549: 89-113) ได้ศึกษาแนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษา และครูต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านนโยบายและโครงสร้างพื้นฐาน พบว่าสถานศึกษาควรมีนโยบายพัฒนาครู บุคลากรต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ มีการวางแผนพัฒนาการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล วางแผนงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้ความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีนโยบายในการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างเหมาะสม

3.4 การบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษากำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลในการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา โดยใช้ระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการอ้างอิงผลการเรียนอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครูนิเทศติดตาม ตรวจสอบและนำผลไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน นำเอาผลที่ได้จากการวัดมาทำการตัดสินใจ โดยทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่ของ ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้ารับ การอบรมเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา สนับสนุนสื่อและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย ให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาด้านการศึกษา จัดให้มีคู่มือ/เอกสารเพื่อประกอบ การจัดทำวิจัยให้แก่บุคลากรในโรงเรียน และสนับสนุนให้ครู นำเสนอผลงาน การวิจัยต่อผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง สถานศึกษาต้องมีการบวนการจัดการที่เป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และให้ผลการประเมินที่ตรงตามความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายใน และการประเมินภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้ สถานศึกษาจึงควรกำหนดหลักการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับปีเตอร์ (Peter, 1993: 5 อ้างถึงใน โอรรถน

บุญสา, 2554: 98) ได้นำเสนอแนวคิดและกระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันศึกษาในประเทศออสเตรเลีย โดยในขั้นแรกกล่าวถึงความจำเป็นของการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งให้เห็นว่าคุณภาพมีความสำคัญต่อการศึกษายิ่ง จากนั้นได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างชัดเจน ให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม มีการตัดสินใจโดยใช้ฐานข้อมูลที่มีคุณภาพ กำหนดระบบและวิธีการควบคุมคุณภาพทั้งในส่วนร่วมของกระบวนการผลลัพธ์ และมุ่งมั่นให้สถานศึกษาเป็นเสมือนองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีกระบวนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีการวางแผนการจัดการดำเนินงานคุณภาพเชิงรุก และมีการสรุปผลการประกันคุณภาพการศึกษาว่าไม่สามารถรับประกันคุณภาพของตัวผู้เรียนได้ แต่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถใช้เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการวางแผนวิชาการและการจัดการเรียนการสอนไม่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ด้านการร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ มีลำดับปฏิบัติต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าในบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดประสิทธิผล

1.2 จากผลการวิจัยการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มีลำดับปฏิบัติต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักในระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้กับบุคลากร รongลงมา ครอบคลุมเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จัดครูให้สอนตรงกับวิชาเอก เน้นการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเน้นการบูรณาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ควรจัดกิจกรรมที่เน้นการอ่านให้กับนักเรียน เน้นภาระภายนอกของผู้บริหารให้น้อยลง เพื่อได้มีเวลาในการทำกับติดตาม และนิเทศครูอย่างต่อเนื่อง

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ควรสถานศึกษาควรสนับสนุนครูในการใช้เทคโนโลยีสำหรับผลิตสื่อและพัฒนานวัตกรรม นำผลการศึกษา

เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครู เพื่อยกระดับคุณภาพครู ในการพัฒนาสู่สมรรถนะสูงสุดของครู มีการบูรณาการอย่างหลากหลายวิชาตามหัวข้อเพื่อให้ได้ ข้อมูลที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน ส่งเสริมและอบรมผู้บริหาร ครูและ บุคลากรทางการศึกษาในการจัดเก็บความรู้ที่หลากหลายรูปแบบให้เป็นระบบรวมทั้งการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการความรู้

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ควรควรจัดให้มีการอบรมผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา เรื่องการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้สถานศึกษามีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานอย่างละเอียด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิภาพการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา

สรุป

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารงาน วิชาการ ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การประกันคุณภาพภายในอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เรียงตามลำดับการพิจารณาจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) การร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาใน การพัฒนาคุณภาพวิชาการ 2) การวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น และ 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเป็นปัจจัยส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยนี้พบว่า การบริหารงานวิชาการ ซึ่งได้แก่ การร่วมมือกับชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนา คุณภาพวิชาการ การวัดผล ประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนา หลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น และ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาและร่วมกันทำนุบำรุงการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในภาพรวมได้ร้อยละ 63.10

เอกสารอ้างอิง

- กวรรณ จันทน์ผา. (2549). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2554). เอกสารการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา: กรอบและแนวการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยา.
- บุษรา ผ่องใส. (2550). การประกันคุณภาพภายใน ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาเขตการอาชีวศึกษาภูมิภาคตะวันตก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประสาร แสงเพชร. (2548). การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันบุรี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2546). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ยุพิน ภาวนันท์. (2557). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สนิท นันทชัย. (2549). แนวคิดผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุภาพัญญ์ จริยะเศรษฐ์. (2542). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. กาญจนบุรี: สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. (2557). รายงานผลการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2556 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. นครปฐม: กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2.

- โอว์นอน บุญสา. (2554). **เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Hinkle, D. E. (1998). **Applied statistics for the behavior sciences** (4th ed.). New York: Houghton Mifflin.

**การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9**
**STRATEGIC MANAGEMENT OF EDUCATIONAL RESOURCES MOBILIZATION
IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION
OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 9**

ทิพนมทา ทนุกการ / TIPMONTA TANUKARN¹

พรรณี สุวตธิ / PANNEE SUWATTHEE²

ดวงใจ ชนะสิทธิ์ / DUANGJAI CHANASIT³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ขนาดของสถานศึกษา ทำเลที่ตั้งของสถานศึกษา และระยะเวลาการก่อตั้งสถานศึกษา และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำนวน 347 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน และกลุ่มผู้ตอบแบบสัมภาษณ์โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ทำเลที่ตั้ง และระยะเวลาในการก่อตั้ง มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลไม่มีความแตกต่างกัน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. สถานศึกษาควรสำรวจความขาดแคลนของนักเรียนที่ด้อยโอกาส สำรวจความจำเป็นในการพัฒนาที่ดินและสิ่งก่อสร้าง รวมถึงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้

คำสำคัญ: การจัดการเชิงกลยุทธ์ การระดมทรัพยากรทางการศึกษา มัธยมศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) study level of strategic management of educational resources mobilization in educational institutions; 2) compare the strategic management of educational resources mobilization in educational institutions, classified by the personal status of the respondents, the sizes of educational institutions, educational institution's location and duration of the establishment; and 3) explore guidelines for developing and enhancing the strategic management of educational resources mobilization in educational institutions. The sample groups in this research consisted of 347 administrators and teachers of educational institutions under the Jurisdiction of Secondary Educational Service Area Office 9, derived by proportional stratified random sampling and 14 interviewees, selected by purposive sampling. The research instruments used for collecting the data were a questionnaire and an interview form constructed by the researcher. The statistics employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way analysis of variance. The interview data were analyzed by content analysis.

The findings of this research were as follows:

1. The level of strategic management of educational resources mobilization in educational institutions was at a high level in overall and specific aspect.

2. The strategic management of educational resources mobilization in educational institutions as classified by school size, location, and duration of establishment was different with statistical significance at .05. However, there was no statistical difference in personal status.

3. That the educational institutions should conduct a survey of disadvantages students' special needs, necessity of land and building development, school settings as well as curriculum development that relevant to local wisdom and learning resource.

Keywords: strategic management, educational resources mobilization, secondary education

บทนำ

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 8 มาตรา 60 ที่ระบุไว้ว่าให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศโดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคล จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียน จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษ จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการและงบลงทุน ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพตามความเหมาะสม ความจำเป็นและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนจัดสรรกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน เพื่อให้พึ่งตนเองได้และจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน และมาตรา 62 ได้ระบุถึงบทบาทหน้าที่ของรัฐไว้ว่า ให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการ ศึกษา แนวการจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายในและหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554: 22) ทั้งนี้ นคร ดังคะพิภพ (2549: 13) ได้สรุปปัญหาในการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ไว้ว่า 1) การจัดทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในส่วนของงบดำเนินงาน ในสถานศึกษาได้มาแตกต่างกันและไม่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษา 2) งบประมาณด้านบุคคลมีสัดส่วนไม่สมดุลต่อการเสริมสร้างคุณภาพการจัดการศึกษา 3) สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีจำนวนมากเกินความจำเป็น 4) งบดำเนินงานกับขนาดของสถานศึกษายังไม่ชัดเจน 5) ครูและบุคลากรมีภาระของงานไม่เท่าเทียมกันในแต่ละสถานศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9, 2554: 25) ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่สังกัด พบจุดอ่อนบางประการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการระดมทรัพยากรทางการศึกษา คือ งบประมาณในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ตามความต้องการของเขตพื้นที่มีไม่เพียงพอจึงไม่สามารถพัฒนาและสนับสนุนโครงการ กิจกรรมได้อย่างเต็มที่ บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานทดแทนกันได้ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาข้อค้นพบในงานวิจัยของสมพร แดงสวัสดิ์ (2547: 91) เรื่อง ปัญหาการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า การระดมทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวมมีปัญหาระดับปานกลางและทำเลที่ตั้งของสถานศึกษาที่อยู่ในเขตเทศบาล กับนอกเขตเทศบาล มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ในงานวิจัยของพัชรกฤษฎี พวงนิล (2553: 331) เรื่อง กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนา

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ พบว่า ปัญหาในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ได้แก่ ด้านเงินทุน หรืองบประมาณ ด้านบุคคล ด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี และด้านที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง โรงเรียนมีการปฏิบัติและมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการวิจัยของเบญจวรรณ อุไรรัตน์ (2551: 124) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า ด้านทรัพยากรการเงิน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9, 2554: 25) ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่สังกัด พบจุดอ่อนบางประการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการระดมทรัพยากรทางการศึกษา คือ งบประมาณในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ตามความต้องการของเขตพื้นที่มีไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถพัฒนาและสนับสนุนโครงการ กิจกรรมได้อย่างเต็มที่ บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานทดแทนกันได้ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า ทรัพยากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการสนับสนุนการบริหารสถานศึกษา ทำให้ระบบการบริหารจัดการศึกษาเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษายังเป็นปัญหา อาทิ สถานศึกษาขาดความพร้อมด้านงบประมาณ สภาพเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้ออำนวยในการระดมเงินทุน ขาดความพร้อมด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอน จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ ขาดความพร้อมด้านครูผู้สอน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่ต่อเนื่อง และชุมชนไม่มีความพร้อม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา จัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึงตามความจำเป็น มีการควบคุมการปฏิบัติงานด้วยแผนงานหรือโครงการ มีการประเมินผลและควบคุมการนำมาตรการไปวางแผนในการปฏิบัติให้ต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งกำหนดแนวทางการระดมบุคคลจากชุมชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา เชิญบุคลากร ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งโบราณสถานด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาโดยคาดหวังว่าข้อค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ จะทำให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ขนาดของสถานศึกษา ท่าเลที่ตั้งของสถานศึกษา และระยะเวลาการก่อตั้งสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

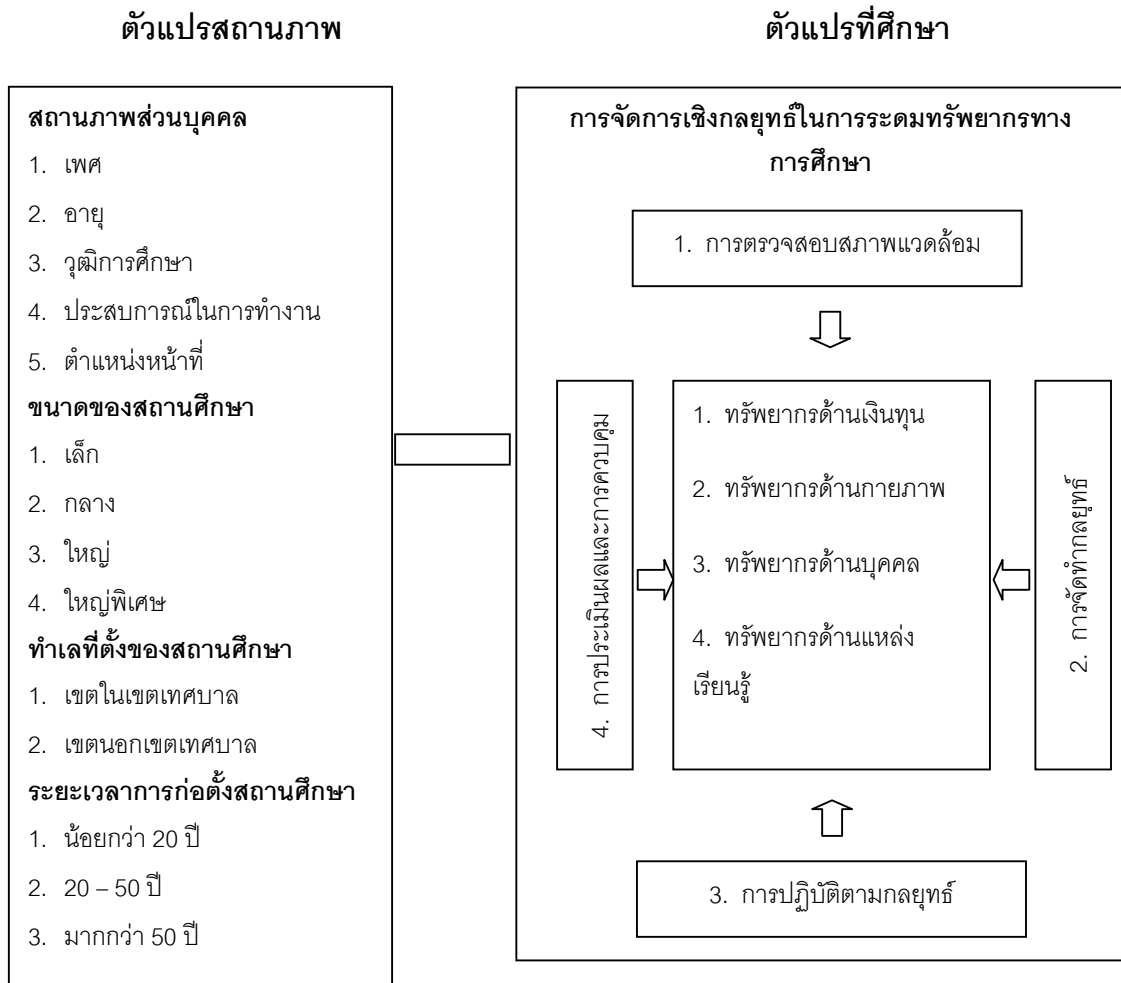
สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 แตกต่างกัน
2. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่มีขนาด ท่าเลที่ตั้ง และระยะเวลาการก่อตั้งต่างกัน มีระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเชิงกลยุทธ์จากแนวคิดและหลักการของสมชาย ภคภาสนีวิวัฒน์ (2549: 8) วิลเลนและฮังเกอร์ (Wheelen and Hunger, 2008 อ้างถึงใน พัชรกฤษฎี พวงนิล, 2553: 43) และสาคร สุขศรีวงศ์ (2555: 235) ซึ่งนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีความหมายใกล้เคียงและสอดคล้องกัน โดยกำหนดให้เป็นสี่กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การตรวจสอบสภาพแวดล้อม 2) การจัดทำกลยุทธ์ 3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และ 4) การประเมินผลและการควบคุม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาประเภทของทรัพยากรทางการศึกษาตามแนวคิดและหลักการของ เบนเดอร์ (Bender, 1973 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550: 8) ทองสุข คุณมาศ (2548 : 24) นคร ดังคะพิภพ (2549: 12) เบญจวรรณ อุไรรัตน์ (2551: 38) พัชรกฤษฎี พวงนิล (2553: 166) และยุภาภรณ์ สุทธิโคตร (2554: 36) ซึ่งนำมาสังเคราะห์ประเภทของทรัพยากรทางการศึกษาที่มีความหมายใกล้เคียงและสอดคล้องกันโดยกำหนดให้เป็นสี่ด้าน ได้แก่ 1) ทรัพยากรด้านเงินทุน 2) ทรัพยากรด้านกายภาพ 3) ทรัพยากรด้านบุคคล และ 4) ทรัพยากรด้านแหล่งเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาจัดกระทำเป็นตัวแปรตาม

ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนั้นผู้วิจัยได้นำตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ขนาดของสถานศึกษา ทำเลที่ตั้งของสถานศึกษา จากข้อค้นพบในงานวิจัยของสมพร แดงสวัสดิ์ (2547: 91) สังวาลย์ วุฒิสเลา (2548: 94) เฉลิมศรี หิมพานต์ (2550: 105) เบญจวรรณ อุไรรัตน์ (2551: 124) และยุภาภรณ์ สุทธิโคตร (2554: 74) และได้นำตัวแปรเกี่ยวกับระยะเวลาการก่อตั้งสถานศึกษามาศึกษาเพิ่มเติม มาจัดกระทำเป็นตัวแปรต้น จึงนำเสนอเป็นกรอบแนวคิด ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ได้กำหนดแนวคิด วิธีการ และเทคนิคการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ด้วยการตรวจสอบสภาพแวดล้อม การจัดทำกลยุทธ์

การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และการประเมินผลและการควบคุมในการระดมทรัพยากรด้านเงินทุน
ทรัพยากรด้านกายภาพ ทรัพยากรด้านบุคคล และทรัพยากรด้านแหล่งเรียน

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) นำเสนอวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ในปีการศึกษา 2556 ซึ่งมีทำเลที่ตั้งกระจายอยู่ในจังหวัดจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดนครปฐม โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 177 คน และเป็นครูผู้สอนจำนวน 3,117 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,294 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีสองกลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มที่ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ในปีการศึกษา 2556 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน สุวิมล ติรกานันท์, 2551: 179) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายไปตามจังหวัดที่ตั้ง และขนาดของสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 347 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ คือผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 กลุ่มละ 7 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (purposive random sampling)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสองชุด ดังนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยชุดที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมีขั้นตอนการสร้างและการพัฒนาดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยามตัวแปร แล้วนำมาจัดทำเป็นข้อหาคำถามสำหรับการวิจัยโดยผ่านการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 3 นำข้อกระทงคำถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสามท่าน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของข้อกระทงคำถาม แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ได้ 60 ข้อ

ขั้นที่ 4 แก้ไขข้อกระทงคำถามแล้วจัดทำแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (tryout) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ซึ่งเป็นโรงเรียนวัดห้วยจรเข้มหาวิทยาลัย โรงเรียนอุ้มทอง และโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970: 161) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

ขั้นที่ 7 ปรับปรุงข้อกระทงคำถามในด้านการใช้ภาษา ให้มีความเหมาะสมและถูกต้อง โดยผ่านการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยชุดที่ 2 ที่มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จากแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในแต่ละด้าน แล้วนำมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความสมบูรณ์แล้วนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีสองชุด คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็น ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ทำงาน ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ที่ตั้งของสถานศึกษา และระยะเวลาการก่อตั้งของสถานศึกษา มีลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำแนกตามประเภทของทรัพยากรทางการศึกษาสี่ด้าน ได้แก่ 1) ทรัพยากรด้านเงินทุน 2) ทรัพยากรด้านกายภาพ 3) ทรัพยากรด้านบุคคล และ 4) ทรัพยากรด้านแหล่งเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า (rating scale) ห้าระดับ จำนวน 60 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการแนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยนำมาจากแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในแต่ละด้าน แล้วกำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์สี่ประเด็น ได้แก่ 1) สถานศึกษาจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาจากผู้บริจาค มีวัตถุประสงค์ให้จัดตั้ง 2) สถานศึกษาวางแผนขอรับการสนับสนุนที่ดินและสิ่งก่อสร้างรวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมจากชุมชน 3) สถานศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรโดยใช้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรตามระยะเวลาที่เหมาะสมและ 4) สถานศึกษาได้ทำการสำรวจความต้องการเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจำนวน 4 ข้อ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บแบบสอบถามความคิดเห็น

1.1 ยื่นคำร้องต่อสำนักบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยขอความอนุเคราะห์ในการจัดทำหนังสือไปยังสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 9 เพื่อขอความร่วมมือผู้บริหารและครูผู้สอน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อการวิจัย

1.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลและติดตามรวบรวมแบบสอบถามความคิดเห็นกลับคืนด้วยตนเอง ระหว่าง วันที่ 1 มีนาคม 2557 ถึง 31 พฤษภาคม 2557 ได้กลับคืนมา 338 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.41

1.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. การดำเนินการเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

2.1 ยื่นคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยขอความอนุเคราะห์ในการจัดทำหนังสือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำนวน 7 คน เพื่อขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์

2.2 กำหนดนัดหมายวัน เวลา เพื่อทำการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง และทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยค่าสถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสต์ (Best, 1986: 114)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ขนาดของสถานศึกษา ทำเลที่ตั้งของสถานศึกษาและระยะเวลาก่อตั้งสถานศึกษา โดยใช้สถิติดังนี้

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรสถานภาพส่วนบุคคล ด้านเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และทำเลที่ตั้งของสถานศึกษา ใช้การทดสอบที (t-test independent)

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรสถานภาพส่วนบุคคล ด้านประสบการณ์การทำงาน ขนาดของสถานศึกษา และระยะเวลาการก่อตั้งของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) หากพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe's test

4. การวิเคราะห์คำตอบจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) นำเสนอด้วยความเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

ผลการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ทรัพยากรด้านเงินทุน ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.72) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ทรัพยากรด้านกายภาพ ($\bar{x} = 3.97$, S.D. = 0.78) ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับและลำดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

(n = 338)

ข้อ	การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ทรัพยากรด้านเงินทุน	4.20	0.72	มาก	1
2	ทรัพยากรด้านกายภาพ	3.97	0.78	มาก	4
3	ทรัพยากรด้านบุคคล	3.98	0.78	มาก	3
4	ทรัพยากรด้านแหล่งเรียนรู้	4.05	0.79	มาก	2
รวม		4.05	0.77	มาก	

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำแนกตามสภาพส่วนบุคคล ขนาดของสถานศึกษา ทำเลที่ตั้งของสถานศึกษา และระยะเวลาการก่อตั้งสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ด้านเพศ วุฒิการศึกษา สูงสุด และตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านกายภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า ทรัพยากรด้านกายภาพที่มีประสมการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปีและมากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนขนาดของสถานศึกษา ทำเลที่ตั้งของสถานศึกษา และระยะเวลาในการก่อตั้งสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถสรุปผลการเปรียบเทียบการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 รายละเอียดปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

รายการ	การเปรียบเทียบการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา		หมายเหตุ
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	
1. สถานภาพส่วนบุคคล			
1.1 เพศ	-	✓	ภาพรวมและรายด้าน
1.2 วุฒิการศึกษาสูงสุด	-	✓	
1.3 ตำแหน่งหน้าที่	-	✓	
1.4 อายุ	-	✓	ภาพรวม
- ทรัพยากรด้านกายภาพ	✓	-	รายด้าน
1.5 ประสมการณ์การทำงาน		✓	ภาพรวม
- ทรัพยากรด้านกายภาพ (ต่ำกว่า 10 ปีและมากกว่า 20 ปี)	✓	-	รายด้าน
2. ขนาดของสถานศึกษา	✓	}	ภาพรวมและรายด้าน
3. ทำเลที่ตั้งของสถานศึกษา	✓		
4. ระยะเวลาในการก่อตั้งสถานศึกษา	✓		

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำนวน 14 คน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ทรัพยากรด้านเงินทุน พบว่า สถานศึกษาควรดำเนินการสำรวจความขาดแคลนและความด้อยโอกาสของนักเรียนเพื่อนำข้อมูลเสนอต่อผู้บริจาคที่มีวัตถุประสงค์ให้จัดตั้งกองทุน เขียนโครงการสนับสนุนและแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการเงินกองทุนรวมทั้งประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาจากเงินที่ผู้บริจาคมีวัตถุประสงค์ให้จัดตั้ง

2. ทรัพยากรด้านกายภาพ พบว่า สถานศึกษาควรดำเนินการเสนอความต้องการความจำเป็นและความสำคัญของการเพิ่มเติมหรือปรับปรุงที่ดินและสิ่งก่อสร้างรวมถึงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาแก่คณะกรรมการสถานศึกษา มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อขอความเห็นชอบในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน เพื่อพัฒนาที่ดินและสิ่งก่อสร้างรวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

3. ทรัพยากรด้านบุคคล พบว่า สถานศึกษาควรประชุมครู ผู้ปกครอง เสนอนโยบายสรรหาครูภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยแจ้งให้ผู้ปกครองเข้าใจ ยอมรับเห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของครูภูมิปัญญา ควรสรรหาครูภูมิปัญญาที่มีความรู้ตรงกับความต้องการของเศรษฐกิจในท้องถิ่นและควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ทรัพยากรด้านแหล่งเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษาควรดำเนินการศึกษาหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกัน หาข้อมูลแหล่งเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งประสานสถานประกอบการที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่นักเรียน จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาโดยสำรวจความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายเพื่อตอบสนองมติฐานการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ในทรัพยากรด้านเงินทุน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเป็นลำดับสูงสุดนั้น เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี ดำเนินการให้มีการมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค และจัดทำแผนการควบคุมการจัดซื้อ จัดจ้าง การจัดทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และการจัดเงินทุนการศึกษาอย่างเป็นระบบ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดสรรงบประมาณของรัฐไม่เพียงพอแก่การบริหารสถานศึกษา ซึ่งทรัพยากรด้านเงินทุนเป็นทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุน ส่งเสริม ทรัพยากรด้านอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการระดมทรัพยากรด้านเงินทุน และสถานศึกษาได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554: 22) ในหมวด 8 มาตรา 60 ที่ระบุไว้ว่าให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้การศึกษานานาชาติที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับสังวาลย์ วุฒิสเลลา (2548: 94) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5 พบว่า โดยภาพรวมมีการบริหารงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเบรย์ (Bray, 1999 อ้างถึงใน เฉลิมศรี หิมพานต์, 2550: 56) ได้ศึกษาเรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษา บทบาทของชุมชนในการสนับสนุนด้านการเงิน พบว่าแม้รัฐบาลจะเน้นหลักในการสนับสนุนด้านการเงินเพื่อการศึกษา แต่การสนับสนุนด้านการเงินของชุมชนเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา โดยประเทศที่รัฐกลางไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางการศึกษาได้เต็มที่ ทรัพยากรของชุมชนจะต้องเป็นสิ่งทดแทนที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากจะช่วยเพิ่มทรัพยากรเพื่อการศึกษาและลดภาระของรัฐบาลแต่ในบางครั้งการวางแผนเกี่ยวกับโครงการที่เป็นความคิดริเริ่มของชุมชนที่มีอยู่จำกัดไม่เหมาะสมและอาจก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคทางสังคม

สำหรับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ทรัพยากรด้านกายภาพ ผลการวิจัยพบว่ามีความเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายนั้น แม้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สถานศึกษาได้ทำการสำรวจความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนในแต่ละปี

ได้ทำการวิเคราะห์ความจำเป็นในการจัดสรรที่ดินและสิ่งก่อสร้าง รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพิ่มเติมในแต่ละปี และให้ความร่วมมือในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ให้การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสมนั้นเป็นเรื่องสำคัญ แต่เนื่องจากทรัพย์สินที่เป็นที่ดิน อาคาร และสิ่งก่อสร้าง เป็นเรื่องหนึ่ง que ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมึหน้าทีรับผิผลชอบในการบริหาร เพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้และบุคลากรทุกฝ่ายพึงพอใจ การบริหารทรัพย์สินประเภทที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ครอบคลุมถึงการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอมด้วย จึงเป็นลักษณะที่ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถ ทักษะและประสพการณ์เป็นอย่างมาก เพราะเป็นสินทรัพย์ที่มีราคาสูง เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจน ถ้ามีการบริหารที่ดีจะทำให้สามารถใช้ทรัพยากรประเภทนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร แดงสวัสดิ์ (2547: 92) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัญหาการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของยุภาภรณ์ สุทธิโคตร (2554: 74) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การระดมทรัพยากรทางการศึกษาด้านทรัพยากรบุคคลและด้านวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนในอำเภอเชกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาส มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาด้านทรัพยากรบุคคลและด้านวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนในอำเภอเชกกาเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านวัสดุอุปกรณ์

2. จากผลการวิจัยการเปรียบเทียบการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสพการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ ขนาดของสถานศึกษา ทำเลที่ตั้ง และระยะเวลาการก่อตั้งสถานศึกษา มีข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายได้ กล่าวคือ

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ วุฒิการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารในองค์กรมีประสิทธิภาพเพราะไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี และตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอน สามารถรับรู้ในเรื่องของการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน รวมทั้งจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และตำแหน่งครูผู้สอนมีมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา จึงทำให้ข้อมูล

ที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากกว่ามีความเห็นคล้อยตามกัน ในงานวิจัยนี้ยังพบอีกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีอายุและประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่างก็ตระหนักและเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา บุคลากรมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมจึงทำให้มีมุมมองและวิสัยทัศน์ที่คล้ายคลึงกันแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกายภาพแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 เป็นระยะเวลา นานย่อมมีทักษะและประสบการณ์ในการจัดการเชิงกลยุทธ์ จำพวก สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ที่ดินและ สิ่งก่อสร้างรวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาแตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่มีส่วนร่วมของชุมชนที่มีความพร้อมตามไปด้วย ทำให้การระดมทรัพยากรทางการศึกษามีมากกว่าสถานศึกษาที่มีขนาดเล็ก ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสังวาลย์ วุฒิสเลา (2548: 94) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ที่พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ตามขนาดโรงเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีทำเลที่ตั้งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ทำเลที่ตั้งของสถานศึกษาที่อยู่ในเขตเทศบาลได้รับการสนับสนุนจากชุมชนและมีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาได้ดีกว่าสถานศึกษาที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร แดงสวัสดิ์ (2547: 91) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ที่พบว่า ปัญหาการระดมทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่างสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลกับสถานศึกษาที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยปัญหาการระดมทรัพยากรทางการศึกษาต่ำกว่าสถานศึกษาที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล และสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมศรี

หิมพานต์ (2550: 103) ได้วิจัยเรื่อง การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่พบว่า การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีระยะเวลาในการก่อตั้งสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาที่มีระยะเวลาในการก่อตั้งเป็นเวลานานย่อมได้รับการยอมรับและศรัทธา ทำให้มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษามากกว่าสถานศึกษาที่มีระยะเวลาดังตั้งน้อยกว่า จึงทำให้มีความคิดเห็นในการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาแตกต่างกัน

3. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปราย กล่าวคือ ในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาจากเงินที่ผู้บริจาคมีวัตถุประสงค์ให้จัดตั้งนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการสำรวจความขาดแคลนของนักเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการเงินกองทุน รวมทั้งประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาจากเงินที่ผู้บริจาคมีวัตถุประสงค์ให้จัดตั้ง ส่วนการขอรับการสนับสนุนที่ดินและสิ่งก่อสร้างรวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมจากชุมชนนั้น สถานศึกษาควรเสนอความต้องการความจำเป็นและความสำคัญของการเพิ่มเติมหรือปรับปรุงที่ดินและสิ่งก่อสร้างรวมถึงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาแก่คณะกรรมการสถานศึกษา และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนจากชุมชน สำหรับการจัดกิจกรรมพัฒนานุเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรตามระยะเวลาที่เหมาะสมนั้น สถานศึกษาควรประชุมครู ผู้ปกครอง เสนอนโยบายสหวิทยาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ตรงกับความต้องการของเศรษฐกิจในท้องถิ่นและควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้สถานศึกษาได้ทำการสำรวจความต้องการเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ใน สถานศึกษาควรดำเนินการศึกษาหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษารวมทั้งสำรวจความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน หาข้อมูลแหล่งเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ และประสานสถานประกอบการที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียน แล้วจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 สถานศึกษาควรสำรวจความขาดแคลนและความด้อยโอกาสของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลเสนอต่อผู้บริหารที่มีวัตถุประสงค์ให้จัดตั้งกองทุน

1.2 สถานศึกษาควรเสนอความต้องการ ความจำเป็นและความสำคัญของการเพิ่มเติมหรือปรับปรุงที่ดินและสิ่งก่อสร้างรวมถึงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาแก่คณะกรรมการสถานศึกษาและขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน

1.3 สถานศึกษาควรประชุมครู ผู้ปกครอง เสนอนโยบายสรรหาครูภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแจ้งให้ผู้ปกครองเข้าใจ ยอมรับ เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของครูภูมิปัญญา ควรสรรหาครูภูมิปัญญาที่มีความรู้ตรงกับความต้องการของเศรษฐกิจในท้องถิ่น

1.4 สถานศึกษาควรศึกษาหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อจัดแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกันหาข้อมูลแหล่งเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งประสานสถานประกอบการที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่นักเรียน จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยสำรวจความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน

1.5 สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ ประเมินผลและสรุปผลในการระดมทรัพยากร ทั้งทรัพยากรด้านเงินทุน ทรัพยากรด้านกายภาพ ทรัพยากรด้านบุคคล และทรัพยากรด้านแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้รับทราบ มีการจัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรให้แก่สถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อสร้างความศรัทธาและความสัมพันธ์ที่ดีให้กับชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศ (best practice) โดยใช้การวิจัยและพัฒนา

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงอนาคต

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สรุป

การวิจัยเรื่อง การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จากข้อค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ระดับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทรัพยากรด้านเงินทูลมีค่าเฉลี่ยสูงสุดนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดสรรงบประมาณของรัฐไม่เพียงพอแก่การบริหารสถานศึกษา ซึ่งทรัพยากรด้านเงินทูลเป็นทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุน ส่งเสริม ทรัพยากรด้านอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการระดมทรัพยากรด้านเงินทูล และสถานศึกษาได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554: 22) ในหมวด 8 มาตรา 60 ที่ระบุไว้ว่าให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้การศึกษานานาชาติที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ และทรัพยากรด้านเงินทูลเป็นทรัพยากรที่จำเป็นในการส่งเสริมทรัพยากรด้านอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพขึ้นได้ สำหรับการเปรียบเทียบการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มี ขนาด ทำเลที่ตั้ง และระยะเวลาในการก่อตั้งสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 นั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ขนาด ทำเลที่ตั้ง และระยะเวลาในการก่อตั้งของสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยอมรับและศรัทธาจากชุมชนหากสถานศึกษาเป็นที่ยอมรับและศรัทธาจากชุมชนการทำกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาก็จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี นอกจากนี้ ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปราย ดังนี้ สถานศึกษาควรดำเนินการสำรวจความขาดแคลนของนักเรียน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการเงินกองทุน รวมทั้งประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาจากเงินที่ผู้บริจาคมีวัตถุประสงค์ให้จัดตั้ง ควรเสนอความต้องการ ความจำเป็นและความสำคัญของการเพิ่มเติมหรือปรับปรุงที่ดินและสิ่งก่อสร้างรวมถึงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาแก่คณะกรรมการสถานศึกษา และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนจากชุมชน ควรประชุมครู ผู้ปกครอง เสนอนโยบายสรรหาครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรสรรหาครูภูมิปัญญาที่มีความรู้ตรงกับ

ความต้องการของเศรษฐกิจในท้องถิ่น และควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรดำเนินการศึกษาหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษารวมทั้งสำรวจความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน หาข้อมูลแหล่งเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ และประสานสถานประกอบการที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน แล้วจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จากผลการวิจัยข้างต้นผู้วิจัยคาดหวังว่า จะทำให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 สามารถนำไปใช้ เป็นแนวทางในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษา มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมศรี หิมพาน. (2550). การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทองสุข คุณมาศ. (2548). การศึกษาการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการบริหารการศึกษาในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุรินทร์.
- นคร ดังคะพิภพ. (2549). การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. เพชรบุรี:
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.
- เบญจวรรณ อุไรรัตน์. (2551). การระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการบริหารการศึกษาในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 4. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- พัชรกฤษฎี พวงนิล. (2553). กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานของรัฐในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2550). การวางแผนและการควบคุมงานบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 10).
นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ยูภาภรณ์ สุทธิโคตร. (2554). การระดมทรัพยากรทางการศึกษาด้านบุคคลและด้านวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนในอำเภอเซกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2549). การบริหารเชิงกลยุทธ์: คัมภีร์สู่ความเป็นเลิศในการบริหารการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- สมพร แดงสวัสดิ์. (2547). การศึกษาปัญหาการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สังวาลย์ วุฒิสเลา. (2548). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2555). การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จี.พี. ไซเบอร์ พรินท์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. (2554). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (2554-2557). สุพรรณบุรี: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- _____. (2552). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ทิรกานันท์. (2551). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1986). Research in education (5th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาศึกษานครปฐม เขต 1

COMPETENCY OF PROFESSIONAL SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
LEARNING ORGANIZATION IN SCHOOL UNDER THE JURISDICTION OF
NAKHON PATHOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ปารุดา สรทองจันทร์ / PARUDA SRATHONGJAN¹

เยาวภา บัวเวช / YAOWAPA BUAWECH²

โยธิน ศรีโสภะ / YOTHIN SRISOPHA³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และ 3) สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 จำนวน 317 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน
2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน
3. สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาวิชาชีพ และด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนโดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 63.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา องค์กรแห่งการเรียนรู้ ประถมศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the level of competency of professional school administrators; 2) the level of learning organization of schools; and 3) competency of professional school administrators affecting learning organization in schools. The research sample, derived by proportional stratified random sampling, was 317 administrators and teachers of schools under the Jurisdiction of Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, the competency of professional school administrators was at a high level.
2. Overall and in specific aspects, the learning organization was at a high level.
3. Competency of professional school administrators in the aspects of educational quality assurance; professional development; and curriculum, instruction, measurement and evaluation of learning achievement together predicted the learning organization in schools at the percentage of 63.40 with statistical significance at .05.

Keywords: competency of professional administrators, learning organization, primary education

บทนำ

ในยุคของรูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ท่ามกลางกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (globalization) เพื่อมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ตามการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) เป็นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษา เรียนรู้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการจัดการศึกษา โดยมีกรอบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา (สุพล วงสินธุ์, 2543: 29-30) ซึ่งต้องเป็นผู้ดำเนินการบริหารงานด้านต่าง ๆ และเป็นผู้นำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ เพื่อทำหน้าที่จัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบริหารสถานศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้า บรรลุ

ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารที่มีความสามารถจะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ร่วมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจะทำให้งานประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความสามารถหรือสมรรถนะ (competency) ให้เหมาะสมกับตำแหน่งเพื่อให้เกิดการยอมรับและศรัทธาในการบริหารงาน

ปัจจุบันได้มีการปฏิรูประบบราชการและการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารงานภาครัฐที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ และมีความคุ้มค่าตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดี พ.ศ. 2546 ระบุในมาตรา 11 เป็นภาระหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการที่ต้องเสริมแรงและพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในฐานะส่วนราชการภาครัฐที่จะต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้น ผู้บริหารองค์กรและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องหาวิธีการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อจูงใจ กระตุ้น และพัฒนาให้ข้าราชการและบุคลากรขององค์กรให้มีการตื่นตัวที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะส่งเสริมพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถ ปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการและบุคลากรขององค์กรให้เป็นบุคลากรและข้าราชการยุคใหม่ที่เปี่ยมด้วยสมรรถนะมีคุณสมบัติพิเศษสำหรับภาระงาน ในหน้าที่ความรับผิดชอบที่เป็นผลมาจากการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ขององค์กร เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กร โดยการสร้างบุคลากรขององค์กรให้เรียนรู้ปัญหา อยู่กับปัญหา และเรียนรู้แนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์โดยยึดหลักการ “การพัฒนาคนสู่การพัฒนาองค์กร” ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ใช้กลยุทธ์ผลักดันให้เกิดพลังความร่วมมือเพื่อดำเนินการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งความจำเป็นในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ก็เพื่อพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้มีความรู้ มีสมรรถนะ และที่สำคัญมีคุณธรรม จริยธรรมในการทำงานให้กับองค์กร มีทักษะและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลในองค์กร และมีความสุขในการดำรงชีวิต

การพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหารสมรรถนะเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเดวิด แมคเคลลีแลนด์ (McClelland, 1993 อ้างถึงใน สุกัญญา รัตมิมรรมิโชติ, 2548: 41-44) กล่าวว่า บุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานดีจะต้องมีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า สมรรถนะ (competency) ขณะเดียวกันสำนักงานเลขาธิการคุรุสภามาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ได้กำหนดสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพสถานศึกษาไว้ สมรรถนะผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นเครื่องชี้วัดสำคัญว่าสามารถดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพน้อยเพียงใด จากการศึกษาเอกสารรายงานการวิจัยเรื่องใบประกอบวิชาชีพผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญต่อทิศทางการดำเนินนโยบายทางการศึกษา หากผู้บริหารมีความสามารถหรือสมรรถนะสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล การบริหารทางการศึกษาไปในทิศทางที่มุ่งหวังย่อมสำเร็จได้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549)

ดังนั้น สิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรและเป็นผู้สร้างให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงให้องค์กรในการพัฒนาผู้ได้บังคับบัญชาให้มีความสามารถทักษะและสมรรถนะที่เหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจที่สอดคล้องกับทิศทางขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีความสามารถและทักษะในการใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัยเพื่อให้สามารถทำงานสอดคล้องกับการปรับระบบและวิธีการทำงานแนวใหม่ได้อย่างคล่องตัวและทำงานสำเร็จได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สร้างวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องและมีอำนาจหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของผู้ที่มาใช้บริการ โครงสร้างขององค์กรจะต้องมีความยืดหยุ่น มีการใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัยรวดเร็วสื่อสารได้ถูกต้องแม่นยำ ตลอดจนมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพโดยที่บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ความสามารถหรือสมรรถนะ (competency) ให้เหมาะสมกับตำแหน่งเพื่อให้เกิดศรัทธาและยอมรับในการบริหารงาน ซึ่งแม็คเคลแลนด์ (McClelland, 1973: 34 อ้างถึงใน สุกัญญา รัชมีธรรมโชติ, 2548: 3) สรุปว่าการสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารและบุคลากรต้องรับรู้ รับทราบเรื่ององค์ประกอบคุณลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อจะนำไปสู่การปฏิบัติหรือปรับปรุงองค์กรและส่วนประกอบอื่นให้ดีขึ้น การกำหนดคุณลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดขององค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นประโยชน์และสามารถนำมาปรับใช้ในองค์กรที่มีลักษณะการให้บริการสาธารณะประเภทสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้น การหาคำตอบเรื่องคุณลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบ

ในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ที่ผ่านมามีได้ดำเนินการนำนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่การปฏิบัติ โดยการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาโดยกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาสมรรถนะและส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความสามารถหรือสมรรถนะ (competency) ของตนเองในการพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งต้องคอยกระตุ้นและควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ให้ร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ที่จะพัฒนาสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพราะสถานศึกษาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาให้กับประชากรของชาติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 81 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550: 96) ผู้วิจัยในฐานะของครูผู้สอนในโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ว่าอยู่ในระดับใดเพื่อที่

ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาจะได้นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เกิดประสิทธิผลของผู้เรียนและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ชุมชน วงการศึกษา และการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

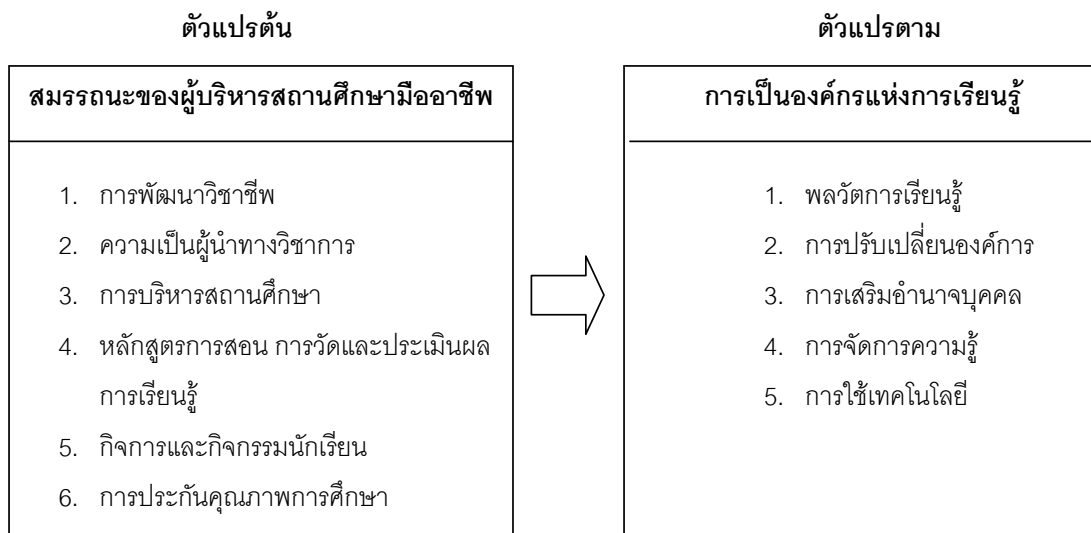
1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาโดยอาศัยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษามี 7 สมรรถนะ คือ 1) การพัฒนาวิชาชีพ 2) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ 3) การบริหารสถานศึกษา 4) หลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5) กิจกรรมและกิจกรรมนักเรียน 6) การประกันคุณภาพการศึกษา และ 7) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556: 65-71) และแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมาร์ควอร์ต (Marquardt, 1996 อ้างถึงใน วีรยุทธ มาชะศิริานนท์, 2551: 50-61) องค์ประกอบ ดังนี้ 1) พลวัตแห่งการเรียนรู้ 2) การปรับเปลี่ยนองค์กร 3) การเสริมอำนาจบุคคล 4) การจัดการความรู้ และ 5) การใช้เทคโนโลยี มาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัย ซึ่งสามารถเขียนประกอบเป็นแผนภูมิได้ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

1. สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และพฤติกรรมของบุคคลที่ได้รับอนุญาตประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษา และปฏิบัติงาน ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 สามารถปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐานที่องค์กรกำหนด มีรายละเอียดดังนี้ 1) การพัฒนาวิชาชีพ 2) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ 3) การบริหารสถานศึกษา 4) หลักสูตรการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5) กิจกรรมและกิจกรรมนักเรียน 6) การประกันคุณภาพการศึกษา และ 7) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ

2. องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่ใช้การเรียนรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อก้าวไปสู่ ความสำเร็จขององค์กร ซึ่งเป็นการทำทุกวิถีทางเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในทุกระดับขององค์กร คือ ระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร ที่สมาชิกทุกคนจะต้องเรียนรู้ร่วมกันและเรียนรู้ อย่างมีพลังแล้วปรับเปลี่ยนตัวเองอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาให้ดีขึ้นเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ การจัดการกับความรู้ การใช้ความรู้เพื่อความสำเร็จขององค์กร และใช้เทคโนโลยีเพื่อก่อให้เกิด การเรียนรู้และผลิตผลงานให้สูงสุด สร้างความเป็นเลิศแก่องค์กรอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) พลวัต การเรียนรู้ 2) การปรับเปลี่ยนองค์การ 3) การเสริมอำนาจบุคคล 4) การจัดการความรู้ และ 5) การใช้ เทคโนโลยี

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) โดยใช้ผู้บริหารและครูเป็นหน่วยวิเคราะห์

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ในปีการศึกษา 2557 ประกอบด้วย จำนวนผู้บริหาร 127 คน ครูจำนวน 1,637 คน รวมทั้งสิ้น 1,764 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ในปีการศึกษา 2557 ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม ดอนตูม และกำแพงแสน ได้มาโดยการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610 อ้างถึงใน พงษ์รัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 303) กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) โดยคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง ของผู้บริหารและครู ได้จำนวนผู้บริหาร 23 คน และจำนวนครู 294 คน รวมทั้งสิ้น 317 คน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษา แนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามแนวทางของแบบสอบถามให้ครอบคลุม นิยาม ตัวแปร โดยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และพิจารณาเฉพาะข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป เพื่อหาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 แบบสอบถามด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 317 ฉบับ ไปยังโรงเรียนที่มีผู้บริหารและครูเพื่อเก็บข้อมูลโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 317 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จ โดยการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมรรถนะของ

ผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะของผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

สมรรถนะของผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.33) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้านโดยด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.40) รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจการและกิจการรรมนักเรียน ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.43) และด้านการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.39) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำสุด

ตารางที่ 1 ระดับ และลำดับสมรรถนะของผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

(n = 317)

สมรรถนะของผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การพัฒนาวิชาชีพ	4.35	0.39	มาก	7
2. ความเป็นผู้นำทางวิชาการ	4.38	0.38	มาก	5
3. การบริหารสถานศึกษา	4.39	0.37	มาก	4
4. หลักสูตร การสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้	4.38	0.41	มาก	6
5. กิจการและกิจการรรมนักเรียน	4.43	0.43	มาก	2
6. การประกันคุณภาพการศึกษา	4.42	0.42	มาก	3
7. คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ	4.49	0.40	มาก	1
รวม	4.40	0.33	มาก	

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับ และลำดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.33) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้านโดยด้านพลวัตแห่งการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ลำดับสูงสุด ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.38) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเสริมอำนาจบุคคล ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.39) ด้านการใช้เทคโนโลยี ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.38) การปรับเปลี่ยนองค์การ ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.39) และด้านการจัดการความรู้ ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.39) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำสุด ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับ และลำดับการจัดบริการแนะแนว

(n = 317)

องค์กรแห่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. พลวัตแห่งการเรียนรู้	4.37	0.38	มาก	1
2. การปรับเปลี่ยนองค์การ	4.30	0.39	มาก	4
3. การเสริมอำนาจบุคคล	4.33	0.39	มาก	2
4. การจัดการความรู้	4.30	0.39	มาก	4
5. การใช้เทคโนโลยี	4.31	0.38	มาก	3
รวม	4.32	0.33	มาก	

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.51-0.69 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Y_{tot}) พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.59-0.75 ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร	การพัฒนาวิชาชีพ (X_1)	ความเป็นผู้นำทางวิชาการ (X_2)	การบริหารสถานศึกษา (X_3)	หลักสูตร การสอน การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ (X_4)	กิจการและกิจกรรมนักเรียน (X_5)	การประกันคุณภาพการศึกษา (X_6)	คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณ (X_7)	การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Y_{tot})
การพัฒนาวิชาชีพ (X_1)	1.00							
ความเป็นผู้นำทางวิชาการ (X_2)	0.59**	1.00						
การบริหารสถานศึกษา (X_3)	0.69**	0.66**	1.00					
หลักสูตร การสอน การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ (X_4)	0.59**	0.54**	0.66**	1.00				
กิจการและกิจกรรมนักเรียน (X_5)	0.58**	0.56**	0.65**	0.61**	1.00			
การประกันคุณภาพการศึกษา (X_6)	0.58**	0.56**	0.61**	0.65**	0.63**	1.00		
คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณ (X_7)	0.59**	0.51**	0.63**	0.58**	0.61**	0.66**	1.00	
การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Y_{tot})	0.65**	0.59**	0.75**	0.63**	0.59**	0.62**	0.60**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา (X_3) การประกันคุณภาพการศึกษา (X_6) การพัฒนาวิชาชีพ (X_1) และหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (X_4) เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอธิบายความผันแปรของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ในภาพรวม (Y_{tot}) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.634 ซึ่งแสดงว่า ด้านการบริหารสถานศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพ และหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ในภาพรวม และร่วมกันทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ในภาพรวม ได้ร้อยละ 63.40 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 0.86 + 0.40 (X_3) + 0.13 (X_6) + 0.14 (X_1) + 0.10 (X_4)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{\text{tot}} = 0.44 (Z_3) + 0.16 (Z_6) + 0.17 (Z_1) + 0.12 (Z_4)$$

ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

(n = 317)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	4	22.88	5.721	135.20**	0.00
Residual	312	13.20	0.042		
Total	316	36.08			
ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE.B	t	Sig.
ค่าคงที่	0.86		0.15	5.79*	0.00
การบริหารสถานศึกษา (X_3)	0.40	0.44	0.04	8.24*	0.00
การประกันคุณภาพการศึกษา (X_6)	0.13	0.16	0.03	3.42*	0.00
การพัฒนาวิชาชีพ (X_1)	0.14	0.17	0.04	3.40*	0.00
หลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ (X_4)	0.10	0.12	0.04	2.49*	0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจการ และกิจกรรมนักเรียน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านหลักสูตร การสอน การวัดผล

ประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ในการบริหารเป็นอย่างดี ซึ่งดูได้จากสรุปผลการประเมินภายนอกรอบสาม (สมศ.) พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1, 2555: 83) ได้รับการประเมินภายนอกรอบสาม ปีการศึกษา 2555 มีผลการประเมิน ดังนี้ ระดับปฐมวัย เข้ารับการประเมิน จำนวน 65 โรงเรียน ได้รับการรับรอง 65 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 100 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 65 โรงเรียน ได้รับการรับรอง 59 โรงเรียน ไม่รับรอง 6 โรงเรียน เป็นร้อยละ 90.77 ตามรายงานผลการจัดการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ซึ่งจากผลการประเมินนี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ของ สมศ. ได้ นอกจากนี้ ผู้บริหารส่วนใหญ่จะต้องผ่านกระบวนการคัดเลือกมาเป็นอย่างดี ได้รับการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด นอกจากนี้หน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ได้มีการจัดประชุม สัมมนา อบรม หลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาให้ผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เตรียมพร้อมปรับปรุงพัฒนาระบบการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร และบรรยากาศในองค์กรอย่างจริงจัง อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในการศึกษา จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้เข้าศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตในสาขาการบริหารการศึกษา จึงทำให้ผู้บริหารมีสมรรถนะ มีความพร้อม และมั่นใจ ในการบริหารจัดการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และสามารถนำกฎหมาย นโยบายของภาครัฐ กฎ ระเบียบต่าง ๆ มาสร้างวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่การปฏิบัติได้อย่างดี โดยมีด้านคุณธรรม และจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีระดับปฏิบัติมากที่สุด สอดคล้องกับยุพิน สุขมา (2550: 83) ที่ได้ศึกษาพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 พบว่า สมรรถนะด้านคุณธรรม และจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน ตามลำดับ

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านพลวัตแห่งการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการเสริมอำนาจบุคคล ด้านเทคโนโลยีหรือการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการปรับเปลี่ยนองค์กร และการจัดการความรู้ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุให้มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียนและเทคโนโลยี

ทางการศึกษา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง และตัวแทนจากชุมชนเข้ามาร่วมกันบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และชุมชนให้มากที่สุด

ภายใต้การจัดการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริหารงานของโรงเรียนเป็นแบบการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหาร การบริหารเป็นระบบ และมีความต่อเนื่อง รวมทั้งให้บุคลากรครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานตามบทบาทหน้าที่ของตน นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 -2558 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 โรงเรียน และผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐาน และพัฒนาสู่สากล โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และได้กำหนดกลยุทธ์ในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาสู่มาตรฐานชาติ ซึ่งสอดคล้องกับสัมมา รณิธย์ (2553: 200) ได้กล่าวถึงการบริหารองค์การในสังคมที่มีภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันสูง ผู้บริหารจะต้องตื่นตัวที่จะเรียนรู้เทคนิควิธีการในการบริหารจัดการเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมในการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์การของตนเองให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งจะแข่งขันกับคู่แข่งดำรงสภาพของตนเองและสร้างผลประโยชน์ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ในองค์การที่มีการจัดการที่มุ่งเน้นคุณภาพ จะสังเกตได้จากบุคลากรในองค์การได้รับการฝึกและกระตุ้นให้มีสำนึกด้านคุณภาพมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่สร้างสรรค์ ริเริ่ม ใ่วางใจซึ่งกันและกัน และทุกคนทุ่มเทให้แก่งการแสวงหาคุณภาพที่ดีกว่าเพื่อเป้าหมายสูงสุดคือ ผลผลิตและการบริการที่น่าพอใจ นั่นก็หมายถึง คุณภาพของนักเรียนที่เกิดขึ้นนั่นเอง

3. สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 เรียงตามลำดับการพยากรณ์จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการบริหารสถานศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพ และหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ร่วมกันทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ในภาพรวม ได้ร้อยละ 63.40 โดยอภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้

3.1 สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ อีกทั้งยังมีการจัดทำข้อมูลทรัพยากรในโรงเรียนที่ดำเนินการทั้ง 4 ด้าน คือ

ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งสอดคล้องกับอาคม วัตโธสง (2547: 99) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจสำคัญที่ต้องปฏิบัติ 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ภารกิจทั้ง 4 ด้านจะสำเร็จได้ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน สอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2547: 12) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีสถานศึกษาที่ดี ซึ่งสถานศึกษาที่ดีนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความกระตือรือร้น และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ความรู้ความสามารถ และทักษะ หรือที่เรียกว่า สมรรถนะของบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่รับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การจัดการศึกษามีบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

3.2 สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในอันดับรองลงมา ได้แก่ ด้านพลวัตการเรียนรู้การเสริมอำนาจบุคคล การจัดการความรู้ และการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง สามารถนำผลการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกมาใช้ในการทำแผนพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และสามารถจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองเพื่อรองรับการประเมินภายนอกได้อย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบ การประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก และในวรรคสอง บัญญัติว่า ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวง คือ กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ข้อ 2 วรรคสอง บัญญัติว่า ระบบการประกัน

คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 49 กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนและสอดคล้องกับนิวัตนัย อุ่นพิกุล (2556: 109) ได้ศึกษา สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 27 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3.3 สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ได้แก่ พลวัตการเรียนรู้ การเสริมอำนาจบุคคล และการจัดการความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารในยุคของการเปลี่ยนแปลงได้ตระหนักถึงบทบาทของการเป็นผู้นำยุคใหม่ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารต้องมีสมรรถนะที่เหมาะสมในการบริหารงานและทรัพยากรทุกประเภทของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีประกอบตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 80 บัญญัติให้มีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและเลื่อนวิทยฐานะ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่ ก.ค.ศ. กำหนด อีกทั้งข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 กล่าวว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติ ตามมาตรฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย หมวดที่ 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ข้อที่ 7 กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพสถานศึกษา ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้ และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพผู้บริหาร หมวดที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน ข้อ 12 กล่าวว่า

ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้ 1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ 2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของผู้เรียนบุคลากร และชุมชน 3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ 4) พัฒนาแผนงาน ขององค์การให้มีคุณภาพสูง สามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง 5) พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหาร จนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ 6) ปฏิบัติงานขององค์การโดยเน้นผลถาวร 7) ดำเนินการ และรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ 8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 9) ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ 10) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสาร ในการพัฒนา 11) เป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการในหน่วยงานของตนได้ และ 12) สร้างโอกาส ในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์หมวดที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตน ข้อ 14 กล่าวว่า ผู้ประกอบวิชาชีพ ทางการศึกษาต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติตนตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ นอกจากนี้ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รอบรู้ ทันสมัย ทันโลก รู้กว้างขวาง และ มองไกล ผู้บริหารมืออาชีพจึงต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกทุก ๆ ด้าน จนสามารถ สนทนากับผู้อื่นด้วยข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และนำข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับมาใช้ ในการพัฒนางานและผู้ร่วมงาน การตื่นตัวการรับรู้ และการมีข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเหล่านี้ นอกจากเป็นประโยชน์ต่องานพัฒนาแล้วยังนำมาซึ่งการยอมรับและความรู้สึกเชื่อถือของผู้ร่วมงาน อันเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ลึกซึ้งต่อเนื่องต่อไป โดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกที่ดี ขององค์กรวิชาชีพด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ ได้แก่ การเป็นผู้ริเริ่ม ผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมจัดงานหรือกิจกรรม รวมทั้งการเป็นผู้เสนอผลงานและเผยแพร่ผลงาน ขององค์กรเพื่อให้สมาชิกยอมรับและเห็นคุณค่าประโยชน์ของผู้บริหารที่มีต่อการพัฒนาองค์กร ตลอดจนการนำองค์กรให้เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยรวมและสอดคล้องกับชัยพวงษ์ กองสมบัติ (2548: 48) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดหนองคาย พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน จังหวัดหนองคาย มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “มาก” คือ สมรรถนะ ด้านจริยธรรม สมรรถนะด้านการปฏิบัติงาน และสมรรถนะด้านความรู้ ตามลำดับ ผู้บริหารโรงเรียน เอกชน จังหวัดหนองคายมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะในด้านความรู้ความเข้าใจหลักการ บริหารใน 3 อันดับแรก คือ หลักการบริหารคุณธรรมของผู้บริหาร และการเป็นผู้นำหรือมีความรู้ ทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านวิธีการรูปแบบที่จะทำให้ เป็นผู้บริหารมืออาชีพนั้น ผู้บริหารมีความต้องการวิธีการและรูปแบบในการพัฒนา 3 อันดับแรก คือ การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง การอบรมสัมมนา และการศึกษาดูงาน

3.4 สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักสูตร การสอน การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับชุมชน ท้องถิ่นได้ การนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย และการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องเหมาะสมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 28 กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน และมาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา สอดคล้องกับนพพงษ์ บุญจิตราคดูล (2551: 21) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี แนะนำให้ครูรู้จักใช้และทำประมวลการสอน โครงการสอนหรือบันทึกหลังสอน รู้จักการทำตารางสอนจัดวิชาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้ให้การนิเทศ หรือแสวงหาผู้เชี่ยวชาญมานิเทศแก่ครูให้รู้จักเลือก แสวงหาวัสดุอุปกรณ์และแนะนำให้ครูใช้ตามกำลังความสามารถของสถานศึกษา ให้ครูรู้จักเลือกและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูรู้จักวิธีการประเมินผลทางการเรียนการสอน ให้ครูรู้จักนำผลการสอบมาปรับปรุงในด้านการสอน ผู้บริหารจึงต้องคอยกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูร่วมมือกันทุกคน ในการที่จะปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนให้ดีขึ้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้พบว่า สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน ไม่ส่งผลต่อการองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพได้ และไม่สามารถให้การสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม อาจเนื่องมาจากการขาดงบประมาณในการสนับสนุนจากรัฐบาลที่จัดให้กับทางโรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนน้อย ทำให้โรงเรียนได้รับงบประมาณรายหัวน้อย ทำให้การจัดกิจกรรมนักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ไม่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครปฐม เขต 1 ในภาพรวม แต่ส่งผลในรายย่อย ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวางระบบการบริหารและจัดการทรัพยากรในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพแต่ยังไม่สามารถใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนและท้องถิ่นติดตามตรวจสอบได้ตลอดเวลา และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมของโรงเรียนสู่ชุมชนยังไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอและสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณ ไม่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวม แต่ส่งผลในรายย่อยด้านพลวัตการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษายังปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอทั้งจรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน มิฉะนั้นคำแนะนำตักเตือน หรือการกำกับดูแลของผู้บริหารสถานศึกษาจะขาดความสำคัญ ไม่เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในองค์กร ผู้บริหารที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรม และบุคลิกภาพ จะมีผลสูงต่อการยอมรับของบุคลากร ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อการบริหารงาน จนสามารถปฏิบัติตามได้ด้วยความพึงพอใจ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้ง 7 ด้าน แต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จึงควรจัดอบรมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ คุณลักษณะที่ดีต่อการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีอุดมการณ์

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน แต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กรและด้านการจัดการความรู้ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนโดยพิจารณาถึงการปรับเปลี่ยนองค์กร และการจัดการความรู้ โดยเน้นการบริหารจัดการองค์กรให้มีการปฏิบัติทั้ง 2 ด้านดังกล่าวให้มากขึ้น

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ควรพัฒนาและส่งเสริมสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพ และหลักสูตร การสอน การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ให้มีการปฏิบัติเพิ่มมากขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนบรรลุสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ควรให้ความสำคัญกับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน และด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณให้เพิ่มมากขึ้น โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาตนเองในทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ในลักษณะองค์รวมเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพราะถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษามีมากเท่าใดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนก็จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ในลักษณะคล้ายตามกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารเพื่อข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2 ควรมีการศึกษาสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขตอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาองค์กรต่อไป

2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

สรุป

สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน รองลงมาคือ การประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในภาพรวม และรายด้านเพียง 3 ด้าน ได้แก่ พลวัตการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนองค์กร และการเสริมอำนาจบุคคล ความเป็นผู้นำทางวิชาการส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในรายด้านเพียง 1 ด้าน ได้แก่ พลวัตการเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณ ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในรายด้านเพียง 1 ด้าน ได้แก่ พลวัตการเรียนรู้ สำหรับกิจการและกิจกรรมนักเรียน ไม่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนทั้งในภาพรวม และรายด้าน

เอกสารอ้างอิง

- ชัยพงษ์ กองสมบัติ. (2548). **สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดหนองคาย**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีระ รุญเจริญ. (2547). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2551). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เทียมผ้า.
- นิวัฒน์ อุ่นพิกุล. (2556). **ศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 27**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 7).
กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ยุพิน สุขมา. (2550). **สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีรุธ มาพะสิรานนท์. (2551). **คัมภีร์บริหารองค์การเรียนรู้สู่ TQM**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สัมมา ธนินัย. (2553). **ภาวะผู้นำของผู้บริหาร** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. (2555). **แผนพัฒนาการศึกษาปี พ.ศ.
2555-2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1**. นครปฐม:
ฝ่ายงบประมาณและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหาร
และการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
ตามกฎหมายกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีกระจายอำนาจการบริหารและ
การจัดการศึกษา พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). **กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เล่ม 1**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2556). **มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2548). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency**. กรุงเทพฯ:
ศิริวัฒนา อินเตอร์พรินทร์.
- สุพล วงสินธ์. (2543, มิถุนายน). **การบริหารโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา**. *วารสารวิชาการ*, 5
(6), 29-30.
- อาคม วัดโสง. (2547). **หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: การกิจการผลิต.

สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม
TEACHERS' COMPETENCY IN CURRICULUM AND LEARNING MANAGEMENT
AFFECTING EDUCATIONAL INSTITUTION EFFECTIVENESS UNDER
THE JURISDICTION OF SUMUT SONGKHRAM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA

ปทุมทริกา นิลพัฒน์ / PUNTARIKA NILAPHAT¹

พิชญาภา ยืนยาว / PITCHAYAPA YUENYAW²

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย / JITTIRAT SAENGLOETUTHAI³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา 2) ระดับประสิทธิภาพสถานศึกษา และ 3) สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 260 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน
2. ประสิทธิภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 59.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

คำสำคัญ : สมรรถนะ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพสถานศึกษา ประถมศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) level of teachers' competency in curriculum and learning management in educational institutions; 2) level of educational institutions effectiveness; and 3) the teachers' competency in curriculum and learning management affecting educational institution effectiveness. The research sample, derived by proportional stratified random sampling, was 260 teachers of educational institutions under the Jurisdiction of Samut Songkhram Primary Educational Service Area. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, the teachers' competency in curriculum and learning management in educational institutions was at a high level.
2. Overall and in specific aspects, the educational institution effectiveness was at a high level.
3. The teachers' competency in curriculum and learning management in the aspects of child-centered learning management, learning assessment and evaluation, innovation application and development for learning management, and curriculum constructing and development together predicted the educational institution effectiveness at the percentage of 59.80 with statistical significance at .05.

Keywords: competency, curriculum management, learning management, educational institution effectiveness, primary education

บทนำ

ในสภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบัน ประเทศจะต้องปรับตัวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก อันเนื่องมาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด ภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ระบบการบริหารเกิดความไม่แน่นอน เสี่ยงกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อเกิดภาวะที่ท้าทาย การปฏิรูปการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ดังนั้น หากประเทศไทยต้องการปฏิรูปการศึกษาให้มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (มาตรา 52) มาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 42 กำหนดให้ สำนักงานเลขาธิการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) จัดทำมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินและปรับเลื่อนมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547: 38-39)

สถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นองค์การที่ตั้งขึ้นเพื่อบริการทางการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถ มีทักษะ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นกระบวนการในการบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพให้ตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียน ดี เก่ง มีปัญญา และมีความสุข ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สถานศึกษาต้องบริหารและจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิผลซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียนและนักเรียนมีคุณภาพในที่สุดในการบริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหาร คณะครู และคณะกรรมการการศึกษาของสถานศึกษาต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมายให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานได้อย่างคล่องตัว แนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาที่ท้าทายหลายด้าน จึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ คือ ปฏิรูประบบการศึกษา ให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบ ปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตรและเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบสถานศึกษา ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์การปกครองท้องถิ่น และเอกชนโดยเน้นเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการยกระดับสภาพภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการศึกษา ปฏิรูประบบประกันคุณภาพ

การศึกษา เน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองและประเมินผลมาตรฐานจากองค์การภายนอก และปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบที่หลากหลายที่มีคุณภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544: 15-18) ซึ่งสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล คือสถานศึกษาที่มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพการบริหารสถานศึกษาในการกิจต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสามารถออกไปสู่ระบบสังคมภายนอกได้อย่างมีคุณภาพ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพตามแผนพัฒนาการศึกษา และเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา

ดังนั้น การพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนจึงต้องให้ความสำคัญกับประสิทธิผลของสถานศึกษาด้วย ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะนำมาพิจารณาถึงระดับความสำเร็จในการบริหารและการจัดการให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือเกณฑ์คุณภาพขององค์การ หรือสถานศึกษาเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งแฮนสัน (Hanson, 2002: 35) กล่าวว่า สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลควรมีลักษณะ ดังนี้คือ มีการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีบรรยากาศสนับสนุนการเรียนรู้ มีการติดตามกำกับกระบวนการเรียนการสอน บุคลากรมีมาตรฐาน มีกระบวนการส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้เรียน และมีการจัดสภาพแวดล้อมและสวัสดิการการทำงาน

ในสภาพความเป็นจริงสถานศึกษาของไทยหลายแห่งยังมีการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จึงได้กำหนดการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม ระหว่างปีการศึกษา 2554-2558 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ซึ่งกำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก จากการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งสองรอบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2554 ในภาพรวมนักเรียนมีผลการประเมินในมาตรฐานที่ 4 และมาตรฐานที่ 5 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ โดยผลการประเมินคุณภาพการศึกษารอบที่สามของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามมีผลการวิเคราะห์ร้อยละของสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 99 แห่ง พบว่าสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 65 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 65.66 และไม่ได้รับรองมาตรฐานจำนวน 34 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 34.34 และผลการประเมินมี 2 ตัวบ่งชี้ที่มีผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ร้อยละ 23.33 และตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ร้อยละ 69.39 และจากผลการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ปีการศึกษา 2554 ผลการประเมินนักเรียนในระดับประเทศ ร้อยละ 41.75 โดยภาคกลางได้ผลการประเมินเฉลี่ย ร้อยละ 41.15 (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555: 36) จากเหตุผลดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ

จึงมีการวางแผนและวางระบบพัฒนาครูให้สอดคล้องกับงานของครู เน้นเนื้อหาสาระควบคู่ไปกับกระบวนการถ่ายทอดให้กับผู้เรียน ทั้งนี้เพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญระดับโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น สมรรถนะประจำสายงานของครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ทั้งนี้ สรุปได้ว่าการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาควรประกอบด้วย ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนา นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาและมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในสถานศึกษา จึงมีความมุ่งมั่นที่จะศึกษาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วย
 - 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การใช้และพัฒนา นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิผลสถานศึกษา ประกอบด้วย
 - 1) มีการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 2) มีบรรยากาศสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน 3) มีการติดตามกำกับกระบวนการเรียนการสอน 4) บุคลากรมีมาตรฐาน 5) มีการส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้เรียน และ 6) มีการจัดสภาพแวดล้อมและสวัสดิการทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

1. สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง ความสามารถของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และการวัดประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2. ประสิทธิภาพสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ที่มุ่งให้สถานศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ให้เกิดความก้าวหน้า มีการปฏิบัติงานตรงตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กร

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis)

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ทั้งหมด 804 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2557 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน สุวิมล ติรกานันท์, 2551: 178) ได้จำนวนรวมทั้งสิ้น 260 คน ในปีการศึกษา 2557 กระจายตามเขตอำเภอเมือง อำเภออัมพวา อำเภอบางคนที โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อำเภอ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เมือง	441	143
อัมพวา	214	69
บางคนที	149	48
รวม	804	260

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูและประสิทธิผลของสถานศึกษา แล้วกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง เพื่อให้ได้โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาความตรงของข้อคำถาม แต่ละข้อคำถามและวิเคราะห์ความตรง (validity) ด้วยวิธี IOC (index of item objective congruence) ได้ค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้มีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 ขึ้นไป เป็นข้อคำถามสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 41 ข้อ และประสิทธิผลของสถานศึกษา จำนวน 41 ข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาความเที่ยงของข้อคำถามโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู เท่ากับ 0.95 และค่าความเที่ยงของประสิทธิผลของสถานศึกษา เท่ากับ 0.97

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู มีโครงสร้างประกอบด้วย 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีโครงสร้างประกอบด้วย 1) มีการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 2) มีบรรยากาศสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน 3) มีการติดตามกำกับกระบวนการเรียนการสอน 4) บุคลากรมีมาตรฐาน 5) มีการส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้เรียน และ 6) มีการจัดสภาพแวดล้อมและสวัสดิการทำงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 260 ฉบับ ไปยังโรงเรียนในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามวัน เวลาที่นัดหมาย ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 260 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยวิธีการแจกแจง (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) วิเคราะห์ระดับเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครู และประสิทธิผลสถานศึกษาใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครู และประสิทธิผลสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient: r_{xy}) วิเคราะห์สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$, S.D.=0.50) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้มากที่สุด ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.53) รองลงมา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{x} = 3.97$, S.D. = 0.54) ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.93$, S.D. = 0.54) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($\bar{x} = 3.91$, S.D. = 0.61) และการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.83$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับและลำดับสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

(n=260)

สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครู	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	3.91	0.61	มาก	4
2. ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้	3.93	0.54	มาก	3
3. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.97	0.54	มาก	2
4. การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้	3.83	0.64	มาก	5
5. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้	3.98	0.53	มาก	1
รวม	3.93	0.50	มาก	

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

ประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$, S.D. = 0.49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านบุคลากรมีมาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.52) รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.57) และด้านการติดตาม กำกับ กระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.96$, S.D. = 0.59) ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับและลำดับประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

ประสิทธิผลสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	4.06	0.53	มาก	3
2. บรรยากาศสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน	4.01	0.52	มาก	5
3. การติดตาม กำกับ กระบวนการเรียนการสอน	3.96	0.59	มาก	6
4. บุคลากรมีมาตรฐาน	4.15	0.52	มาก	1
5. การส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้เรียน	4.12	0.57	มาก	2
6. การจัดสภาพแวดล้อมและสวัสดิการทำงาน	4.04	0.58	มาก	4
รวม	4.06	0.49	มาก	

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการศึกษาของครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในของสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.51-0.86 อยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามกับการประสิทธิผลสถานศึกษา (Y_{tot}) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง 0.60-0.72 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครู ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	การสร้างและพัฒนาหลักสูตร (X_1)	ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ (X_2)	การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (X_3)	การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ (X_4)	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (X_5)	ประสิทธิผลสถานศึกษา (Y_{tot})
การสร้างและพัฒนาหลักสูตร (X_1)	1.00					
ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ (X_2)	0.77**	1.00				
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (X_3)	0.73**	0.86**	1.00			
การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ (X_4)	0.51**	0.67**	0.70**	1.00		
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (X_5)	0.65**	0.78**	0.80**	0.68**	1.00	
ประสิทธิผลสถานศึกษา (Y_{tot})	0.60**	0.68**	0.72**	0.64**	0.72**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (X_3) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (X_5) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ (X_4) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร (X_1) เป็นตัวแปรที่ได้รับการเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอธิบายความแปรผันของประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม (Y_{tot}) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.598 ซึ่งแสดงว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษาและสามารถทำนายประสิทธิผลสถานศึกษาได้ร้อยละ 59.80 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y}_{tot} = 1.08 + 0.22 (X_3) + 0.28 (X_5) + 0.13 (X_4) + 0.10 (X_1)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.25(Z_3) + 0.31(Z_5) + 0.18 (Z_4) + 0.12 (Z_1)$$

ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

(n=260)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	4	37.51	9.38	94.90*	0.00
Residual	255	25.20	0.10		
Total	259	62.71			
ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t	Sig.
ค่าคงที่	1.09		0.15	7.03*	0.00
1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (X ₃)	0.23	0.25	0.07	3.22*	0.00
2. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (X ₅)	0.29	0.31	0.06	4.47*	0.00
3. การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ (X ₄)	0.14	0.18	0.05	3.10*	0.00
4. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร (X ₁)	0.10	0.13	0.05	2.17*	0.03

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

R = 0.773 R² = 0.598 SEE. = 0.314

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการศึกษาของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรและการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ ทั้งนี้ในการที่จะพัฒนาครูให้เป็นครูดี มีคุณธรรม มีวิทยฐานะสูงขึ้น สามารถปฏิบัติงาน จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน มีประสิทธิภาพตามความคาดหวังขององค์กรทั้งระดับโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดเกณฑ์ การประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปี พ.ศ. 2553 เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ โดยการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน นั้น ครูผู้สอนจะเป็นผู้ทำการประเมินตนเอง และใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดกรอบการพัฒนา สมรรถนะครูตามนโยบายพัฒนาครูทั้งระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทาง การพัฒนาสมรรถนะ การบริหารทรัพยากรบุคคลแนวใหม่ภาครัฐ ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ส่วนราชการบริหารทรัพยากรบุคคลตามกรอบมาตรฐานความสำเร็จ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล (standard for success) เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อความสำเร็จ ของส่วนราชการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิระวรรณ บุญปลอด (2553: 121-126) ได้ศึกษา เรื่อง สมรรถนะทางวิชาการของครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะทางวิชาการของครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ทั้งภาพรวมและ รายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับสมรรถนะทางวิชาการของครูจากมาก ไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร ด้านการวัดผลและ ประเมินผล และด้านสื่อและนวัตกรรมการศึกษา

2. ประสิทธิภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพสถานศึกษามีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยบุคลากรมีมาตรฐานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริม การรักษาวินัยของผู้เรียน ด้านการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสวัสดิการทำงาน ด้านบรรยากาศสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน และการติดตาม กำกับ กระบวนการเรียนการสอนตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มุ่งพัฒนาเด็กไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คู่คุณธรรม มีจริยธรรม สถานศึกษาในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นไปที่ผลผลิต คือให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข มีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง มีการตรวจสอบ ที่ชัดเจน เป็นระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู และ พัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม ความสามารถของครู ตลอดจนให้แนวคิดใหม่ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพดีขึ้น และ ส่งผลให้สถานศึกษามีผลผลิตและประสิทธิภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเรียม สุขกล้า (2553: 62-63) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูกับประสิทธิผล โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ตามการรับรู้ของข้าราชการครู โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านตามค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ ด้านความสามารถปรับตัว

เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

3. สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม เรียงลำดับตามอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ซึ่งได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถทำนายประสิทธิภาพผลสถานศึกษาได้ร้อยละ 59.80 ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการกำหนดความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครู และการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างแบบทดสอบเพื่อประเมินสมรรถนะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีและเลื่อนวิทยฐานะ ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) มาตรฐานวิชาชีพครู ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา รูปแบบสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (สค.บศ.) ดังนั้น ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตระหนักถึงการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่กำหนดไว้ เพื่อจะได้ปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน ให้มีประสิทธิภาพและส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพผลตามมา สอดคล้องกับวิเศษ ภูมิวิชัย (2552: 91-92) ทำการศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพผลสถานศึกษามี 12 องค์ประกอบ คือ ภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะกรรมการสถานศึกษา แรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อสถานศึกษา สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการหลักสูตร สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โครงสร้างสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากร มาตรฐานในการทำงานของครู และการมอบหมายงานที่ชัดเจน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

3.1 สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาทุกแห่งต้องมีการบริหารและพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เรียนเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด โดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อ

ป้องกันและแก้ไขปัญห 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนรู้การสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และนำพาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับ มัธยมศึกษา ทิมมณี (2553: 57-60) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครู สมรรถนะประจำสายงาน ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการพัฒนาผู้เรียนและด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำสมรรถนะดังกล่าวมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยทำให้สถานศึกษามีประสิทธิผลตามมา

3.2 สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ กิจกรรมที่ครูจัดให้ผู้เรียนจะต้องเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้จะต้องสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น รวมทั้งส่งเสริมบรรยากาศสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีมาตรฐานการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนด ทั้งยังส่งเสริมการรักษาขวัญของผู้เรียน และการจัดสภาพแวดล้อมและสวัสดิการทำงานด้วย สอดคล้องกับอรุณ จันทวานิช และคณะ (2547: 142) ได้เสนอแนวคิดของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลว่าต้องประกอบด้วย 1) ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานมีการพัฒนาทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เรียนต่อและประกอบอาชีพได้ 2) โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชน 3) โรงเรียนเป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนและโรงเรียนอื่น 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด 5) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 6) การบริหารจัดการที่ดีใช้โรงเรียนเป็นฐานและเน้นการมีส่วนร่วม 7) การประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริหารโรงเรียน 8) มีครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาและจำนวนเพียงพอ 9) ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐาน 10) หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น 11) สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย 12) แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหลากหลาย 13) งบประมาณ

มุ่งเน้นผลงาน และ 14) สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนที่มีสังคมบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม
เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

3.3 สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูส่งผลต่อประสิทธิภาพ
สถานศึกษา ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาทุกแห่งต้องมีกระบวนการ
บริหารและพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ
ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตรสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นหลักในการจัดการเรียนรู้ที่
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดหลักการว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้โดย
การจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถพัฒนาตนเองได้
ได้ลงมือค้นคว้า คิดแก้ปัญหาและปฏิบัติงานเพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอน
เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน จัดสถานการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ต่อการติดตาม กำกับ
กระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งการส่งเสริมการรักษาวินัยของนักเรียนเพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิผล
ดังนั้นกล่าวได้ว่า การสร้างและพัฒนาหลักสูตรส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษา สอดคล้องกับวิเศษ
ภูมิวิชัย (2552: 91-92) องค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
สถานศึกษามี 12 องค์ประกอบ คือ ภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะกรรมการสถานศึกษา
แรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อสถานศึกษา สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
การบริหารจัดการหลักสูตร สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โครงสร้างสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากร มาตรฐานในการทำงาน
ของครู และการมอบหมายงานที่ชัดเจน กลุ่มตัวแปรองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษา

3.4 สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการใช้และพัฒนา
สื่อวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก
การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2
พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 64) หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อ
การศึกษา มาตรา 63-69 ที่มีสาระสำคัญ คือ รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้าง
พื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุ
อุปกรณ์ และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีการพัฒนาบุคลากร ทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยี
เพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนั้น ผู้เรียน มีสิทธิ
ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในโอกาสแรกที่ได้เพื่อให้มี
ความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่าง

ต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนั้นรัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อการศึกษารวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้ เกิดการใช้ที่คุ้มค่า และเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย ตลอดจนให้มีการระดมทุนเพื่อ จัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมถึงการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของ การผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสอดคล้องกับสนธิ นันทชัย (2549: 89-113) ได้ศึกษา แนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย ด้านนโยบายและโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาควรมีนโยบายพัฒนาครู บุคลากรต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการวางแผนพัฒนาการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล วางแผนงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ให้มีความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีนโยบายในการนำระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างเหมาะสม

3.5 สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านความรู้ความสามารถ ในการออกแบบการเรียนรู้ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลสถานศึกษาทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการออกแบบการเรียนรู้ เป็นภาระงานที่ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถ ในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยเลือกใช้ทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการสอน เป็นแนวทาง จัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งการพัฒนา สื่อประกอบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ และการวัด ประเมินผลกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นทั้งหมด แต่ในสภาพการศึกษาไทยผลการประเมิน สมรรถนะครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานออกมา ค่อนข้างต่ำการพัฒนาครูยังไม่เป็นระบบที่ต่อเนื่องชัดเจน ส่วนใหญ่ครูจะพัฒนากันเองเพื่อเลื่อน วิทยฐานะ ทำให้ครูไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของ ผู้เรียนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ด้านการวัดและการประเมินผล การเรียนรู้มีระดับปฏิบัติมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ทักษะด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ให้แก่ครูในสถานศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและ อบรมผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี

เพื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูในการส่งเสริมให้สถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสงคราม ด้านบุคลากรมีมาตรฐานมีระดับปฏิบัติมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีมาตรฐานการปฏิบัติให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่กำหนด เน้นการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเน้นการบูรณาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ส่งเสริมกระบวนการติดตาม กำกับ กระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาทั้งในภาพรวม และรายด้าน ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครูเพิ่มพูนความรู้ จัดให้มีการพัฒนาความรู้อย่างสม่ำเสมอ และพัฒนาตนเองจากประสบการณ์สะสมซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหา และอุปสรรคเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ได้แก่ จำนวนครู ในสถานศึกษาไม่เพียงพอกับภาระงานที่ได้รับ ทำให้จัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มที่ สื่อการเรียนการสอนไม่ทันสมัย ครูขาดความชำนาญด้านเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ภายในบริเวณ โรงเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรบุคลากร ให้เพียงพอกับภาระงาน เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยี ที่จำเป็นให้กับครูโดย ส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และ ควรเพิ่มแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้พอต่อความต้องการของผู้เรียน

1.5 จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหา และอุปสรรคเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ได้แก่ บุคลากรยังขาดวิสัยทัศน์ ในการทำงาน ไม่เปลี่ยนแนวคิดในการปฏิบัติงาน สถานศึกษามีสื่อเทคโนโลยีไม่เพียงพอต่อ ความต้องการของบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารขาดการกำกับติดตาม นิเทศครู อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น บุคลากรควรพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีความ เข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านสื่อ เทคโนโลยีอย่างเพียงพอต่อความต้องการของบุคลากรเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาสื่อนวัตกรรม ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลดีต่อนักเรียนและสถานศึกษา และผู้บริหารควรให้ความสำคัญ กับการกำกับติดตาม และนิเทศการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผลของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครู หรือสร้างคู่มือสำหรับอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครู

2.3 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการพัฒนาสมรรถนะของครู

สรุป

สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสงครามอยู่ในระดับมากทุกด้าน ประสิทธิภาพสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา เรียงตามลำดับการพยากรณ์จากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และ 4) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรเป็นปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยนี้พบว่า สมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งได้แก่ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ และการสร้างและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันทำนาย การประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามในภาพรวมได้ร้อยละ 59.80

เอกสารอ้างอิง

- จิระวรรณ บุญปลอด. (2553). **สมรรถนะทางวิชาการของครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครบาล สุราษฎร์ธานี**. ภาคนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2545). **รายงานการวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- มณฑนา ทิมมณี. (2553). **ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนโรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เรียม สุขกล่ำ. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิเศษ ภูมิวิชัย. (2552). **องค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สนิท กนันทชัย. (2549). **แนวคิดผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุวิมล ตีรกันันท์. (2551). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). **การประชุมวิชาการ การวิจัยทางการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: พรินทวนกราฟฟิค.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). **การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542**. กรุงเทพฯ: สำนักงานการรูปการศึกษา (สปศ.) องค์กรมมหาชนเฉพาะกิจ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). **ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2554: บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อำรุง จันทวานิช และคณะ. (2547). **แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- Hanson, M. E. (2002). *Educational administration and organization behavior* (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Hinkle, D. E. (1998). *Applied statistics for the behavior sciences* (4th ed.). New York: Houghton Mifflin.

การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
QUALITY MANAGEMENT SYSTEMS IN WORLD-CLASS STANDARD SCHOOLS
UNDER THE JURISDICTION OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 9

เมธี ทองคำ / METEE THONGKAM¹
โยธิน ศรีโสภ / YOTHIN SRISOPHA²
ดวงใจ ชนะสิทธิ์ / DUANGJAI CHANASIT³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล 2) เปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและลักษณะโรงเรียน 3) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย ได้แก่ ครูและผู้บริหารในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 313 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน และกลุ่มผู้ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง การผ่านการอบรมวิชาที่สอน และขนาดของโรงเรียน มีระดับการบริหารจัดการระบบคุณภาพแตกต่างกัน

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน วิทยฐานะ ระดับการศึกษาสูงสุด และระยะเวลาการก่อตั้งของโรงเรียน มีระดับการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วย 1) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ควรมีการจัดทำระบบการวัดผลที่เหมาะสมและทันสมัย นำผลการวิเคราะห์ปรับปรุงการดำเนินงาน สร้างนวัตกรรมใหม่ให้สอดคล้องกับทิศทางการจัดการศึกษาของโลกและการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้รวมทั้งจัดทำระบบการสื่อสารในด้านเอกสารและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทั่วถึง 2) ด้านการจัดการกระบวนการ ควรมีกระบวนการวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่เป็นปัจจุบัน 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีการประเมินความพึงพอใจเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดแนวทางแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และต้องสอดคล้องกับความต้องการและทิศทางการจัดการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารจัดการระบบคุณภาพ โรงเรียนมาตรฐานสากล มัธยมศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the level of quality management system in world-class standard schools; 2) compare the quality management system in world-class standard schools as classified by personal status and school characteristics, and; 3) study the guidelines for improving a quality management system in world-class standard schools. The two-group sample included teachers and administrators in world-class standard schools under the Jurisdiction of Secondary Educational Service Area Office 9. The first sample group derived by proportional stratified random sampling was 313 questionnaire respondents. The second sample group selected by purposive random sampling was 9 interviewees. The research instruments were a questionnaire and an interview form constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The interview data was analyzed by content analysis.

The findings of this research were as follows:

1. The quality management system in the world-class standard schools was at a high level both in overall and specific aspects.

2. There were differences in the comparison results of school quality management as classified by gender, administrative position, training experience in teaching, and school size with statistical significance at .05. However, there were no statistical differences as classified by age, working experience, academic status, educational level and duration of school establishment.

3. The analytical results for development of school quality management suggested that: 1) in the aspect of assessment, analytical process and knowledge management, they should organize appropriate and modern assessment system, implement the analytical results to improve management, construct novel innovation to meet global educational movement and unpredictable factors, and well organize communication system both documentation and information technology. 2) In the aspect of managerial process, they should have analytical process appropriate to present contexts of educational movement. 3) In the aspect of student-centered management and stakeholder, they should evaluate satisfaction of students and stakeholders and apply the results for improving quality of learning management in correspondence with needs and educational movement.

Keywords: quality management system, world-class standard school, secondary education

บทนำ

กระแสสังคมในโลกยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความเจริญก้าวหน้าตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการศึกษาของนานาประเทศ กลไกการพัฒนาต่าง ๆ เป็นกลไกพัฒนาที่ต้องอาศัยฐานความรู้เป็นสำคัญ ความก้าวหน้าทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถส่งผลให้วัฒนธรรมต่าง ๆ ในสังคมโลกมีความหลากหลายและเกิดการถ่ายโอนของวัฒนธรรมระหว่างชนชาติขึ้นอย่างไร้พรมแดน เป็นผลให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีผลกระทบ โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน สืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี จึงจำเป็นต้องมีการปรับกระบวนทัศน์และกลยุทธ์ในการบริหารจัดการองค์กรใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผลผลิตที่ออกไปสู่สังคมมีความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศได้และเป็นแนวทางเดียวที่จะสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างยั่งยืน การบริหารการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ ถ้าจะให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์

อย่างเพียงพอ เนื่องจากความสลับซับซ้อนของภารกิจและการเปลี่ยนแปลงแนวทางการบริหาร ตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาเป็นอย่างมาก ปัจจุบันการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารในฐานะ ผู้นำองค์กรย่อมเป็นผู้ที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้ประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ทุกฝ่ายต้องการให้เกิดขึ้น

การดำเนินงานในการบริหารจัดการระบบคุณภาพของสถานศึกษา เป็นกลไกการขับเคลื่อน ให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารถือเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุด เพราะ เป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน ผู้บริหารต้องมีเทคนิควิธีการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมี ประสิทธิภาพสูงสุด ต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง สถานศึกษาและบุคลากรโดยตั้งเป้าหมาย ในการทำงานไว้ให้สูงและพยายามใช้ความรู้ความสามารถ ยุทธศาสตร์เทคนิคหรือกระบวนการ บริหารจัดการจูงใจโน้มน้าว ให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ที่วางไว้โดยคำนึงถึงคุณภาพนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อบรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับทัศนะของชาตรี โพธิกุล (2552: 4) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาของชาติโดยเฉพาะ การบริหารจัดการศึกษาภายในโรงเรียนตน แต่มีเชื่อว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษา ให้ประสบความสำเร็จได้เหมือนกันทุกคน การบริหารจัดการสถานศึกษาใช้วิธีการบริหารจัดการ ที่หลากหลาย ดังนั้น การบริหารจัดการระบบคุณภาพเป็นหนึ่งในหลาย ๆ วิธีที่องค์กร หน่วยงานและ โรงเรียนนำมาใช้ดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ

การบริหารจัดการระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา สถานศึกษาสู่มาตรฐานสากล ระบบบริหารจัดการซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่จะพัฒนาองค์กร ให้มีผลการดำเนินการที่เป็นเลิศ โดยนำแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand quality award-TQA) มาพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้มี วิธีปฏิบัติและผลการดำเนินการในระดับมาตรฐานโลก รางวัลมัลคอล์ม บัลดริจ (Malcolm Baldrige National Quality Award-MBNQA) เป็นรางวัลประจำปีที่มีมอบให้แก่บริษัทที่มีความโดดเด่น ด้านกระบวนการจัดการที่มีคุณภาพ เป็นระบบเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ส่วนประเทศไทยนำมาใช้เรียกรางวัลนี้ว่า Thailand Quality Award (TQA) ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการดำเนินการประเมิน คือ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สำหรับด้านการศึกษาได้มีการนำแนวทาง ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในองค์กร สถาบัน และสถานศึกษาต่าง ๆ โดยได้กำหนดกรอบเกณฑ์ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อผลงานที่เป็นเลิศ (baldrige education criteria for performance excellence) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เพื่อช่วยให้มีการทำความเข้าใจและปรับใช้ในวงการศึกษาเพื่อการปรับปรุง คุณภาพของโรงเรียน โดยยึดหลักการดำเนินงาน เชิงระบบเพื่อช่วยให้องค์กร โรงเรียนสร้าง การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ ดังนั้นกรอบในการบริหาร จัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพสำหรับการยกระดับโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล จึงประยุกต์แนวทาง

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553: 1-2) คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสนใจและห่วงใย สถานศึกษาจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมว่ามีความสามารถในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม มีความรู้ มีความสุข ตามที่สังคมคาดหวัง ปัจจุบันปรัชญาคุณภาพทั้งระบบและเครื่องมือการพัฒนาที่ประยุกต์แนวทางเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ นำระบบมัลติคอสต์มาดริจมาเป็นแนวในการพัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียน ซึ่งแวดวงการศึกษาไทยให้ความสนใจและนำแนวคิดนี้มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับสถาบันการศึกษา (อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์, 2550: 7)

จากการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล ในภาพรวมด้านการบริหารจัดการคุณภาพ ผลการยกระดับคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายความสำเร็จและเกณฑ์คุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า โดยรวมของโรงเรียนมาตรฐานสากลส่วนใหญ่อยู่ในระดับ A 3 (achievement) ด้านการบริหารจัดการคุณภาพ เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารในการนำองค์กรคิดเป็นร้อยละ 43.27 ด้านการบริหารจัดการคุณภาพ เกี่ยวกับการพัฒนาครูคิดเป็นร้อยละ 46.10 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554: 31-32) เห็นได้ว่า การดำเนินงานของโรงเรียนมาตรฐานสากลยังอยู่ในเกณฑ์คุณภาพที่ไม่สูง และพบปัญหาในการจัดการศึกษาตามแนวทางโรงเรียนมาตรฐานสากลด้านการบริหารระบบคุณภาพได้แก่ ความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติช่วงแรก ความไม่พร้อมของบุคลากร ภาระงานของบุคลากรมีมาก และเวลาในการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับโรงเรียนมาตรฐานสากลไม่เพียงพอ (ดิเรก วรรณเศียร และคณะ, 2553: 41-43) ในฐานะผู้วิจัยมีบทบาทหน้าที่เป็นครูผู้สอนอยู่ในสังกัดหน่วยงานโรงเรียนมาตรฐานสากล จึงมีความสนใจและต้องการทำวิจัยเรื่องการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 เพื่อทราบแนวทางและระดับการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 15 โรงเรียน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียน และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบการศึกษาสำหรับโรงเรียนอื่น ๆ และสิ่งที่ได้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญสำหรับพัฒนาโรงเรียนให้กับหน่วยงาน องค์กร บุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ก้าวสู่ความมีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากลอันจะเกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติสูงสุดสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและลักษณะโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารและครูโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีสถานภาพส่วนบุคคลและลักษณะโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553: 17-72) มากำหนดเป็นตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการระบบคุณภาพประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การจัดการกระบวนการ และ 7) ผลลัพธ์ ส่วนตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน วิทยฐานะ ผ่านการอบรมวิชาที่สอน ขนาดโรงเรียน และระยะเวลา การก่อตั้งของโรงเรียน ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรพื้นฐาน

สถานภาพส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ตำแหน่ง
- ประสบการณ์ทำงาน
- วิทยฐานะ
- ผ่านการอบรมวิชาชีพที่สอน

ลักษณะโรงเรียน

- ขนาด
- ระยะเวลาการก่อตั้ง

ตัวแปรที่ศึกษา

การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียน

1. การนำองค์กร
2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์
3. การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้
5. การมุ่งเน้นบุคลากร
6. การจัดการกระบวนการ
7. ผลลัพธ์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมุ่งเน้นศึกษาการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยมีขั้นตอนดังนี้

ประชากร

ประชากร คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมาตรฐานสากล ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ซึ่งมีทำเลที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 6 โรง และจังหวัดนครปฐม จำนวน 9 โรง รวม 15 โรง จำนวนทั้งสิ้น 1,665 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอนใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2550: 50-51) ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน กระจายจำนวนผู้ให้ข้อมูลตามโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 6 โรง และจังหวัดนครปฐม จำนวน 9 โรง จำนวนประชากร 1,665 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 313 คน และกลุ่มที่ 2 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบสัมภาษณ์

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน วิชยฐานะ ผ่านการอบรมวิชาที่สอน และลักษณะของโรงเรียน ได้แก่ ขนาด และระยะเวลาการก่อตั้ง

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย คำถามการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) มุ่งเน้นบุคลากร 6) การจัดการกระบวนการ และ 7) ผลลัพธ์

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ประเด็นการสัมภาษณ์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 2) ด้านการจัดการกระบวนการ และ 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ชุดที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม ขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพ กำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม

2. กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยามตัวแปรจัดทำเป็นข้อกระทงคำถาม ภายใต้คำปรึกษาคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. นำข้อกระทงคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไข แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา ความครอบคลุมของโครงสร้างและค่าดัชนีความสอดคล้องตามจุดมุ่งหมาย (IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539: 248) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ได้ 70 ข้อ

4. ปรับปรุงแก้ไขข้อกระทงคำถาม ตามคำแนะนำ ความเห็นชอบของผู้ทรงคุณวุฒิ และ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5. นำแบบสอบถามความคิดเห็นฉบับทดลองใช้ (tryout) ไปใช้กับผู้บริหารและครูโรงเรียนมาตรฐานสากลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์

6. นำข้อคำถามได้รับคืนมาตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1991: 202-204) โดยได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

7. นำแบบสอบถามที่ได้ทดลองใช้มาปรับปรุงด้านการใช้ภาษา ให้มีความเหมาะสมรัดกุมกระชับและถูกต้อง โดยผ่านการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 70 ข้อ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ชุดที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จากแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับสุดท้ายจากจำนวน 7 ด้าน แล้วนำมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ได้ 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 2) ด้านการจัดการกระบวนการ และ 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. สร้างแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

3. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ แล้วนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น

1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในการวิจัย

1.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลและติดตามรวบรวมแบบสอบถามทั้งทางไปรษณีย์ โดยแบบสอบถาม และซองเปล่าที่จำหน่ายถึงผู้วิจัย ส่งถึงผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและด้วยการไปส่งด้วยตนเองพร้อมทั้งนัดหมาย ขอเก็บคืน ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม-พฤศจิกายน 2556 โดยได้ส่งไปจำนวน 313 ชุด และได้รับคืนมาทั้งหมด 313 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

1.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. การดำเนินการเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

2.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ขอความร่วมมือไปยังผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และประธานกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2.2 ดำเนินการกำหนดนัดหมายวัน เวลา เพื่อการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์และสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

2.3 นำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการนำแบบสอบถามทั้งหมด จัดระเบียบข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยค่าสถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และลักษณะของโรงเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการปฏิบัติ ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1986: 174)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) นำเสนอด้วยความเรียงเชิงพรรณนาเป็นรายข้อ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากล

การบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการนำองค์กร ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.60) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.59) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.63) ด้านผลลัพธ์ ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.62) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{x} = 4.06$, S.D. = 0.65) ด้านการจัดการกระบวนการ ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.63) และด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.64) ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

สภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพ	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการนำองค์กร	4.28	0.60	มาก	1
2. ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์	4.20	0.59	มาก	2
3. ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.06	0.65	มาก	5
4. ด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้	4.01	0.64	มาก	7
5. ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร	4.10	0.63	มาก	3
6. ด้านการจัดการกระบวนการ	4.05	0.63	มาก	6
7. ด้านผลลัพธ์	4.08	0.62	มาก	4
รวมทุกด้าน	4.11	0.57	มาก	-

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากล จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและลักษณะโรงเรียน

1. จำแนกตามเพศ ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. จำแนกตามอายุ ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
3. จำแนกตามตำแหน่ง ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านผลลัพธ์ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการทดสอบของเซฟเฟ ผลปรากฏว่า ด้านการนำองค์กร ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการจัดการกระบวนการและในภาพรวม พบว่ากลุ่มผู้บริหารแตกต่างกับกลุ่มครูและกลุ่มครูอัตราจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ พบว่า กลุ่มผู้บริหารแตกต่างกับกลุ่มครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
5. จำแนกตามวิทยฐานะ ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
6. จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
7. จำแนกตาม การผ่านการอบรมวิชาชีพที่สอน ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการทดสอบของเซฟเฟ ผลปรากฏ ดังนี้ การผ่านการอบรมวิชาชีพที่สอน พบว่า ด้านการนำองค์กร ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการจัดการกระบวนการ ด้านผลลัพธ์และในภาพรวม พบว่า กลุ่มผู้ผ่านการอบรมเป็นภาษาอังกฤษแตกต่างกับกลุ่มผู้ผ่านการอบรมเป็นภาษาไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ พบว่า กลุ่มผู้ผ่านการอบรมเป็นภาษาอังกฤษแตกต่างกับกลุ่มผู้ผ่านการอบรมเป็นภาษาไทยและกลุ่มผู้ไม่ได้รับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. จำแนกตามขนาดของโรงเรียนภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการทดสอบของเซฟเฟ พบว่า ด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ด้านการจัดการกระบวนการ ด้านผลลัพธ์และในภาพรวม โรงเรียนที่มีขนาดกลางแตกต่างกับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมุ่งเน้นบุคลากร พบว่าโรงเรียนที่มีขนาดกลางแตกต่างกับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. จำแนกตามระยะเวลาการก่อตั้งของโรงเรียน ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการนำองค์กร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการทดสอบของเซฟเฟ ผลปรากฏว่า ระยะเวลาการก่อตั้งของโรงเรียน ด้านการนำองค์กร โรงเรียนที่มีอายุไม่เกิน 20 ปีแตกต่างกับโรงเรียนที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

รายการ	การเปรียบเทียบการบริหารจัดการ ระบบคุณภาพ ในโรงเรียน มาตรฐานสากล		หมายเหตุ
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	
1. สถานภาพส่วนบุคคล			
1.1 เพศ	✓	-	ภาพรวม และราย
1.2 ตำแหน่ง	✓	-	
1.3 ผ่านการอบรมวิชาชีพที่สอน	✓	-	
1.4 อายุ	-	✓	ภาพรวม และราย
1.5 ประสบการณ์ทำงาน	-	✓	
1.6 วิทยฐานะ	-	✓	
1.7 ระดับการศึกษาสูงสุด	-	✓	
2. ลักษณะโรงเรียน			
2.1 ขนาด	✓	-	ภาพรวมและรายด้าน
2.2 ระยะเวลาการก่อตั้ง	-	✓	ภาพรวมและรายด้าน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

1. ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ พบว่า ผู้บริหารควรนำผลการดำเนินงาน มาจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ต้องจัดทำแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ มีการทบทวนวิธีการ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ทัน ต่อระบบการวัดผล มีการนำผลการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล มาจุดบกพร่องของการปฏิบัติงาน ปรับปรุง การดำเนินงานสร้างนวัตกรรมใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปของปัจจัยที่ ไม่สามารถคาดการณ์ได้ การปรับกระบวนการทำงานและบริการให้สอดคล้องกับทิศทางการ ศึกษาของสังคมโลก พัฒนาระบบการจัดการความรู้ให้เหมาะสมและเป็นปัจจุบันเสมอ ควรมี เจ้าหน้าที่งานเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชี่ยวชาญและมีความสามารถในการตรวจสอบ ดูแล แก้ปัญหา ปรับปรุงระบบให้เป็นปัจจุบันและพร้อมใช้งานตลอดเวลา และจัดทำระบบการสื่อสารให้ทั่วถึง ทุกระดับ ทั้งเอกสารระบบสารสนเทศ

2. ด้านการจัดการกระบวนการ ผู้บริหารควรมีการอบรมให้ครูผู้สอนเข้าใจและถ่ายทอด ความรู้ ทักษะกระบวนการสู่การปฏิบัติ และคำนึงถึงความแตกต่างและศักยภาพของบุคคล จัดทำ ข้อมูลระบบประกันคุณภาพให้เป็นปัจจุบัน มีกระบวนการวิเคราะห์งาน และการพรรณาลักษณะงาน ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่เป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งต้องสามารถใช้เปรียบเทียบกับงาน อื่น ๆ ในหน่วยงานเดียวกันและควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้สอนเข้าใจ และนำทักษะกระบวนการ สู่การปฏิบัติ

3. ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้บริหารควรมีการจัดการประเมิน ความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดแนวทางแก้ไขและ ปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และต้องทันกับความต้องการและทิศทางการจัดการศึกษา มีการจัดประชุมสัมมนาเพื่อสรุปผลการดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพิจารณาผลที่เกิดกับ ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องมีการสร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ถึงความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลซึ่งเทียบเคียงกับ ความเป็นนานาชาติ ใช้หลักการใช้นวัตกรรม มองจากภายนอกเข้ามาหาตัวเรา และการใช้แนวคิดมองจากตัวเราออกไปภายนอก นำประสบการณ์ ของตนเองที่สะสมมาเป็นการสร้างผลงาน มีการประชาสัมพันธ์การบริการอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุม พัฒนาระบบของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของโรงเรียน มากยิ่งขึ้น

4. ด้านการบริหารจัดการด้านอื่น ๆ ควรวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย ตรวจสอบการเงิน งบประมาณ อย่างมีประสิทธิภาพและรายงานผลอย่างโปร่งใสเป็นประจำ ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความตระหนัก และความมั่นใจในองค์กร ชุมชน ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในองค์กร โดยเฉพาะด้านวิชาการเป็นอย่างดีก่อน

มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการและสามารถผลักดันโรงเรียนให้แข่งขันได้ในระดับสากล มีกลยุทธ์ในพัฒนาการออกแบบระบบงานที่ครอบคลุมภารกิจทุกด้านโดยเน้นนักเรียนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อนำสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ ให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงาน มีกลไกในการบริหารทรัพยากรบุคคล สนับสนุนส่งเสริมบุคลากร กำหนดสิทธิประโยชน์ให้เหมาะสมกับบุคลากรและความแตกต่างของกลุ่มบุคลากร เพื่อพัฒนาให้บุคลากร มีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพราะบุคลากรมีการเข้าและออกในการปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ รวมถึงการสร้างบรรยากาศการทำงาน มีการปรับปรุงสถานที่ทำงานที่มีสุขอนามัย มีความปลอดภัย การป้องกันภัย และมีกระบวนการกำกับดูแล ตรวจสอบความปลอดภัยของผู้เรียน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 มีระดับปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านการนำองค์กร รองลงมาด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านผลลัพธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการจัดการกระบวนการและด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ตามลำดับที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าในสถานศึกษามีการมุ่งเน้นพัฒนาบุคลากรให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ หรือความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ในเรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพ ด้วยหลากหลายวิธี อาทิ การส่งบุคลากรไปรับความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ หรือมีการจัดฝึกอบรมให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2548: 150) พบว่า ด้านการนำองค์กรและการวางแผนกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพอย่างชัดเจน แสดงถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพ มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. จากผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ของผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน วิทยฐานะ ผ่านการอบรมวิชาที่สอน ขนาดของโรงเรียน และระยะเวลาการก่อตั้งของโรงเรียน จะเห็นได้ดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศต่างกัน มีการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่เป็น เพศชายและหญิง ทั้งในภาพรวมและรายด้านพบว่าแตกต่างกัน โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะด้านการนำองค์กรและด้านการวางแผนกลยุทธ์ อยู่ในระดับสูงที่สุด เนื่องจากเป็นวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนชั้นนำ การกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม ระบบธรรมาภิบาลของโรงเรียน การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรม กฎหมายและความรับผิดชอบ วิธีการที่ผู้นำระดับสูงสื่อสารกับบุคลากร การวัดผลการดำเนินงานในระดับองค์กรและการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่มีจริยธรรม และการจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอที่ทำให้แผนปฏิบัติการบรรลุผลสำเร็จการปรับเปลี่ยนแผนเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปรวมถึงวิธีการวัดความสำเร็จและการรักษาความยั่งยืนของโรงเรียน ในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรักษ์ สุขเกษ (2554: 312) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารองค์การ บุคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารองค์การแตกต่างกัน

ด้านตำแหน่งต่างกัน มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งผู้บริหาร ตำแหน่งครูและครูอัตราจ้าง ในภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารโดยตรงอยู่แล้ว จึงมองว่ามีสภาพของการบริหารจัดการซึ่งปฏิบัติอยู่ประจำและตลอดเวลา รวมทั้งมีความรู้ด้านนี้มากกว่าครูผู้สอน ทำให้มีความคิดเห็นในการบริหารจัดการระบบคุณภาพมีผลแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยพันธุ์ ชัยชนะเจริญ (2549: 115-116) พบว่าข้าราชการครูในโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารเห็นว่าตนมีหน้าที่โดยตรงในการบริหารจึงมองว่ามีสภาพการดำเนินการมากกว่าครู

ด้านการอบรมวิชาที่สอนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ พบว่าด้านการนำองค์กร ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการจัดการกระบวนการ ด้านผลลัพธ์และในภาพรวมพบว่า กลุ่มผู้ผ่านการอบรมเป็นภาษาอังกฤษแตกต่างกับกลุ่มผู้ผ่านการอบรมเป็นภาษาไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ พบว่า กลุ่มผู้ผ่านการอบรม

เป็นภาษาอังกฤษแตกต่างกับกลุ่มผู้ผ่านการอบรมเป็นภาษาไทยและกลุ่มผู้ไม่ได้รับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังที่ ชีระ รุญเจริญ (2553: 18) กล่าวถึงการฝึกอบรมว่ามุ่งเน้นกระบวนการจัดกิจกรรมตามความจำเป็น เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติของบุคลากรเพื่อนำไปใช้หรือแก้ปัญหาของงานที่ปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจขององค์กร

ด้านขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 499 คน) ขนาดกลาง (นักเรียน 500-1,499 คน) ขนาดใหญ่ (นักเรียน 1,500-2,499 คน) และขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียนเกิน 2,500 คนขึ้นไป) ทั้งในภาพรวมและรายด้านพบว่าแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าขนาดของโรงเรียนโดยเฉพาะขนาดใหญ่พิเศษมีความพร้อมในการบริหารจัดการระบบคุณภาพได้ดีกว่าเพราะมีปัจจัยที่เอื้ออำนวย เช่น งบประมาณ อาคารสถานที่ บุคลากรและมีสถานที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ เป้นนอก (2552: 132) พบว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการบริหารจัดการความรู้มากกว่า เพราะมีประสบการณ์มีบุคลากรและจำนวนนักเรียนมาก จึงส่งผลให้ได้รับงบประมาณในการบริหารจัดการมาพัฒนาในด้านต่าง ๆ

2.2 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุต่างกัน มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มอายุไม่เกิน 30 ปี กลุ่ม 31-40 ปี กลุ่ม 41-50 ปี และกลุ่ม 51 ปีขึ้นไป ทั้งในภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าอาจเนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับด้านการบริหารจัดการเป็นที่รู้และเข้าใจจึงเห็นด้วยกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สอดคล้องกับงานวิจัยของเสริม เกื้อสงฆ์ (2551: 70) ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาลำพิ่ง ชีรปัญญา (2554: 78) พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม โดยรวมและพิจารณาเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ด้านประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากล ผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์ทำงานกลุ่มไม่เกิน 5 ปี กลุ่ม 6-10 ปี กลุ่ม 11-15 ปี และกลุ่ม 16 ปีขึ้นไป ทั้งในภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ไม่ได้เป็นพร้อมกันทั้งหมดต้องมีความพร้อมจึงจะเข้าร่วมโครงการ ดังนั้น

การบริหารจัดการระบบคุณภาพจึงเป็นเรื่องใหม่ของบุคลากรในโรงเรียนทำให้ทุกคนได้มีบทบาทหน้าที่ร่วมกันตามแนวนโยบายการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยพันธุ์ ชัยชนะเจริญ (2549: 115-116) พบว่าข้าราชการครูในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารจัดการโรงเรียนเป็นฐานเป็นเรื่องใหม่ต้องช่วยกันปฏิบัติงานและถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคน

ด้านวิทยฐานะต่างกัน มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งผู้บริหารที่มีวิทยฐานะหรือไม่มีวิทยฐานะ ทั้งในภาพรวมและรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูที่มีวิทยฐานะต่างกันมีความคิดเห็นตรงกันในด้านการบริหารจัดการระบบคุณภาพในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจำนงค์ นาหนองตูม (2550: 84) พบว่าข้าราชการครูที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ด้านระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ทั้งในภาพรวมและรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำฝน มงคลล้อม (2554: 116) พบว่าครูที่วุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการคุณภาพของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ด้านระยะเวลาการก่อตั้งโรงเรียนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ยกเว้น ด้านการนำองค์กร แตกต่างกัน พบว่า ด้านการนำองค์กร โรงเรียนที่มีระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 20 ปี แตกต่างกับโรงเรียนที่มีระยะเวลาดำเนินการ 61 ปีขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสั่งสมความรู้ ความสามารถและประสบการณ์มาเป็นระยะเวลายาวนานในการนำองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ ธาณี (2553: 39) เกี่ยวกับการนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศ พบว่า การจะมีผู้นำหรือผู้บริหารที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ไม่ใช่จะทำกันได้ง่าย ผู้บริหารนั้นต้องมีภาวะผู้นำ ที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อมั่นในการทำงาน มีความรับผิดชอบ เป็นผู้ที่ตั้งใจในการทำงาน กระตือรือร้นที่จะหาหรือนำสิ่งใหม่เข้ามาในองค์กร เพื่อเป็นการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ทีมงานหรือบุคลากรก็ร่วมกันทำงาน ต่างก็มีขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน

3. จากผลการวิจัยแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จะเห็นได้ว่า

3.1 ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ พบว่า ผู้บริหารควรนำผลการดำเนินงานจากแผน โครงการงบประมาณ ความพึงพอใจ ข้อเสนอแนะของผู้รับบริการมาวิเคราะห์ จัดทำสารสนเทศ และนำผลการวิเคราะห์ไปหาจุดบกพร่องมาสร้างนวัตกรรมใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปของปัจจัยที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ พร้อมทั้งแบ่งปันถ่ายทอดความรู้ เทคนิคการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศให้บุคลากรอย่างทั่วถึง แสดงให้เห็นว่าความสำคัญของการวิเคราะห์ มีความจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553: 1) ผลของการวิเคราะห์งานต้องแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างงานนั้นกับองค์กร และช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจว่างานนั้น ๆ เกี่ยวข้องกับความสำเร็จขององค์กรอย่างไร หรืองานนั้น ๆ ช่วยเพิ่มคุณค่าใดแก่องค์กร

3.2 ด้านการจัดการกระบวนการ พบว่า ผู้บริหารควรมีการอบรมให้กับครูผู้สอนเข้าใจ และถ่ายทอดความรู้ ทักษะกระบวนการสู่การปฏิบัติ และคำนึงถึงความแตกต่างและศักยภาพของบุคคล มีระบบการควบคุมและตรวจสอบการทำงานทุกขั้นตอนและเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือต่อภาวะฉุกเฉิน การป้องกัน การแก้ไขและฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคลากรในองค์กรเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญถือว่าการมอบหมายงานที่มีประโยชน์ และช่วยพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน ได้ประโยชน์ต่อองค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ เป้นนอก (2552: 127) พบว่าการบริหารจัดการความรู้เป็นนวัตกรรมที่สถานศึกษานำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและคุณภาพผู้เรียน

3.3 ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ผู้บริหารควรมีการสำรวจความพึงพอใจ ความคิดเห็นของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดแนวทางแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพ และต้องทันกับความต้องการและทิศทางการจัดการศึกษา แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานใด ๆ ผลสรุปสุดท้ายก็ต้องสำรวจความพึงพอใจผู้รับบริการหรือผู้ร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย มะโนรัตน์ (2549: 45) พบว่าความพึงพอใจในด้านกระบวนการของโรงเรียนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับมาก

3.4 การบริหารจัดการพัฒนาด้านอื่น ๆ พบว่า ผู้บริหารควรมีระบบ กลไกในการจัดสรร วิเคราะห์ค่าใช้จ่าย ระบบตรวจสอบการเงินและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และรายงานผลอย่างโปร่งใสเป็นประจำ การตรวจสอบทำให้เห็นความมั่นใจในการประกันคุณภาพการปฏิบัติงาน และความเอาใจใส่ต่อผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัญ อินทวัฒน์วงษา (2551: 81) พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานการเงินโดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศกำกับ

ติดตาม ทำให้การดำเนินงานการเงินและการบัญชีของโรงเรียนมีความถูกต้อง รวดเร็ว เป็นปัจจุบัน และมีประสิทธิภาพ บุคลากรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรหาวิธีการสร้างความรู้และความเข้าใจอันดีในการบริหารจัดการระบบคุณภาพให้กับบุคลากรมากขึ้น ผลจะนำมาซึ่งความร่วมมือในการพัฒนาการประสานงานและการดำเนินงานของโรงเรียนได้มากขึ้น ดังนั้นผู้บริหารสมัยใหม่จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการกับปัญหาด้านความรู้ภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการทำงานที่เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

1.2 การดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหารของผู้บริหารโรงเรียนถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการที่จะพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีสถานภาพด้านการบริหารโดยตรงจึงมีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์มากกว่าครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ให้ทั่วถึงทุกคนจึงจะประสบความสำเร็จมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพครู ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้โรงเรียนมาตรฐานสากลประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการ

สรุป

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ข้อค้นพบในครั้งนี้ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการระบบคุณภาพ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยระดับมากทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการนำองค์กร ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านผลลัพธ์ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการจัดการกระบวนการ และ

ด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารเอาใจใส่รับผิดชอบต่อการบริหารงานขององค์กร ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศต่างกัน โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นการบริหารจัดการระบบคุณภาพ สูงกว่าเพศหญิง ผลการเปรียบเทียบ ด้านตำแหน่งต่างกัน โดยกลุ่มผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นการบริหารจัดการระบบคุณภาพ สูงกว่ากลุ่มครูและกลุ่มครูอัตราจ้าง พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการเปรียบเทียบ ด้านผ่านการอบรมวิชาที่สอนต่างกัน โดยกลุ่มผู้ผ่านการอบรมเป็นภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นการบริหารจัดการระบบคุณภาพ สูงกว่ากลุ่มผู้ผ่านการอบรมเป็นภาษาไทย พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบคุณภาพในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามลักษณะโรงเรียน ด้านขนาดของโรงเรียนต่างกัน โดยกลุ่มโรงเรียนที่มีขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นการบริหารจัดการระบบคุณภาพ สูงกว่ากลุ่มโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า มีระดับความคิดเห็นภาพในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนควรมีการจัดทำระบบการวัดผลการดำเนินการที่เหมาะสมและทันสมัยอยู่เสมอ ต้องจัดทำแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ นำผลการวิเคราะห์ หาจุดบกพร่องของการปฏิบัติงาน มาปรับปรุงการดำเนินงาน สร้างนวัตกรรมใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปของปัจจัยที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ การปรับกระบวนการทำงานและบริการ ให้สอดคล้องกับทิศทางการศึกษาของสังคมโลก ควรมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพิ่มขึ้นและอย่างต่อเนื่อง นำกระบวนการทำงานที่สำคัญมาสร้างมาตรฐาน สร้างความมั่นใจในการเตรียมพร้อมของระบบงานและสถานที่ เพื่อรองรับภาวะฉุกเฉิน คำนึงถึงการป้องกัน แก้ไข ลดความผิดพลาดป้องกันการดำเนินงานซ้ำซ้อนมีการจัดทำข้อมูลระบบประกันคุณภาพเป็นปัจจุบันเสมอ โรงเรียนควรมีการจัดการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และต้องทันกับความต้องการและทิศทางการจัดการศึกษา สร้างความตระหนักให้กับผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถึงความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลซึ่งเทียบเคียงกับความเป็นนานาชาติ ผู้บริหารผลักดันสถานศึกษาให้แข่งขันได้ในระดับสากล ให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงาน มีระบบและกลไกในการบริหารทรัพยากรบุคคล สนับสนุนส่งเสริมบุคลากร รวมถึงสร้างบรรยากาศการทำงาน มีการปรับปรุงสถานที่ทำงานที่มีสุขอนามัย มีความปลอดภัย การป้องกันภัย และมีกระบวนการกำกับดูแล ตรวจสอบความปลอดภัยของผู้เรียนอย่างเคร่งครัด ควรมีกลไกในการจัดสรร การวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย การตรวจสอบการเงินและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและรายงาน ผลลัพธ์ทั้งหมด โดยจำแนกไว้ให้เป็นหมวดหมู่ตามความสำคัญในแต่ละด้านเป็นประจำ

เอกสารอ้างอิง

- จรัญ อินทวัฒน์งษา. (2551). **การพัฒนาการดำเนินงานการเงิน โรงเรียนบ้านสำราญ อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- จำนงค์ นาหนองตูม. (2550). **การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.**
- ฉัตรชัย มะโนรัตน์. (2549). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษของโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกประถม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- ชัยพันธุ์ ชัยชนะเจริญ. (2549). **การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.**
- ชาติวี โพธิกุล. (2552). **สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุพรรณบุรี เขต 2 ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- ดิเรก วรรณเศียร และคณะ. (2553). **การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัด การศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.**
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ: วี อินเตอร์ พรินท์.**
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.**
- น้ำฝน มงคลล้อม. (2554). **การศึกษาการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายแม่มาลีเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- เบญจวรรณ แป้นนอก. (2552). **การบริหารจัดการความรู้ในสถานศึกษาในกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**

- พระมหาลำพิ่ง ธีรปัญญา. (2554). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยมจังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2548). **การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนมาตรฐานสากล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2554). **มัธยมศึกษายุคใหม่สู่มาตรฐานสากล 2561**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2553). **คู่มือการวิเคราะห์งาน**. นนทบุรี: ประชุมช่าง.
- สุภาภรณ์ ธานี. (2553). **กลยุทธ์การนำองค์ความรู้ที่เป็นเลิศของเทศบาลตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรักษ์ สุขเกษม. (2554). **ความคิดเห็นของบุคลากรกรมยุทธการทหารอากาศกองทัพอากาศที่มีต่อการบริหารองค์การ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เสริม เกื้อสงฆ์. (2551). **การศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครตรัง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- อภิธีร์ ทงบัณฑิตย์. (2550). **การพัฒนาแบบประเมินสถานศึกษาตามแนวการประกันคุณภาพการศึกษาระบบมัลคอมบัลดริจ สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Cronbach, L.J. (1991). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.

Best, J. W. (1986). *Research in education* (5th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education Psychological Measurement*, 30, 607-610.

การพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
PERSONNEL DEVELOPMENT AFFECTING THE LEARNING ORGANIZATION
OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION
OF KANCHANABURI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 2

รสสุคนธ์ มั่นคง / ROSSUKON MUNKONG¹
จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย / JITTIRAT SAENGLOETUTHAI²
พิชญภา ยืนยาว / PITCHAYAPA YUENYAW³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา 2) ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และ 3) การพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 291 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน
2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน
3. การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการมอบหมายงาน การเข้าร่วมประชุม สัมมนา การหมุนเวียนงาน การฝึกอบรมในขณะทำงาน และการดูงานนอกสถานที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 75.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การพัฒนาบุคลากร องค์กรแห่งการเรียนรู้ ประถมศึกษา

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the level of personnel development in educational institutions; 2) the level of the learning organization in educational institutions; and 3) personnel development affecting the learning organization in educational institutions. The research samples derived by proportional stratified random, sampling were 291 administrators and teachers of educational institution under the Jurisdiction of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 2. The research instrument was a instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, the personnel development in educational institutions was at a high level.
2. Overall and in specific aspects, the learning organization in educational institutions was at a high level.
3. The personnel development in the aspects of job enrichment, participation in meeting and seminar, job rotation, on the job training and field trip study together predicted learning organization in educational institutions at the percentage of 75.10 with statistical significance at .01.

Keywords: personnel development, learning organization, primary education

บทนำ

สภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มีผลต่อองค์กรต่าง ๆ ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อรองรับความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรวมถึงความสามารถในการแข่งขัน เพื่อความอยู่รอดและความเจริญเติบโตขององค์กร ดังที่ เนตรพัฒนา ยาวีราช (2556: 1) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การบริหารงานในองค์กรทุกแห่งต่างเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก การเปลี่ยนแปลงองค์กรเป็นกระบวนการที่ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ การเปลี่ยนแปลงนี้เกี่ยวข้องกับส่วนต่าง ๆ ภายในองค์กร และมีผลกระทบต่อการใช้อำนาจหน้าที่ในสายการบังคับบัญชา ความรับผิดชอบของสมาชิก

ในองค์กร และการติดต่อสื่อสารในองค์กร รวมทั้งแรงผลักดันจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขยายขอบเขตไปสู่สากล การเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงทำให้องค์กรปรับตัวในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม

องค์กรจำเป็นต้องอาศัยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญ ทั้งนี้เพราะยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคที่ไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว ความรู้ที่มีอยู่อาจจะล้าสมัยไปอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาทดแทนอย่างต่อเนื่อง ธีระ รุญเจริญ (2553: 211) ได้กล่าวว่า “ในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงด้านองค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจากองค์กรหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อองค์กรอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความห่างไกลไม่ใช่อุปสรรคในการติดต่อสื่อสารและการเรียนรู้ร่วมกัน ความจำเป็นในการพัฒนาองค์กรให้มีความสำคัญต่อความอยู่รอดและความก้าวหน้าขององค์กรมาก นั่นคือ ทำให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทุกคนจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง ให้สามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น” ดังนั้น ในระดับสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ และโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ก็จะเจริญก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ดังที่ วิโรจน์ สารรัตน์ (2544: 8) ได้ให้ข้อคิดเห็นต่อเรื่องนี้ว่า เป็นสิ่งที่ท้าทายต่อความรับผิดชอบของผู้บริหารในการที่จะทำให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้นมาโดยสิ่งที่ท้าทายที่สำคัญนั้นก็คือ การพัฒนา (development) เป็นการพัฒนาทั้งในระดับตัวบุคคลและในระดับองค์กรไม่ควรแยกออกจากกัน เพราะทั้งสองส่วนต่างช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาซึ่งกันและกัน ดังนั้น ผู้บริหารจึงจะต้องเป็นนักส่งเสริม นักทำลาย นักสร้างสรรค์ และนักประสานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของทั้งบุคคลและองค์กร และฮิวส์ (Hughes, 1999 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2544: 8) ก็เห็นว่าผู้บริหารจะไม่ใช่ว่าเพียงผู้นำที่เป็นแบบอย่างหรือผู้นำที่มีความสามารถพิเศษเท่านั้น แต่จะกลายเป็นนักออกแบบ เป็นสถาปนิก และเป็นศิลปินที่มีจินตนาการสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อการเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้อีกด้วย”

มาตรฐานการศึกษาของชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ระบุไว้ว่า อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาสร้างคุณภาพชีวิต และสังคมบูรณาการอย่างสมดุล ระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปูทางความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาระดับพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 มาตรา 52 ระบุว่า

“ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับ ประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ”

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553: 5-6) ได้ดำเนินการติดตามและประเมินผล การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา พบปัญหาที่ต้องปรับปรุงเร่งแก้ไข พัฒนาและสานต่อ ด้านการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ อาจารย์ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีปริมาณเพียงพอ ที่ผ่านมามีพบว่า เนื่องจากนโยบายจำกัดอัตรากำลังคนภาครัฐ ผนวกกับการใช้มาตรการจูงใจให้ครูออกก่อนเกษียณ ตั้งแต่ ปี 2543-2549 ทำให้โรงเรียนสูญเสียอัตราครูไปจำนวน 53,948 อัตรา (ครูเกษียณ 74,784 อัตรา ได้อัตราคืนเพียง 20,863 อัตรา) อีกทั้งบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์บางส่วนจบแล้วไม่ เป็นครู อาจารย์ มีปัญหาครูสอนไม่ตรงวุฒิและการขาดแคลนครูในบางพื้นที่ ทำให้มีการขาดแคลนครู โดยรวมในเชิงปริมาณและคุณภาพทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษา ประกอบกับ ในอนาคตอีกประมาณ 5-10 ปี จะมีครูประจำการเกษียณอายุจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 จึงต้อง เตรียมการเพื่อรองรับในด้านการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่วิชาชีพครู พบว่าผู้เลือกคณะครูศาสตร์/ศึกษา ศาสตร์เป็นอันดับท้าย ๆ เข้าสาขาอื่นไม่ได้ จึงมาเรียนเป็นจำนวนมาก จึงไม่ได้คนเก่ง มีใจรักมาเป็น ครู ในด้านการพัฒนาครู พบว่า ขาดระบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต่อเนื่องและขาดการดูแล เอาใจใส่อย่างจริงจังทำให้ครูไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพียงพอ

การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และต้อง มี การพัฒนาบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานประกอภกับความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการ และเทคโนโลยี การแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังที่ เข็มเพชร ประดับศรี (2554: 3) ได้กล่าวว่า “การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับหน่วยงาน เพราะถ้า หากบุคลากรในหน่วยงานไม่พยายามที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ขาดความชำนาญ ขาดประสบการณ์ ใหม่ ๆ บุคลากรเหล่านั้น ก็จะเป็นผู้ที่ไร้ประสิทธิภาพทำให้เกิดการท้อแท้กับการทำงาน จึงจำเป็น อย่างยิ่งที่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องวางแผนการพัฒนาบุคลากรของตนเองอย่างมีระบบและต่อเนื่อง” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร โทกุล (2552: 142-143) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์ กันทางบวกกับการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูงทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาท สำคัญในการพัฒนาบุคลากร ดังที่ เข็มเพชร ประดับศรี (2554:19) ได้กล่าวว่า “ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ยิ่งที่จะมุ่งส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และสามารถจัดการเรียนการสอน

เพื่อพัฒนานักเรียนในโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารมีหน้าที่และความรับผิดชอบบริหารงานในฐานะหัวหน้าสถานศึกษา การแสดงบทบาทที่ถูกต้องทำให้การบริหารประสบผลสำเร็จ บทบาทในการพัฒนาครูในโรงเรียนเป็นภารกิจจำเป็นของผู้บริหารที่ต้องดำเนินการพัฒนาครูเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา" ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้การพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาอย่างละเอียดเพื่อให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นวิธีที่จะพัฒนาบุคลากรและองค์กรไปด้วยกัน ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ย่อมทำให้เกิดผลที่ยั่งยืน เนื่องจากเป็นแนวทางที่บุคลากรจะยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อ ๆ กันไป การจะสร้างให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องและส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้นผู้บริหารจะต้องมีการเตรียมการ วางแผนอย่างรอบคอบแล้ว ปัจจัยที่สำคัญคือ ต้องคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของบุคลากร มีแนวทางการพัฒนาบุคลากร อาภรณ์ ภูววิทยาพันธ์ (2547: 199-205) ได้ว่า "แนวทางการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ 1) การฝึกอบรมในขณะทำงาน 2) การสอนงาน 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) การดูงานนอกสถานที่ 5) การเข้าร่วมประชุมสัมมนา 6) การมอบหมายงาน 7) การศึกษาต่อ และ 8) การหมุนเวียนงาน" และ หนูใจ ทมธา (2551: 132) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกกิจกรรม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ การฝึกอบรมระยะสั้น การระดมความคิด และการสนับสนุนให้ไปศึกษาต่อ การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีประสิทธิผลมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เซ็งเก้ (Senge, 1990: 139) กล่าวว่า "การบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรใช้พฤติกรรมบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรอบรู้แห่งตน 2) แบบแผนความคิด 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 4) การเรียนรู้เป็นทีม และ 5) ความคิดเชิงระบบ" พัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรสามารถขยายศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีบรรยากาศของการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและกลุ่ม มีการสอนให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ รูปแบบการคิดใหม่ ๆ ที่หลากหลาย มีการมาร่วมเรียนรู้ถึงวิธีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อสามารถสร้างผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้และยังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากสภาพปัญหาและความต้องการดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคลากรและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือปรับเปลี่ยนการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีองค์ประกอบ 8 ด้าน ได้แก่ 1) การฝึกอบรมในขณะทำงาน 2) การสอนงาน 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) การดูงานนอกสถานที่ 5) การเข้าร่วมประชุมสัมมนา 6) การมอบหมายงาน 7) การศึกษาต่อ และ 8) การหมุนเวียนงาน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรอบรู้แห่งตน 2) แบบแผนความคิด 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 4) การเรียนรู้เป็นทีม และ 5) ความคิดเชิงระบบ

สมมติฐานของการวิจัย

การพัฒนาบุคลากรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

1. การพัฒนาบุคลากร หมายถึง สถานศึกษามีกระบวนการดำเนินงานที่สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและความสามารถ ได้แก่ การฝึกอบรมในขณะทำงาน การสอนงาน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การดูงานนอกสถานที่ การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การมอบหมายงาน

การศึกษาต่อ และการหมุนเวียนงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง สถานศึกษาสามารถให้บุคลากรในสถานศึกษาขยายศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีบรรยากาศของการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและกลุ่ม มีการสอนให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ รูปแบบการคิดใหม่ ๆ ที่หลากหลาย มีการมาร่วมเรียนรู้ถึงวิธีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อสามารถสร้างผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้และยังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วยความรู้แห่งตน แบบแผนความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้เป็นทีมและความคิดเชิงระบบ

วิธีดำเนินการ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research โดยใช้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis)

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ทั้งหมด 103 โรงเรียน ซึ่งมีประชากร โดยจำแนกเป็นกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 108 คน และกลุ่มครูจำนวน 1,014 คน รวมทั้งสิ้น 1,122 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2557 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2551: 178) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน
ท่ามะกา	52	540	14	140
พนมทวน	32	290	8	75
ห้วยกระเจา	24	184	6	48
รวม	108	1,014	28	263
รวมทั้งหมด	1,122		291	

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยามตัวแปร แล้วนำมาจัดทำเป็นข้อกระทงคำถามสำหรับการวิจัย โดยผ่านการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของข้อกระทงคำถาม แล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 และ 1.00 ได้ข้อคำถามการพัฒนาบุคลากร 38 ข้อ และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 23 ข้อ ปรับปรุงแก้ไขข้อกระทงคำถามแล้วจัดทำแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษานำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่รับกลับคืนมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงของการพัฒนาบุคลากรเท่ากับ 0.94 และค่าความเที่ยงของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเท่ากับ 0.91 ปรับปรุงข้อกระทงคำถามในด้านการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมและถูกต้องโดยการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยวัดการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 8 ด้าน การกำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยวัดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 291 ฉบับ ไปยังสถานศึกษาที่มีผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติการสอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามวัน เวลาที่นัดหมาย ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยค่าสถิติดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาร้อยละ (percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยายการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาบุคลากรและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2553: 121)

การวิเคราะห์การพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการฝึกอบรมในขณะทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.52) รองลงมา ได้แก่ การมอบหมายงาน ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.49) การเข้าร่วมประชุมสัมมนา ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.53) การเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.52) การหมุนเวียนงาน ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.59) การสอนงาน ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.57) การศึกษาต่อ ($\bar{x} = 4.07$, S.D. = 0.60) และการดูงานนอกสถานที่ ($\bar{x} = 4.06$, S.D. = 0.62) ตามลำดับดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวม
(n=291)

การพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การฝึกอบรมในขณะทำงาน	4.33	0.52	มาก	1
2. การสอนงาน	4.08	0.57	มาก	6
3. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.15	0.52	มาก	4
4. การดูงานนอกสถานที่	4.06	0.62	มาก	8
5. การเข้าร่วมประชุมสัมมนา	4.27	0.53	มาก	3
6. การมอบหมายงาน	4.27	0.49	มาก	2
7. การศึกษาต่อ	4.07	0.60	มาก	7
8. การหมุนเวียนงาน	4.11	0.59	มาก	5
รวม	4.17	0.46	มาก	

**ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2**

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณา
รายด้านพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยความรอบรู้
แห่งตน ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.50) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ความคิดเชิงระบบ
($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.51) การเรียนรู้เป็นทีม ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.54) การมีวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{x} = 4.29$,
S.D. = 0.57) และแบบแผนความคิด ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวม
(n=291)

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ความรอบรู้แห่งตน	4.32	0.50	มาก	1
2. แบบแผนความคิด	4.25	0.52	มาก	5
3. การมีวิสัยทัศน์ร่วม	4.29	0.57	มาก	4
4. การเรียนรู้เป็นทีม	4.32	0.54	มาก	3
5. ความคิดเชิงระบบ	4.32	0.51	มาก	2
รวม	4.30	0.47	มาก	

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

การพัฒนาบุคลากรด้านการมอบหมายงาน (X_6) การเข้าร่วมประชุมสัมมนา (X_5) การหมุนเวียนงาน (X_8) การฝึกอบรมในขณะทำงาน (X_1) และการดูงานนอกสถานที่ (X_4) เป็นตัวแปรที่ได้รับการเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอธิบายความแปรผันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.751 ซึ่งแสดงว่าการมอบหมายงาน การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การหมุนเวียนงาน การฝึกอบรมในขณะทำงาน และการดูงานนอกสถานที่ ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาและสามารถทำนายประสิทธิภาพผลสถานศึกษาได้ร้อยละ 75.1 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 0.49 + 0.32 (X_6) + 0.13 (X_5) + 0.20 (X_8) + 0.13 (X_1) + 0.10 (X_4)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{\text{tot}} = 0.33 (Z_6) + 0.15 (Z_5) + 0.26 (Z_8) + 0.14 (Z_1) + 0.13 (Z_4)$$

ตารางที่ 5 ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

(n=291)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	5	48.26	9.65	172.19	.00
Residual	285	15.97	0.05		
Total	290	64.23			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t	Sig.
ค่าคงที่	0.49		0.13	3.58*	.00
การมอบหมายงาน (X_6)	0.32	0.33	0.04	8.09*	.00
การเข้าร่วมประชุมสัมมนา (X_5)	0.13	0.15	0.04	2.71*	.00
การหมุนเวียนงาน (X_8)	0.20	0.26	0.03	5.73*	.00
การฝึกอบรมในขณะทำงาน (X_1)	0.13	0.14	0.03	3.65*	.00
การดูงานนอกสถานที่ (X_4)	0.10	0.13	0.03	5.02*	.00

อภิปรายผล

1. การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ด้านการฝึกอบรมในขณะทำงาน อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การมอบหมายงาน การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การเรียนรู้ด้วยตนเอง การหมุนเวียนงาน การสอนงาน การศึกษาต่อ และการดูงานนอกสถานที่ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะผู้บริหาร และบุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ความรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อเป็นวิถีปฏิบัติที่บุคลากรเห็นคุณค่าร่วมกัน ตระหนักและเข้าใจตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของหนูใจ ทมธา (2551: 132) ที่ศึกษาเรื่อง สภาพการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า สภาพการพัฒนาบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกกิจกรรม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ การฝึกอบรมระยะสั้น การระดมความคิด และการสนับสนุนให้ไปศึกษาต่อ

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความรอบรู้แห่งตนอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ความคิดเชิงระบบการเรียนรู้เป็นทีม การมีวิสัยทัศน์ร่วม และแบบแผนความคิด ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ทำให้สถานศึกษาต้องมีการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สถานศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้ทุกคนขยายศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีบรรยากาศของการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและกลุ่ม มีการสอนให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ รูปแบบการคิดใหม่ ๆ ที่หลากหลาย มีการมาร่วมเรียนรู้ถึงวิธีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อสามารถสร้างผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้และยังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วยความรู้แห่งตน แบบแผนความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้เป็นทีม และความคิดเชิงระบบ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิชา วันตา (2553: 105-107) ที่ศึกษาเรื่อง องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านความคิดเชิงระบบ ด้านแบบแผนความคิดอ่าน และด้านความรู้แห่งตน

3. การพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย

ดังนี้ 1) ด้านการมอบหมายงาน 2) ด้านการเข้าร่วมประชุมสัมมนา 3) การหมุนเวียนงาน 4) การฝึกอบรมในขณะทำงาน และ 5) ด้านการดูงานนอกสถานที่ ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันทำนุบำรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาได้ร้อยละ 75.1 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศศกร ไชยคำหาญ (2550: 198) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการพัฒนาบุคลากรในองค์กรมีระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก โดยการมีห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคลากรมีระดับปัจจัยสูงที่สุด รองลงมาเป็นการจัดทำกรอบนโยบาย และผู้นำที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร และน้อยที่สุดเป็นการให้งบประมาณในการพัฒนาบุคลากร

3.1 ด้านการมอบหมายงานส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษามอบหมายงานให้รับผิดชอบเพิ่มเติม นอกเหนือจากงานในหน้าที่ให้บุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม มอบงานพิเศษที่มีลักษณะยาก ทำลายความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของหนูใจ ทมธา (2551: 145) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3 พบว่า การมอบหมายงานพิเศษ มีอำนาจพยากรณ์คุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการมอบหมายงานพิเศษ ทำให้ครูเป็นตัวอย่างที่ทำให้นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติงานในความรับผิดชอบและลงมือฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญในด้านต่าง ๆ

3.2 ด้านการเข้าร่วมประชุมสัมมนาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรมีการประชุมสัมมนาทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน จัดกิจกรรมประชุมสัมมนาให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นเพื่อศึกษาค้นคว้าหรือหาข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างต่อเนื่อง นำความรู้และข้อสรุปที่ได้จากการสัมมนาไปใช้ในการปฏิบัติงาน ประเมินผลและนำผลการสัมมนาวิชาการไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุเทพ ทิพนาม (2553: 95) ได้ศึกษาเรื่อง ธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า การสัมมนาทางวิชาการ ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาอยู่ใน

ระดับมาก เพราะเป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมอภิปราย ร่วมพิจารณาสาระสำคัญ เพื่อสรุปสาระสำคัญและประเมิน เพื่อนำไปแก้ปัญหาและหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาาร่วมกัน

3.3 ด้านการหมุนเวียนงานส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 เนื่องจากจัดให้บุคลากรในสถานศึกษามีการหมุนเวียนงานกันตามความเหมาะสม เพื่อให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน กระตุ้นให้มีการตื่นตัว ในการทำงานใหม่อยู่เสมอ ส่งเสริมให้บุคลากร มีความรู้และทักษะที่หลากหลายเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของหนูใจ ทมถา (2551: 139) ที่ศึกษาเรื่อง สภาพการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่าการหมุนเวียนตำแหน่ง มีสภาพการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะบุคลากรเห็นความสำคัญของการสับเปลี่ยนหน้าที่ของการทำงานเพื่อเป็นการเรียนรู้งานอื่น ๆ ภายในสถานศึกษา เป็นการเพิ่มประสบการณ์ในการทำงาน ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่รู้สึกจำเจซ้ำซาก

3.4 ด้านการฝึกอบรมในขณะทำงานต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 เนื่องจากสถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ มาอบรมถ่ายทอดให้กับบุคลากรในสถานศึกษา และนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหนูใจ ทมถา (2551: 137) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ด้านการศึกษางานไปพร้อมการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าการศึกษางานไปพร้อมการปฏิบัติงานเป็นการเรียนรู้การทำงานไปพร้อมกับการทำงาน มีปัญหา มีอุปสรรคอย่างไรสามารถปรึกษาผู้รู้และครูซึ่งทำงานมาก่อน

3.5 ด้านงานนอกสถานที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 เป็นลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรไปสังเกตการทำงานของโรงเรียนหรือองค์กรอื่นจัดเพื่อให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนความรู้ เทคนิค ประสบการณ์ทำงาน และวิธีการทำงานใหม่ระหว่างหน่วยงาน นำความรู้และประสบการณ์ตรงจากการศึกษาดูงานนอกสถานที่มาถ่ายทอดให้กับบุคลากรในสถานศึกษาทราบ ประเมินและรายงานผลการศึกษาดูงาน เพื่อนำผลที่ได้จากศึกษาดูงานนอกสถานที่มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ ทิมนาม (2553: 95) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากร

ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาด้านการศึกษาดูงานนอกสถานที่ อยู่ในระดับมาก เพราะเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้ครูรู้และเข้าใจว่าสิ่งที่ตนทำนั้นเป็นกระทำที่ดีที่สุดแล้วหรือไม่ ทำให้เกิดความคิดมองเห็นตัวเองในการดำเนินงานตลอดจนอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจจะนำมาปรับปรุงใช้ในโรงเรียนของตนบ้าง เป็นกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรที่อำนวยความสะดวกกับบุคคล เป็นกิจกรรมหนึ่งที่โรงเรียนควรจัดเป็นอย่างยิ่งเพื่อเพิ่มพูนทักษะ วิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงานสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับงานของตนเองได้

สำหรับการศึกษาครั้งนี้พบว่า การสอนงาน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาต่อไม่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษายังขาดการสนับสนุนใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยงในการพัฒนาบุคลากร ให้คำปรึกษา แนะนำ และสอนวิธีในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้กับบุคลากรที่เข้ามาทำงานใหม่ สอนวิธีในการปฏิบัติงานในหน้าที่จากผู้บังคับบัญชา หัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงาน การขาดจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนะนำให้คำปรึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น สถานศึกษาขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนสื่อและแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้เพียงพอกับการใช้งานของบุคลากรในสถานศึกษา สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้นอกสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรใช้สื่อเทคโนโลยีในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ สนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร จัดกิจกรรมให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีการศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ รอบตัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารในสถานศึกษาควรให้ความสนใจในการพัฒนาบุคลากรควรส่งเสริมให้มีการสอนงาน การศึกษาต่อ และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรมในขณะทำงาน การมอบหมาย การเข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1.3 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำแนวทางการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ด้านการมอบหมายงาน 2) ด้านการเข้าร่วมประชุมสัมมนา 3) การหมุนเวียนงาน 4) การฝึกอบรมในขณะทำงาน และ 5) ด้านการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

1.4 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมและจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการ ตลอดจนมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และนำ ผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่เชิงสาเหตุของการพัฒนาบุคลากรในการพัฒนาสถานศึกษา ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.2 ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาบุคลากร

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นประสิทธิผลของสถานศึกษา

สรุป

การพัฒนาบุคลากรสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน การพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับ อิทธิพลจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านการมอบหมายงาน 2) ด้านการเข้าร่วมประชุมสัมมนา 3) การหมุนเวียนงาน 4) การฝึกอบรมในขณะทำงาน และ 5) ด้านการดูงานนอกสถานที่ ที่ส่งผล ต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยนี้พบว่า การพัฒนาบุคลากร ซึ่งได้แก่ ด้านการมอบหมายงาน ด้านการเข้าร่วมประชุมสัมมนา การหมุนเวียนงาน การฝึกอบรม ในขณะทำงาน และด้านการดูงานนอกสถานที่ สามารถทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 75.1

เอกสารอ้างอิง

- เข็มเพชร ประดับศรี. (2554). **การพัฒนาครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2556). **การจัดการสมัยใหม่** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- พรทิพา วันตา. (2553). **องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิเชียร โทกุล. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร กับการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุตรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2544). **โรงเรียน:องค์การแห่งการเรียนรู้ กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ทางการบริหารการศึกษา**. ขอนแก่น: อักษราพิพัฒน์.
- ศศกร ไชยคำหาญ. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน**. คุษฏีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุเทพ ทิมนาม. (2553). **ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากร ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สุวิมล ตีรگانนท์. (2551). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา.
- หนูใจ ทมถา. (2551). **สภาพพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2547). **Career development in practice**. กรุงเทพฯ: เอชอาร์เซ็นเตอร์.
- Senge, P. (1990). **The fifth discipline: The art and practice of the learning organization**. New York: McGraw-Hill.

การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
DEVELOPMENT IN THE MANAGEMENT OF THE OFFICE OF BASIC
EDUCATION COMMISSION IN BETONG DISTRICT, YALA PROVINCE

สมชาย รongเหลือ/ SOMCHAI RONGLUE¹

ชูศักดิ์ เอกเพชร/ CHUSAK EKPETCH²

โสภณ เพ็ชรพวง/ SOPON PHATPONG³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา 2) พัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา และ 3) ประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายจากประชากร 470 คน ใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงและความเชื่อมั่น 0.89 โดยประยุกต์ใช้เทคนิค A-I-C ในการสร้างแผนการประชุมปฏิบัติการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ประเด็น เรียงลำดับจากน้อยไปมาก คือ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารงบประมาณ และด้านบริหารวิชาการ ส่วนในด้านความต้องการเข้ามีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีความต้องการเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากน้อยไปมาก คือ ด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารวิชาการ

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

²รองศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

และด้านบริหารงานบุคคล จากนั้นได้นำผลการศึกษาที่พบมาใช้กำหนด เป็นโครงร่างแผนประชุมปฏิบัติการการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยประยุกต์ใช้เทคนิค A-I-C ซึ่งประกอบด้วย 1) ปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาแผน 2) จุดมุ่งหมายของแผน และ 3) เนื้อหาในแผนสำหรับประชุมปฏิบัติการมี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เนื้อหาแต่ละเรื่องประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา เทคนิคการประชุม สื่อ/อุปกรณ์ เวลาและการประเมินผล ผลการประเมินตรวจสอบโครงร่างแผนที่พัฒนาขึ้นโดยผู้รอบรู้เฉพาะทาง จำนวน 5 คน พบว่า แผนประชุมปฏิบัติการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมสอดคล้องในระดับมาก และเมื่อนำแผนปฏิบัติการดังกล่าวไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ใช้รูปแบบทดลองวัดก่อนและหลังการประชุมปฏิบัติการ พบว่าหลังการประชุมปฏิบัติการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มทดลอง มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม การบริหารจัดการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The objectives of the research were to: 1) study problems and needs to participate in management of Office of Basic Education Commission in Betong district, Yala province; 2) develop participation in basic education management of the Office; and 3) evaluate the result of participation development in basic education management of the Office. Data was collected from 210 people derived by simple random sampling. The validated questionnaire with a reliability of 0.89 was used and the A-I-C technique was applied to conduct the workshop plan on participation development in basic education management. Data was analyzed with percentage, mean, S.D. and t-test with statistically significant at .05 level.

The research results showed that the problem of participation in management of the Basic Education Commission was overall at moderate level. The aspects, ranked from the highest to the lowest, were as follows: human resource management, general management, budget management, and academic management. The need of participation in educational

management was at moderate level. The aspects, ranked from the highest to the lowest, were as follows: general management, budget management, academic management, and human resource management. The research results were used to define the workshop outline plan on participation development in basic education management of Office of Basic Education Commission in Betong district, Yala province by applied A-I-C technique. The plan comprised 1) issues and needs of plan development; 2) plan's goals; and 3) workshop contents, including four topics—academic management, budget management, human resource management, and general management. Each topic divided into goals, contents, meeting techniques, media/equipment, time and evaluation. The developed workshop outline was evaluated by five experts. It was found that the workshop plan on participation development in basic education management of Basic Education Commission were suitably consistent at a high level. The developed plan was trialed with 36 samples, which was derived by purposive sampling, by using pretest and posttest. It was found that after the workshop of Basic Education Commission, the experimental group had more knowledge and understanding, as well as positive attitude towards participation in basic education Management with statistically significant at the .05 level.

Keywords: participation, management, basic education commission

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทย มีรูปแบบในการจัดการศึกษาที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของบุคคลและชุมชนแต่ละท้องถิ่น จำเป็นต้องอาศัยการกระจายอำนาจและการดึงภาระบางส่วนในการบริหารงานและจัดการศึกษาออกจากหน่วยงานกลาง ให้องค์กรประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รับภาระนี้แทน โดยเชื่อว่าองค์กรประชาชนในท้องถิ่น มีขีดความสามารถพอที่จะช่วยให้การศึกษาเข้าถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริงและจะทำให้ระบบมีความยืดหยุ่นที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ตลอดจนปรับตัวไปตามสภาพสังคมได้ตลอดเวลา (ทองใบ สุคชารี, 2548: 76) ดังจะเห็นได้จากกฎหมายแม่บทของไทย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย ที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความในมาตรา 49 ความว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ในการจัดระบบ

การศึกษาของไทยในปัจจุบันตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดไว้ในมาตรา ที่ 9 ว่าการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนา ชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน และในมาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุน ด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบัน สังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาค ทรัพย์สินและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ซึ่งจะเห็นได้ว่าระบบการศึกษามีความแตกต่างจาก ระบบเดิม คือเมื่อก่อนนั้นรัฐเป็นผู้รับภาระในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนในประเทศ โดยมี หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาโดยตรง เช่น สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน กรมอาชีวศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย เป็นต้น จะเห็นว่าต่างหน่วยงานต่างทำงานของตนเองจนทำให้ขาดเอกภาพในการบริหารงาน และอำนาจหน้าที่ ในความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนนั้น จึงตกเป็นภาระหน้าที่ของรัฐเกือบทั้งสิ้น ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบราชการในรูปแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ การบริหารอยู่ในส่วนกลางเกือบทั้งหมด นับตั้งแต่การบริหารงานบุคคล งบประมาณ หลักสูตร ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการตัดสินใจที่ล่าช้า เพราะต้องรอสั่งการจากส่วนกลาง เนื่องจากข้อบังคับ ระเบียบ กฎหมายต้องให้ส่วนกลางพิจารณา ตัดสินใจ โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการมีสถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความล่าช้าของระบบบริหารจัดการศึกษาอย่างชัดเจน จึงทำให้ทุกฝ่ายเห็นว่าถึงเวลาแล้ว ที่รัฐจะต้องกระจายอำนาจ ในการจัดการศึกษาให้สถานศึกษา และให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของประเทศ และการที่จะปฏิรูปการศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งทางปัญญานั้น จะต้องกระจายอำนาจไปสู่สถาบัน การศึกษา ชุมชนท้องถิ่น และจังหวัด ให้สามารถริเริ่มสร้างสรรค์การเรียนรู้เองและจัดการศึกษาเอง ทั้งนี้โดยมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ มีกลไกการตรวจสอบที่เป็นอิสระและเข้มแข็ง การกระจาย อำนาจไปเช่นนี้จะทำให้เกิดนวัตกรรมทางปัญญาขึ้น

จากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2556 มีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นรายวัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาถูกลอบวางเพลิง ครูถูกลอบทำร้าย ซึ่งมีผู้เสียชีวิตไปแล้ว 5,515 คน (ครู 185 คน) บาดเจ็บ 10,184 คน ทำให้การบริหารงานของรัฐบาลสลับซับซ้อนมากขึ้น รวมตัวเลขงบประมาณที่ใช้จ่ายไปกับการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จนถึง พ.ศ. 2556 รวมทั้งสิ้น 4,890,008,483 บาท จึงมีการนำรูปแบบการบริหารโดยใช้คณะกรรมการอย่างแพร่หลายในทุกวงการการบริหารทั้งภาครัฐและเอกชน ในระบบราชการที่เป็นภาครัฐมีการใช้รูปแบบของคณะกรรมการทั้งในระดับชาติ กระทรวง กรม จังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอาชีวศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสมานฉันท์ เป็นต้น ในการจัดการศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละเขตพื้นที่ แต่จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา จากการเสวนาและการพบปะพูดคุยกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสรุปเป็นประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาหลายประการ คือ 1) มีข้อจำกัด ด้านคุณสมบัติทางความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และกระบวนการที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด 2) องค์ประกอบของคณะกรรมการ ประกอบด้วยบุคคลที่มีความหลากหลาย แตกต่างกัน ทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิและประสบการณ์ จึงทำให้คณะกรรมการบางส่วนไม่กล้าแสดงออกและสุดท้ายไม่มาเข้าร่วมประชุม 3) ความแตกต่างด้านศาสนา ทำให้การแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมมีความระแวงต่อกัน โดยเฉพาะในช่วงที่สถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้มีความรุนแรง 4) ข้อจำกัดของคณะกรรมการในด้านการบริหาร ทั้งงานด้านวิชาการไม่ว่าเรื่องการประเมิน และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการบริหารบุคคล ซึ่งคณะกรรมการส่วนหนึ่งเห็นว่าเขาไม่มีอำนาจอะไร เป็นต้น 5) คณะกรรมการส่วนหนึ่งไม่อยากจะร่วมเป็นคณะกรรมการเนื่องจากเกรงว่าจะต้องหารายได้ให้กับสถานศึกษา หรือต้องบริจาคเงินและทรัพยากรต่าง ๆ ตามที่สถานศึกษาร้องขอ และ 6) คณะกรรมการไม่เห็นความสำคัญกับการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา

จากข้อมูลข้างต้นจึงเห็นได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีความสำคัญอย่างยิ่งที่มีหน้าที่ในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์และสาระเนื้อหาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 จึงได้ศึกษาปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยคาดหวังว่าหลังจากผ่านกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมแล้ว จะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ เจตคติ และทักษะในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา จำนวน 470 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 คน กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี และมอร์แกน ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.95

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา จำนวน 470 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) เฉพาะบุคคลที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการทดลองได้ตลอดและยินดีเข้าร่วมการฝึกอบรม โดยทั้งนี้ ต้องยึดหลักความเป็นตัวแทนจากองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

2. เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

1. พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ขอคำแนะนำจากผู้มีความรู้ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษา โดยเครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบทดสอบ แบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นแบบประเมินค่า (rating scale) จำนวน 5 ระดับ ตามแบบวัดเจตคติของ Likert คือ ความต้องการระดับมากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และ น้อยที่สุด (1)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

3. การตรวจสอบเครื่องมือ

3.1 การตรวจสอบความเที่ยง (content validity) นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อพิจารณาตรวจสอบ หาความตรงเชิงโครงสร้าง ความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา และความชัดเจนในข้อความเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.2 การประเมินความตรง (reliability) นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปทดลองใช้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาความตรง (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.8971

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

5.1.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดย วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 ค่าร้อยละ (percentage) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

5.2.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์แนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของคะแนนระดับปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

5.2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ค่ากระจายของคะแนนระดับระดับปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

5.3 เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบและการจัดลำดับปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา กำหนดเกณฑ์ไว้ ดังนี้

5.3.1 การให้คะแนนคำตอบ

ระดับปัญหา/ความต้องการ	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

5.3.2 เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (ซุมพล เสมาพันธ์, 2550: 253) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับปัญหา/ความต้องการ
4.51 - 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

โดยผู้วิจัยจะนำระดับปัญหาและความต้องการตั้งแต่วิธีระดับปานกลางขึ้นไปมากำหนดเป็นประเด็นในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นที่ 2 พัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

1. การสร้างโครงร่างแผนประชุมปฏิบัติการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ปัญหาและความจำเป็น กำหนดขึ้นจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและผลการศึกษาภาคสนาม พบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในชั้นที่ 1 และมีความต้องการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่มาประมวล กำหนดเป็นปัญหาและความจำเป็นในการสร้างโครงร่างแผนประชุมปฏิบัติการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

1.2 จุดมุ่งหมายทั่วไปของโครงร่างแผนประชุมปฏิบัติการ เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากการประชุมปฏิบัติการเรียนรู้ไปใช้จริง

1.3 เนื้อหาของโครงร่างแผนประชุมปฏิบัติการฯ ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารบุคคล 3) ด้านการบริหารงบประมาณ และ 4) ด้านการบริหารทั่วไป โดยในแต่ละเรื่องประกอบด้วย จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหาวิชา เทคนิคการประชุมปฏิบัติการ สื่อ/อุปกรณ์ เวลาและการประเมินผล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

2. ผลการประเมินตรวจสอบแผนประชุมปฏิบัติการฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยให้ผู้รอบรู้เฉพาะทาง (subject matter specialist: SMS) จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแผนประชุมปฏิบัติการฯ แล้วนำผลประเมินมาหาค่าเฉลี่ย จากนั้นนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุงแผนประชุมปฏิบัติการฯ ให้ได้แผนฯ ที่สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นที่ 3 ประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวิธีการ ไว้ดังนี้

1. รูปแบบการทดลอง ใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อน - หลัง การประชุมปฏิบัติการ (pretest - posttest one group design)

2. วิธีการทดลอง ใช้เทคนิคการประชุมเชิงปฏิบัติการ

3. เครื่องมือที่ใช้ ในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ แผนประชุมปฏิบัติการฯ คู่มือฝึกอบรม แบบทดสอบและแบบวัดเจตคติ ก่อนหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และแบบสังเกตการณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบความรู้ และวัดทักษะ และเจตคติ วิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และใช้ค่าสถิติต่าง ๆ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติทดสอบค่าทีที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ดังนี้

1.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 คน พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุ 41-50 ปี ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด ต่ำกว่าอนุปริญญา อาชีพทำการเกษตร มีรายได้/เดือนต่ำกว่า 10,000 บาท และส่วนใหญ่มีสถานะเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2 ระดับปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีปัญหาและมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไปตามลำดับ ดังนี้

1) ด้านการบริหารบุคคลทั้งในภาพรวมและรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยมีเรื่องการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ภารกิจ และประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 2.91$) และเรื่องการมีส่วนร่วมพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนของบุคลากรในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 2.64$)

2) ด้านการบริหารวิชาการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้น เรื่องความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$)

3) ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้น เรื่องความต้องการเข้าร่วมในการศึกษาวิเคราะห์แหล่งทรัพยากรบุคคลองค์กรท้องถิ่นที่มีศักยภาพให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$)

4) ด้านการบริหารทั่วไปทั้งในภาพรวมและรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 2.93$) และเรื่องการมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 2.67$)

2. ผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบดังนี้

2.1 การสร้างโครงสร้างแผนประชุมปฏิบัติการการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยมีองค์ประกอบดังนี้

2.1.1 ปัญหาและความจำเป็น กำหนดขึ้นจากการศึกษาข้อมูล เอกสาร และผลการศึกษาภาคสนาม ซึ่งพบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหาระดับปานกลาง เนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจการดำเนินงาน และไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป และมีความต้องการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเหล่านี้มาประมวล กำหนดเป็นปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาแผนประชุมปฏิบัติการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 จุดมุ่งหมายทั่วไปของแผนประชุมปฏิบัติการฯ เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในชีวิตจริง

2.1.3 เนื้อหาของแผนประชุมปฏิบัติการฯ ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารบุคคล 3) ด้านการบริหารงบประมาณ และ 4) ด้านการบริหารทั่วไป โดยในแต่ละเรื่องประกอบด้วย จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหาวิชา เทคนิคการประชุม สื่อ/อุปกรณ์ เวลาและการประเมินผล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

2.2 ผลการประเมินแผนประชุมปฏิบัติการฯ ที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้รอบรู้เฉพาะทาง (subject matter specialist: SMS) จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของแผนประชุมปฏิบัติการฯ แล้วนำผลประเมินมาหาค่าเฉลี่ย พบว่าแผนประชุมปฏิบัติการฯ มีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมากทุกประเด็น

2.3 ผลการปรับปรุงแก้ไขแผนประชุมปฏิบัติการฯ ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะของผู้รอบรู้เฉพาะทางที่ได้แนะนำและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแผนประชุมปฏิบัติการฯ ให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ทดลองหรือใช้จริงต่อไป

3. ผลการประเมินการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผลการศึกษา พบว่า

3.1 ผลการวัดความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า หลังการประชุมปฏิบัติการในด้านความรู้ เรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา คะแนนเฉลี่ยก่อนการประชุมปฏิบัติการเท่ากับ 15.25 คะแนน และหลังการประชุมปฏิบัติการเท่ากับ 18.50 มีผลต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 3.25 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติการทดสอบค่าที พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการวัดเจตคติ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการประชุมปฏิบัติการ พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการประชุมปฏิบัติการ เท่ากับ 22.10 หลังการประชุมปฏิบัติการเท่ากับ

30.15 และเมื่อนำคะแนนเฉลี่ยมาทดสอบด้วยสถิติการทดสอบค่าทีพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 การปรับปรุงโครงร่างแผนประชุมปฏิบัติการฯ โดยนำข้อมูลจากผลการประเมินโครงร่างแผนปฏิบัติการมาเป็นหลักเกณฑ์ในการพัฒนาปรับปรุงโครงร่างแผนประชุมปฏิบัติการฯ ได้แผนประชุมปฏิบัติการฯ ฉบับสมบูรณ์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย 3 ประการดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ลักษณะส่วนบุคคลของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาไม่เกินอนุปริญญา จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าในการที่จะบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายเชิงคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่จะอยู่ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันคณะกรรมการมีข้อจำกัดในเรื่องคุณวุฒิการศึกษาซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแนวคิดของเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2548: 61-62) ที่กล่าวว่าอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชาวชนบทคือชาวชนบทรู้สึกว่าคุณภาพของตัวเองมีฐานะต่ำต้อยต่อการศึกษาศึกษาในสังคมทำให้กลัวการดูถูกจากคนอื่น ๆ โดยเฉพาะจากข้าราชการ และแนวคิดของเพลินตา กะลัมพากร (2548: 46-47) ที่เห็นว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมที่สำคัญคือความรู้ ความสามารถ ที่จะเข้าร่วม ส่วนรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบว่า ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งถือว่าต่ำเมื่อเทียบกับค่าครองชีพในปัจจุบัน และเมื่อดูข้อมูลการประกอบอาชีพแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้รับจ้างทั่วไป ค่าขายและทำการเกษตรถึงจำนวน 134 คน จากทั้งหมด จำนวน 210 คน ซึ่งจะสัมพันธ์กับรายได้ เวลาในการเข้ามีส่วนร่วมมีจำกัดดังข้อคิดของจินตนา ทองรอด (2546: 98-100) กล่าวว่าปัญหาอุปสรรคต่อการเข้ามีส่วนร่วมของชาวบ้านประการหนึ่งคือ มีภาระหน้าที่ส่วนตัว และในครอบครัว และผลการศึกษาของปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2546: 237) สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่เป็นปัญหาของประชาชนต่อการเข้ามีส่วนร่วมคือ ชาวบ้านขาดการศึกษา ขาดความรู้ด้านวิชาชีพต่าง ๆ ชาวบ้านมีภาระด้านการครองชีพ ด้านครอบครัวและด้านสุขภาพร่างกาย ตลอดจนรายได้ก็เป็นอุปสรรคอย่างสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน และปรัชญา เวสารัช (2541 อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2546:

237) ได้กล่าวว่า ปัญหาที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ปัญหาความไม่รู้อันเกิดจากการไร้การศึกษา การขาดทุนทรัพย์ ความไม่สนใจของชาวบ้าน ความไม่เข้มแข็งของผู้นำ เป็นต้น ตลอดจนผลการศึกษาของเอ็อมพร เครือบุตรดา (2545: 78) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการพัฒนางานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพและระดับการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่างกัน มีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีผลต่อการพัฒนางานในสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาระดับปัญหาการเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลางทั้ง 4 เรื่อง คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป จากข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของมาโนช ชัยสุวรรณ (2547: 112) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสหวิทยาเขตโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาของวิมล ม่วงเงิน (2548: 81) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารวิชาการ และด้านบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไปมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย จากผลการวิจัยของวิมล ม่วงเงิน ดังกล่าวจะไม่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก มีความแตกต่างกันในเรื่องโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านอื่น ๆ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ อคิน พิพัฒน์ (2536 อ้างถึงใน ปาวิชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2546: 236) ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจถูกจำกัดโดยลักษณะโครงสร้างทางสังคม และวัฒนธรรมไทย เช่น ระบบอุปถัมภ์ ความเกรงใจ ชาวบ้านไม่กล้าแสดงออกต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งอาจเกิดจากความเกรงใจ หรือความกลัว ซึ่งลักษณะโครงสร้างและระบบวัฒนธรรมของชุมชนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้อาจจะมີลักษณะเฉพาะของชุมชนมากกว่าชุมชนในสังคมโดยทั่ว ๆ ไป

ส่วนผลการศึกษาระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า มีความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 เรื่อง คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป จากผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาเต็ม โทบุรี (2554: 74) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวพบว่า การมีส่วนร่วม

ของชุมชนทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งผลการศึกษาระดับความต้องการของชุมชนหรือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ มักจะพบว่า ชาวบ้านหรือประชากรที่เป็นประชาชนโดยทั่วไปจะตอบและได้ผลวิเคราะห์ข้อมูลว่า มีความต้องการมีส่วนร่วม หรือพัฒนาศักยภาพของตนในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เช่น ผลการศึกษาของสารีย์ ครุอำโพธิ์ (2556: 58-71) ศึกษาเรื่อง พัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความต้องการเข้ามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้นำท้องถิ่นในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการปกครอง ด้านผู้นำชุมชน การพัฒนา และด้านประชาชน การศึกษาของกิตติมา ดวงแป้น (2551: 74-76) ศึกษาเรื่อง พัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง พบว่า ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลในระดับปานกลาง แต่ขณะเดียวกันมีความต้องการพัฒนาการมีส่วนร่วมในระดับมาก จากผลการวิจัยที่ค้นพบในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ปัจจัยมูลเหตุที่สำคัญดังเหตุผลของอคิน รพีพัฒน์ ดังกล่าวแล้ว ประการสำคัญสถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ ที่มีความรุนแรงมาตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน เป็นเงื่อนไขอุปสรรคที่สำคัญต่อความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และในหลาย ๆ ครั้งพบว่า สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นจะเป็นการเผาโรงเรียน หน่วยงานราชการ ฆ่าครู ภารโรง และบุคลากรทางการศึกษา และข้าราชการที่เป็นกลไกสำคัญของภาครัฐ จึงน่าจะเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ต้องการเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการพัฒนาร่วมกันในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากผลดำเนินการใช้แผนประชุมปฏิบัติการพัฒนาร่วมกันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคกระบวนการ A-I-C นำผลจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษาข้อมูลภาคสนามมาเป็นหลักยึดเป็นหลักการและเหตุผล และองค์ประกอบของโครงสร้างแผนประชุมปฏิบัติการพัฒนาร่วมกันและกำหนดแผนกิจกรรมการประชุมให้สอดคล้องกับหลักการใช้เทคนิค A-I-C โดยเน้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยการปฏิบัติเป็นสำคัญ ผลการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงร่างโดยผู้รอบรู้เฉพาะทาง พบว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้อง สามารถนำไปใช้ทดลอง หรือไปใช้จริงได้ จากผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสนธยา ไบอินทร์ (2553: 85-88) ที่ศึกษาเรื่อง พัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบล ตำบลน้ำพุ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และผลการศึกษาของกิตติมา ดวงแป้น (2551: 80-83) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลปากน้ำ อำเภอ

เมืองระนอง จังหวัดระนอง พบว่า ผลการพัฒนาโครงร่างพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ดังกล่าวจะได้แผนที่สมบูรณสามารถนำไปใช้ได้จริงต่อไป

3. ผลการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า การประชุมปฏิบัติการพัฒนาการมีส่วนร่วม โดยประยุกต์ใช้เทคนิค A-I-C ผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และระดม ความคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยผ่านกระบวนการ A-I-C ซึ่งเป็นผลให้เกิดการเรียนรู้อดีต (A) กำหนดสิ่งที่ต้องการแผนกิจกรรม/โครงการที่จะทำในอนาคต (I) และรับผิดชอบที่จะทำแผน กิจกรรม/โครงการ ให้สำเร็จตามที่กำหนด (C) และเมื่อมีการวัดความรู้ เจตคติ เปรียบเทียบก่อน หลังการประชุมปฏิบัติการ พบว่าผู้เข้าร่วมประชุม มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดี ต่อการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทักษะในการปฏิบัติได้ในระดับ มาก จากผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลของกิตติมา ดวงแป้น (2551: 106-107) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง ระนอง จังหวัดระนอง พบว่าหลังจากปฏิบัติการ A-I-C เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาตำบลแล้ว ผู้เข้าประชุมปฏิบัติการ มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติ มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อน การประชุมปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับผลการศึกษาของสนธยา โปอินทร์ (2553: 108) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนา ตำบล ตำบลน้ำพุ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า หลังการประชุมปฏิบัติการศึกษา การมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิคกระบวนการ A-I-C แล้วผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ ความเข้าใจ และ เจตคติที่ดีต่อการเข้ามีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนประชุมปฏิบัติการและมีความแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และผลการศึกษาของสารีย์ ครุอำโพธิ์ (2556: 119-120) เรื่องพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง พบว่าหลังจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แล้ว ผู้นำชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วม มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนประชุม ปฏิบัติการฝึกอบรม และมีค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากข้อค้นพบ ดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่า แผนประชุมปฏิบัติการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นสามารถไปใช้ในการพัฒนา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการผลวิจัย

1.1 ควรจัดหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

1.2 ควรกำหนดแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมให้เอื้อและตรงตามความต้องการและเจตนารมณ์ของกฎหมายจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน

1.3 ควรดำเนินการและระดมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเชิงพื้นฐานที่เฉพาะได้ด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 หน่วยงานที่ควรนำผลวิจัยไปใช้ คือ เขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะ เขต 2 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และโรงเรียนขยายโอกาส และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๆ

2.2 เนื่องจากกระบวนการ A-I-C เป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรเน้นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการรับรู้ การคิดการตัดสินใจ การวางแผน การร่วมปฏิบัติแผน การติดตามประเมินผลและการร่วมรับผลประโยชน์

2.3 การเตรียมคนเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วม ควรจัดให้มีประชาสัมพันธ์ทั่วถึง ชี้แจงสร้างความเข้าใจและประสานงานกับหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของวิทยากร กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมประชุมและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ทุกฝ่ายทราบถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ในการเข้าร่วมประชุม

2.4 การเตรียมเนื้อหากระบวนการ ควรมีการศึกษาโครงร่างแผนปฏิบัติการการมีส่วนร่วมให้เข้าใจชัดเจน เพื่อสามารถดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องชัดเจนและได้ผลจากการดำเนินการที่ตรงประเด็นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.5 การเตรียมเวที บรรยากาศและเวลา ควรจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ในการประชุม ให้พร้อม เลือกสถานที่บรรยากาศเย็นสบาย อากาศถ่ายเทสะดวกไม่ร้อนอบอ้าว ผู้ร่วมประชุมรู้สึกปลอดภัยและควรดำเนินการจัดประชุมในวันราชการหรือช่วงบ่ายในวันหยุดราชการ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนดไว้ได้ครบถ้วนและได้ข้อมูลครบตรงตามประเด็นที่กำหนด

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยการติดตามและประเมินผลพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่าเมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ ในการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว จะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นหรือไม่

3.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่องพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มี

ความสำคัญในการชี้แนะ เสนอแนวคิดในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ในการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษา หากผู้นำเหล่านี้มีศักยภาพมีความรู้ ความเข้าใจและมีความสามารถแล้วย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ยั่งยืนในอนาคต

3.3 ควรศึกษาวิจัยพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ เนื่องจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาต่าง ๆ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หากคณะกรรมการมีความพร้อมมีศักยภาพที่ดีในเรื่องดังกล่าวย่อมส่งผลให้การเข้าร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพเพิ่มสูงขึ้น

สรุป

จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหาและความต้องการพัฒนาตนเองในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับปานกลาง จึงนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างแผนประชุมปฏิบัติการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้รอบรู้เฉพาะทางตรวจสอบ ประเมินเห็นว่ามีเหมาะสม สอดคล้อง ที่จะนำไปใช้ทดลองและใช้จริง เมื่อนำแผนปฏิบัติการพัฒนาการมีส่วนร่วมฯ ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง จำนวน 36 คน แบบกลุ่มเดียววัดก่อนหลังพบว่า หลังผ่านกระบวนการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้และเจตคติสูงกว่าก่อนการทดลอง และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น ควรนำแผนปฏิบัติการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้จริง ซึ่งจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยตั้งแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติมา ดวงแป้น. (2551). พัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลปากน้ำ อำเภอมืองระนอง จังหวัดระนอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จินตนา ทองรอด. (2546). ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอกะพะงั่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2548). ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ชุมพล เสมาชันท์. (2550). รูปแบบการวิจัยและพัฒนา. วารสารวิทยาศาสตร์, 10, 253.

- ทองใบ สุดชาติ. (2548). **ภาวะผู้นำและการจูงใจ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2546). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พระมหาเต็ม โทบุรี. (2554). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพลินตา กะลัมพากร. (2548). **การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มาโนช ชัยสุวรรณ. (2547). **รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสหวิทยาเขตโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วิมล ม่วงเงิน. (2548). **การปฏิรูปการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาในอำเภอสรรพยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สารีย์ ครุอำโพธิ์. (2556). **พัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สนธยา ไปอินทร์. (2553). **พัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลตำบลน้ำพุ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เอี่ยมพร เครือบุตรดา. (2545). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการพัฒนางานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Hersey, P., Kennelth, H. B. & Dewey, E. J. (2001). **Management of organization behavior: Leading human resources** (8th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Uphoff, N. T. (1981). **Famer's participation in project formulation design and operation**. Washington D.C.: The World Bank.

การศึกษาเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้มเพื่อพัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

STUDY OF BANKRATHUMLOM BHUTAN MUSHROOM TO DEVELOP SCIENCE LABORATORY DIRECTION FOR MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS

สุนันtha ชมเจริญ/ SUNANTHA CHOMJAROEN¹

รุ่งทิwa ชิดทอง/ RUNGTIWA CHIDTHONG²

สมปอง ทองงามดี / SOMPONG THONGNGAMDEE³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้มในด้านพฤกษศาสตร์ การปลูกและเพาะเลี้ยง การตรวจสอบสารอาหารและการแปรรูป 2) สร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง “เห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม” ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ และ 3) ศึกษาผลการทดลองใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 35 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) บทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ 2) คู่มือประกอบบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ 3) แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ 4) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ 5) แบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สร้างโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ได้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้มในด้านพฤกษศาสตร์ การปลูกและเพาะเลี้ยง การตรวจสอบสารอาหารและการแปรรูปที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
2. บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง เห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม โดยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

¹ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณวิทย์ศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ อาจารย์ ดร. คณวิทย์ศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: เห็ดภูฐาน บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study the scientific knowledge of “Bankrathumlom Bhutan Mushroom” on botany, cultivation, plant breeding, nutritional examination and nutrition in food processing, 2) construct science laboratory direction on Bankrathumlom Bhutan Mushroom to meet the set criterion and 3) study the experimental results using science laboratory direction based on learning achievement and science process skills. The samples derived by cluster random sampling were 35 Mathayomsuksa 2 students of Bankrathumlom School studying in the second semester of the academic year 2013. The instruments constructed by the researcher were 1) science laboratory direction, 2) science laboratory manuals, 3) science lesson plans, 4) achievement test and 5) science process skills test. The data were analyzed through percentages, mean, standard deviation and t-test.

The findings of the research were as follows:

1. The body of scientific knowledge of Bankrathumlom Bhutan Mushroom on botany, cultivation, plant breeding, nutritional examination and nutrition in food processing was correlated with content standards, key performance indicators in science and science learning content.

2. The science laboratory direction on Bankrathumlom Bhutan Mushroom met the set criterion.

3. The students’ learning achievement and science process skills after learning were higher than that of before with statistical significance at .01.

Keywords: Bhutan Mushroom, science laboratory direction, science process skills

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน เหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ที่ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge-based society) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 75) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และจากจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแห่งชาติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 13-15) ที่ว่า เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นสำคัญ ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และมีคุณธรรม

จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของช่วงชั้นที่ 3 พบว่า ในปีการศึกษา 2553 คะแนนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 28.07 คะแนน ระดับชาติมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 29.17 ปีการศึกษา 2554 วิชาวิทยาศาสตร์ระดับโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 27.44 คะแนน ระดับชาติมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 32.19 และในปีการศึกษา 2555 วิชาวิทยาศาสตร์ระดับโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 32.39 คะแนน ระดับชาติมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 35.37 (โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม, 2555: 10) จะพบว่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าของระดับชาติทุกปี จากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการทดลอง วัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้ เนื้อหาสาระที่ใช้ในการทดลองเป็นเรื่องที่ไกลตัวนักเรียนทำให้นักเรียนไม่สนใจการเรียน ขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (คณะ ทอตะโก, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2555)

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม พบว่า เป็นโรงเรียนขยายโอกาสจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่ที่มาเรียนโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ติดตามผู้ปกครองมาทำงานในพื้นที่ จึงเป็นเหตุให้

โรงเรียนมีการจัดการศึกษาที่มุ่งหวังให้นักเรียนมีทักษะชีวิต มีความรู้พอที่จะประกอบอาชีพได้ หลังจบการศึกษามาศึกษาภาคบังคับ ชุมชนโดยรอบโรงเรียนมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นโรงงานอุตสาหกรรม การเกษตร เช่น ทำนา ทำสวนและการเพาะเห็ด (โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม, 2556: 10) สำหรับการเพาะเห็ดของศูนย์รวมเห็ดบ้านอรัญญิกเป็นสถานที่เพาะเห็ดที่ครบวงจร มีเห็ดหลากหลายชนิด รวมถึงเห็ดภูฐาน ดังรายงานการศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านวิถีชีวิตเกษตรชุมชนพึ่งตนเอง: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รวมเห็ดบ้านอรัญญิก ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม ของเกษม สุขสวัสดิ์ (2546: 82-88) ที่มีกระบวนการผลิตเห็ดที่ครบวงจร จากการศึกษาของอนงค์ โพธิ์แสง (2552: 72-73) ได้ทำการพัฒนาชุดสื่อประสม เรื่องการเพาะเห็ดนางฟ้า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) พบว่า เกิดความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง จากการศึกษาของประจวบ คล้ายสมบัติ (2553: 133-135) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง การเพาะเห็ดนางฟ้า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต.ตะพง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา พบว่า ด้านทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน อยู่ในระดับดีมาก และด้านความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และนอกจากนี้ สุพัตรา เปี่ยมวารี และคณะ (2555: 180) ได้ศึกษาคุณค่าทางโภชนาการของเห็ดนางฟ้าภูฐาน Pleurotus ostreatus อบแห้ง พบว่า เห็ดนางฟ้าภูฐานในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ๆ มีโปรตีนและคาร์โบไฮเดรตในปริมาณสูง วารีย์ บุญลือ (2550: 69-74) ได้พัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง การปลูกพืชแบบไฮโดรพอนิกส์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พบว่า บทปฏิบัติการที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและนักเรียนที่เรียนด้วยบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดีมาก การศึกษาของสันติ พันธุ์ชัย (2553: 85-96) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง พอลิเมอร์และผลิตภัณฑ์พอลิเมอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการตอบคำถามท้ายบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ระหว่างเรียน ต่อค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของผลการเรียนรู้ด้านความรู้หลังเรียนมีค่า 77.31/79.68 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

บ้านกระทุ่มล้มเป็นแหล่งที่มีการเพาะเห็ดภูฐานแพร่หลายในชุมชน จนได้ชื่อว่า “เห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม” ซึ่งเห็ดชนิดนี้ยังมีชื่อเรียกอื่น ๆ อีก ได้แก่ เห็ดนางฟ้าภูฐาน เห็ดแขกและเห็ดนางรมภูฐาน นอกจากนี้โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้มยังได้จัดตั้งโรงเพาะเห็ดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของเห็ดภูฐาน และนำข้อมูลที่ได้ศึกษาดังกล่าวมาสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับสาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต ตามมาตรฐาน ว 1.1 ที่ให้ผู้เรียนเข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบ

ต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กันและสารที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามมาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบาย และตรวจสอบได้ ภายใต้อุปกรณ์และเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้น ๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมและสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งจะมีผลส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนสูงขึ้นและนักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้น โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ เหตุฐานที่ปลูกในโรงเพาะเห็ดของโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเหตุฐานบ้านกระทุ่มล้ม
2. เพื่อสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง เหตุฐานบ้านกระทุ่มล้มให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนด้วยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่เรียนด้วยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการ

การศึกษาเหตุฐานบ้านกระทุ่มล้มเพื่อพัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นศราชูฎ์ประสิทธิ์) ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 100 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นศราชูฎ์ประสิทธิ์) ตำบลกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 35 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง เหตุฐานบ้านกระท่อมล้ม

3. เครื่องมือการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย บทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ คู่มือประกอบบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

4. กระบวนการวิจัย

4.1 ตอนที่ 1 การศึกษาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาองค์ความรู้ เรื่อง เหตุฐานบ้านกระท่อมล้ม โดยดำเนินการ 3 ลักษณะ ดังนี้

1) การศึกษาจากเอกสาร

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการศึกษาองค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยเพื่อใช้ในการสร้างและพัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง เหตุฐานบ้านกระท่อมล้ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

1.1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุฐาน เช่น พฤกษศาสตร์เบื้องต้น การปลูกและการเพาะเลี้ยง การตรวจสอบสารอาหาร รวมถึงการแปรรูปเหตุฐาน

1.2) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและเนื้อหาสาระของการศึกษา เรื่อง เหตุฐานบ้านกระท่อมล้ม ในบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

1.3) นำข้อมูลที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

1.4) ปรับปรุงข้อมูลจนได้องค์ความรู้เรื่อง เหตุฐานบ้านกระท่อมล้ม

2) การศึกษาจากการเข้าอบรมจากศูนย์รวมเห็ดบ้านอรัญญิก

ผู้วิจัยเข้าร่วมการอบรมจากศูนย์รวมเห็ดบ้านอรัญญิกเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการกำหนดขอบเขตของการเรียนรู้ ซึ่งเข้ารับการอบรมเป็นเวลา 8 ชั่วโมง

3) การศึกษาจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ

3.1) การตรวจสอบสารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต

3.2) การตรวจสอบสารอาหารประเภทโปรตีน

3.3) การตรวจสอบสารอาหารประเภทไขมัน

3.4) การตรวจสอบสารอาหารประเภทวิตามินซี

3.6) การหาปริมาณเถ้าในเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

3.7) การหาปริมาณความชื้นในเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

4.2 ตอนที่ 2 การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

สำหรับการวิจัยในตอนี่ 2 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาข้อมูลในตอนี่ 1 มาดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1.1) บทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง เห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม ดังนี้

1.1.1) ศึกษาพุทธศาสตร์เบื้องต้น การเพาะเลี้ยงเห็ดภูฐาน บ้านกระทุ่มล้ม โดยใช้โรงเรือนเพาะเห็ดของโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้มเป็นที่ศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบของการศึกษา เรื่อง เห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม ในบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

1.1.2) ศึกษาวิธีการตรวจสอบสารอาหารรวมถึงการแปรรูปเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้มโดยในการวิจัยในครั้งนี้ได้ตรวจสอบสารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต (แป้งและน้ำตาล) โปรตีน ไขมัน รวมถึงวิตามินซีและทำการศึกษาถึงการแปรรูปเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้มคือ น้ำพริกเผาเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้มและข้าวเกรียบเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

1.1.3) พิจารณาความสอดคล้อง ความเหมาะสมขององค์ความรู้กับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต มาตรฐาน ว 1.1 และสาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาตรฐาน ว 8.1

1.1.4) ดำเนินการสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง เห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้โดยเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 12 บทปฏิบัติการ ใช้เวลาเรียน 14 ชั่วโมง ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พุทธศาสตร์เบื้องต้นของเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม ใช้เวลาเรียน 2 ชั่วโมง ประกอบด้วยบทปฏิบัติการ 1 เรื่อง ได้แก่

- บทปฏิบัติการที่ 1 เรื่อง โครงสร้างของเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การเพาะเลี้ยงเห็ดภูฐาน บ้านกระทุ่มล้ม ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง ประกอบด้วยบทปฏิบัติการ 3 เรื่อง ได้แก่

- บทปฏิบัติการที่ 2 เรื่อง การสืบพันธุ์ของเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

- บทปฏิบัติการที่ 3 เรื่อง การเจริญเติบโตของเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

- บทปฏิบัติการที่ 4 เรื่อง อุณหภูมิและความชื้นที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยง
เห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การตรวจสอบสารอาหารในเห็ดภูฐาน
บ้านกระทุ่มล้ม ใช้เวลาเรียน 5 ชั่วโมง ประกอบด้วยบทปฏิบัติการ 6 เรื่อง ได้แก่

- บทปฏิบัติการที่ 5 เรื่อง การตรวจสอบสารอาหารทั่วไป

- บทปฏิบัติการที่ 6 เรื่อง การตรวจสอบสารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต
จำพวกแป้งในเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

- บทปฏิบัติการที่ 7 เรื่อง การตรวจสอบสารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต
จำพวกน้ำตาลในเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

- บทปฏิบัติการที่ 8 เรื่อง การตรวจสอบสารอาหารประเภทโปรตีนในเห็ด
ภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

- บทปฏิบัติการที่ 9 เรื่อง การตรวจสอบสารอาหารประเภทไขมันในเห็ด
ภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

- บทปฏิบัติการที่ 10 เรื่อง การตรวจสอบวิตามินซีในเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การแปรรูปเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม ใช้เวลาเรียน
4 ชั่วโมง ประกอบด้วยบทปฏิบัติการ 2 เรื่อง ได้แก่

- บทปฏิบัติการที่ 11 เรื่อง การทำข้าวเกรียบเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

- บทปฏิบัติการที่ 12 เรื่อง การทำน้ำพริกเผาเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

1.1.5) นำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง เห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาของบท
ปฏิบัติการวิทยาศาสตร์กับองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทปฏิบัติการโดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง
(index of item objective congruence: IOC) เท่ากับ 1.0 และนอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะว่า
ควรให้นักเรียนได้สรุปวิธีการทดลองออกมาในรูปของแผนภาพเพื่อความเข้าใจก่อนเริ่มทำการทดลอง
และในเรื่องของการตรวจสอบสารอาหารในเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้มควรให้นักเรียนทำการทดลอง
จากอาหารทั่วไปก่อนหลังจากนั้นให้นักเรียนออกแบบการทดลองด้วยตัวเอง

1.1.6) นำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
ของผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปหาประสิทธิภาพ โดยใช้ค่าดัชนีประสิทธิผล กับนักเรียน
ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยทำการหาประสิทธิภาพแบบรายบุคคล ได้ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.63
แบบกลุ่มได้ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6314 และแบบภาคสนาม ได้ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.64

1.1.7) ได้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่พร้อมนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.2) คู่มือประกอบบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างคู่มือประกอบบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

1.2.1) ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเหตุฐานบ้านกระท่อมลุ่มเพื่อใช้เป็นแนวทางให้การกำหนดกิจกรรมในบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

1.2.2) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านกระท่อมลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต และสาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1.2.3) จัดทำคู่มือประกอบการสอนบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย หลักการ จุดประสงค์การทดลอง เวลาที่ใช้ อุปกรณ์และสารเคมี อภิปรายก่อนการทดลอง และ รายงานผลการทดลอง

1.2.4) นำคู่มือประกอบการสอนบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ที่พัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาซึ่งได้เสนอแนะว่า ในการจัดทำคู่มือประกอบการสอนบทปฏิบัติการนั้นควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมสำหรับครู เพื่อให้ครูท่านอื่นสามารถนำไปใช้ได้

1.2.5) นำคู่มือประกอบบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์มาปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งจะนำไปใช้ต่อไป

1.3) แผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1.3.1) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านกระท่อมลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยมีสาระที่เกี่ยวข้อง 2 สาระ คือ สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต และสาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1.3.2) วิเคราะห์เนื้อหาสาระและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 14 ชั่วโมง รวมการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 พืชศาสตร์เบื้องต้นของเห็ดฐาน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การเพาะเลี้ยงเห็ดฐานบ้านกระท่อมลุ่ม 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การตรวจสอบสารอาหารในเห็ดฐานบ้านกระท่อมลุ่ม 5 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การแปรรูปของเห็ดฐานบ้านกระท่อมลุ่ม 4 ชั่วโมง

1.3.3) นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของเนื้อหา ความเหมาะสมกับสภาพผู้เรียน ได้คำตัดสิน

ความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.0 และนอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ควรอ่านแล้วเข้าใจง่ายสามารถนำไปสอนได้ทันที และควรสอดคล้องกับบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

1.3.4) นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

2.1.1) ศึกษาและรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ของคอปเฟอร์ (Klopfer, 1971: 574-580) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.2) วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์ของบทปฏิบัติการเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจำแนกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เหตุฐานบ้านกระทุ่มล้ม

เนื้อหา	ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้				รวม
	ความรู้	ความเข้าใจ	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	การนำไปใช้	
1. พืชศาสตร์เบื้องต้นของเหตุฐานบ้านกระทุ่มล้ม	4	3	5	3	15
2. การเพาะเลี้ยงเหตุฐานบ้านกระทุ่มล้ม	4	3	5	3	15
3. การตรวจสอบสารอาหารในเหตุฐานบ้านกระทุ่มล้ม	4	3	5	3	15
4. การแปรรูปเหตุฐานบ้านกระทุ่มล้ม	4	3	5	3	15
รวม	16	12	20	12	60

2.1.3) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0

2.1.4) นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วไปทำการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน

2.1.5) นำแบบทดสอบไปหาค่าระดับความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ได้เลือกมา 40 ข้อ ดังตารางที่ 2 ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.46-0.77 อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23-0.46

ตารางที่ 2 การจำแนกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการหาระดับความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก

เนื้อหา	ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้				รวม
	ความรู้	ความเข้าใจ	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	การนำไปใช้	
1. พุทธศาสตร์เบื้องต้นของเหตุฐานบ้านกระทุ่มล้ม	3	2	3	3	11
2. การเพาะเลี้ยงเห็ดฐานบ้านกระทุ่มล้ม	2	2	3	3	10
3. การตรวจสอบสารอาหารในเห็ดฐานบ้านกระทุ่มล้ม	3	2	2	3	10
4. การแปรรูปเห็ดฐานบ้านกระทุ่มล้ม	2	2	3	2	9
รวม	10	8	11	11	40

2.1.6) นำแบบทดสอบไปหาค่าความเชื่อมั่นกับกลุ่มภาคสนามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.87 จากนั้นจึงนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2) แบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.2.1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 1 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบและพัฒนาแบบทดสอบที่สร้างขึ้น

2.2.2) วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์ของบทปฏิบัติการเพื่อนำมาใช้ในการสร้างแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การจำแนกแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

เนื้อหา	ทักษะกระบวนการ								รวม
	การสังเกต	การวัด	การตั้งสมมติฐาน	การคำนวณ	การกำหนดและควบคุมตัวแปร	การทดลอง	การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล	การลงความคิดเห็นจากข้อมูล	
1. พุทธศาสตร์เบื้องต้นของเหตุฐานบ้านกระทุ่มล้ม	2	2	2	2	1	2	2	2	15
2. การเพาะเลี้ยงเห็ดฐานบ้านกระทุ่มล้ม	2	2	2	2	1	2	2	2	15
3. การตรวจสอบสารอาหารในเห็ดฐานบ้านกระทุ่มล้ม	2	2	2	2	2	2	2	2	16
4. การแปรรูปเห็ดฐานบ้านกระทุ่มล้ม	3	2	1	2	2	2	1	1	14
รวม	9	8	7	8	6	8	7	7	60

2.2.3) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0

2.2.4) นำแบบทดสอบไปทำการหาคุณภาพของแบบทดสอบโดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน และเลือกมา 40 ข้อ ดังตารางที่ 4 ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.49-0.77 อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.17-0.63

ตารางที่ 4 การจำแนกแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังการหาค่าระดับความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก

เนื้อหา	ทักษะกระบวนการ								รวม
	การสังเกต	การวัด	การตั้งสมมติฐาน	การคำนวณ	การกำหนดและควบคุมตัวแปร	การทดลอง	การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล	การลงความคิดเห็นจากข้อมูล	
1. วิทยาศาสตร์เบื้องต้นของहेतुगुरुनบ้านกระทุ่มล้ม	2	2	1	1	1	1	1	1	10
2. การเพาะเลี้ยงहेतुगुरुनบ้านกระทุ่มล้ม	1	2	2	1	1	1	2	1	11
3. การตรวจสอบสารอาหารในहेतुगुरुन บ้านกระทุ่มล้ม	1	2	1	1	1	2	1	2	11
4. การแปรรูปहेतुगुरुनบ้านกระทุ่มล้ม	1	1	1	1	1	1	1	1	8
รวม	5	7	5	4	4	5	5	5	40

2.2.5) นำแบบทดสอบไปหาค่าความเชื่อมั่นกับกลุ่มภาคสนามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.86

2.2.6) นำแบบทดสอบไปใช้ต่อนักเรียนกลุ่มทดลองต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาและดำเนินการทดลองสอนด้วยตนเอง โดยใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องहेतुगुरुनบ้านกระทุ่มล้ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้น

2. อธิบายให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ทราบถึงการเรียนการสอนโดยใช้บทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้นักเรียนจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในการทำการทดลองในครั้งนี้

3. ดำเนินการสอนโดยใช้บทปฏิบัติการที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเองจำนวน 14 ชั่วโมง ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียน 1 ชั่วโมง และหลังเรียน 1 ชั่วโมง

4. เมื่อดำเนินการสอนแล้ว ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตามลำดับ นำผลที่ได้จากการประเมินและการวัดมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าดัชนีความสอดคล้อง
2. ค่าดัชนีประสิทธิผล
3. ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)
4. ค่าความเชื่อมั่น K.R-20
5. ค่าสถิติ dependent t-test
6. ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
7. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาของคําศัพท์ทางวิทยาศาสตร์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ การเข้ารับการอบรมจากศูนย์รวมเห็ดบ้านอรัญญิก และจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับเห็ดฐานบ้านกระทุ่มล้ม ดังนี้

1. ศึกษาของคําศัพท์เรื่องเห็ดฐานจากเอกสาร

1.1 พืชศาสตร์เบื้องต้น

กรมวิชาการเกษตร (2541: 10) ได้จำแนกอันดับของเห็ดฐาน ได้ดังนี้

ชื่อสามัญ: Sarjor-caju Mushroom

ชื่อวิทยาศาสตร์: Pleurotus sajor-caju (Fr.) Sing.

ชื่ออื่น: เห็ดแขก เห็ดนางรมภูฐาน เห็ดนางฟ้าภูฐาน

ถิ่นกำเนิด: แถบเทือกเขาหิมาลัย ประเทศอินเดีย ประเทศภูฐาน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์: เห็ดฐานเป็นเห็ดสกุลเดียวกับเห็ดนางรม มีลักษณะดอกเห็ดคล้ายเห็ดเป๋าฮื้อและเห็ดนางรม ดอกเห็ดมีสีเทา-ดำ หมวกดอกเนื้อแน่น ก้านดอกสีขาว ขนาดยาว ไม่มีวงแหวนล้อมรอบ ครีบดอกสีขาวอยู่ชิดติดกันมากกว่าครีบดอกเห็ดเป๋าฮื้อ เส้นใยค่อนข้างละเอียด

ฤดูกาล: เจริญเติบโตได้ดีในช่วงฤดูฝน-หนาว ประมาณเดือนพฤษภาคม-มีนาคม

แหล่งปลูก: เจริญเติบโตตามตอไม้ผุ ๆ บริเวณที่อากาศชื้นและเย็น

การรับประทาน: เห็ดนางฟ้าภูฐานมีกลิ่นหอม เนื้อแน่น รสหวาน นำไปปรุงอาหารได้หลายชนิด เช่น เห็ดชุบแป้งทอด ผัดเห็ด เห็ดผัดกะเพรา ห่อหมกเห็ด ยำเห็ด เมี่ยงเห็ด แหนมเห็ด เป็นต้น

สรรพคุณทางยา: ช่วยป้องกันโรคมะเร็ง ลดไขมันในเส้นเลือด

1.2 วงจรชีวิตของเห็ดภูฐาน

บุญส่ง วงศ์เกรียงไกร (2542: 11-12) กล่าวว่า วงจรชีวิตของเห็ดภูฐานเป็นไปตามแบบของเห็ดทำลายไม้ทั่ว ๆ ไป คือมีชีวิตอยู่ข้ามฤดูตัดตัด ด้วยคลามีโดสปอร์ในท่อนไม้ มีวงจรชีวิตดังนี้

1.2.1 ดอกเห็ดภูฐานเมื่อโตเต็มที่สร้างสปอร์บริเวณครีบ โดยการปล่อยสปอร์ออกเป็นระยะ

1.2.2 เมื่อดอกเห็ดปล่อยสปอร์ออกมาแล้ว สปอร์ก็จะปลิวไปตามกระแสลม

1.2.3 เมื่อสปอร์ปลิวไปตกในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมก็จะงอกออกมาเป็นเส้นใยขั้นต้นมี 1 นิวเคลียส

1.2.4 เส้นใยขั้นที่ 1 เมื่อเจริญเต็มที่แล้ว ก็จะมารวมตัวกันซึ่งอาจจะมาจากต่างสปอร์กัน การรวมตัวกันของเส้นใยขั้นที่ 1 จะเป็นการเชื่อมกันแล้วถ่ายทอดนิวเคลียสมาอยู่ในเซลล์เดียวกัน กลายเป็นเส้นใยขั้นที่ 2

1.2.5 หลังจากเส้นใยขั้นที่ 1 รวมตัวกันเป็นเส้นใยขั้นที่ 2 แล้ว ก็จะเจริญเติบโตและสร้างเส้นใยเห็ดแทนเส้นใยขั้นที่ 1 อย่างรวดเร็วบนอาหาร

1.2.6 เมื่อเส้นใยขั้นที่ 2 เจริญบนอาหารและโตเต็มที่แล้ว จะสะสมอาหารแล้วรวมตัวกันอีกครั้งเพื่อสร้างดอกเห็ดต่อไป

1.2.7 ดอกเห็ดภูฐานเกิดจากการรวมตัวของเส้นใยเห็ดขั้นที่ 2

1.3 โครงสร้างส่วนประกอบของเห็ดภูฐาน

อภิชาติ ศรีสอาด (2545: 12-13) ได้อธิบายโครงสร้างของเห็ดภูฐานไว้ดังนี้

1.3.1 หมวกดอก (cap) เป็นส่วนปลายสุดของดอกที่เจริญเติบโตแทงโผล่ขึ้นไป ในอากาศหมวกดอกจะมีเนื้อแน่นและมีสีคล้ำ หมวกดอกจะมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 3-6 นิ้ว ดอกอาจจะออกมาเป็นดอกเดี่ยว ๆ หรือเป็นกลุ่มก็ได้

1.3.2 ครีบดอก (gills) อยู่ด้านล่างของหมวกดอกเห็ด มีสีขาว เป็นซี่เรียงแตกเป็นรัศมีรอบก้านดอก ยึดติดกับก้านดอก ครีบด้านนอกเชื่อมติดกับขลิบหมวก 2 ข้างของครีบหมวกเป็นแหล่งสร้างสปอร์

1.3.3 ก้านดอก (stalk) ก้านดอกของเห็ดจะเป็นเนื้อเดียวกับหมวกดอก คล้ายเห็ดนางรม เนื้อแน่นสีขาวและไม่มียางวนรอบก้านดอก

1.3.4 เส้นใยของเห็ด姑蘇 (mycelium) เส้นใยจะมีลักษณะค่อนข้างละเอียดและมีสีขาวมากกว่าเห็ดนางรมเล็กน้อย การเจริญเติบโตของเส้นใยจะมีลักษณะคล้ายเห็ดนางรม

1.4 ขั้นตอนการเพาะเห็ด姑蘇

การเพาะเห็ด姑蘇ที่บ้านกระทุ่มล้ม มี 4 ขั้นตอน (ชัยวัฒน์ วงษ์แสงไพโร, 2555: 7-76) คือ

1.4.1 การผลิตเชื้อวุ้น คือ การแยกเชื้อเห็ดบริสุทธิ์ ด้วยวิธีการแยกเนื้อเยื่อหรือสปอร์จากดอกเห็ดมาเพาะเลี้ยงในอาหารวุ้น เชื้อเห็ดจะเจริญออกมาจากชั้นเนื้อเยื่อเห็ดหรือสปอร์ที่วางไว้บนวุ้น ซึ่งสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า มีลักษณะเป็นเส้นใยฟู ส่วนใหญ่จะมีสีขาว เส้นใยเหล่านี้จะใช้เป็นหัวเชื้อที่จะนำไปถ่ายต่อเพื่อการผลิตหัวเชื้อเห็ดเพื่อเพิ่มปริมาณหัวเชื้อเห็ดให้มากขึ้น เพียงพอกับการนำไปใช้ต่อไป

1.4.2 การผลิตหัวเชื้อเห็ด เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องมาจากการผลิตเชื้อวุ้น เป็นการเพิ่มปริมาณของเชื้อเห็ดบริสุทธิ์ให้มีปริมาณมากขึ้นและสะดวกต่อการนำไปใช้ โดยการนำเส้นใยของเชื้อเห็ดที่เลี้ยงอยู่บนอาหารวุ้นมาขยายลงเลี้ยงในเมล็ดธัญพืชที่ได้ผ่านการนึ่งฆ่าเชื้ออย่างดีแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เชื้อเห็ดพร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม อีกทั้งสะดวกในการเขี่ยเชื้อลงในถุงก่อนเชื้อและมีปริมาณที่เพียงพอต่อการนำเอาเชื้อเห็ดไปใช้ผลิตถุงก้อนเชื้อต่อไป

1.4.3 การผลิตถุงเชื้อเห็ด ทำได้ 2 แนวทาง คือ การซื้อก้อนหัวเชื้อเห็ดสำเร็จจากฟาร์มและการทำก้อนเชื้อเอง ทำได้โดยใช้วัสดุเพาะที่หาได้ในท้องถิ่นผสมคลุกเคล้ากับอาหารเสริมต่าง ๆ ก่อนบรรจุใส่ถุงพลาสติก หลังจากที่ทำวุ้นฆ่าเชื้อจึงนำเชื้อเห็ดใส่ลงไปในถุงก้อนเชื้อก่อนนำไปบ่มให้เส้นใยเห็ดเจริญเต็มก่อน

1.4.4 การผลิตดอกเห็ด姑蘇 ทำได้โดยนำสำลีที่จุกก้อนเชื้อออก จากนั้นควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น ปริมาณแสงและปริมาณแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ ดอกเห็ดก็จะเกิดโดยออกมาทางปากถุงที่เอาจุกสำลีออกแล้ว ดอกที่ออกมาจะมีลักษณะเป็นกลุ่มหรือเดี่ยว ๆ ก็ได้ วิธีการเก็บคือใช้มือดึงให้ดอกเห็ดออกมาทั้งโคน เพราะถ้ามีเศษเห็ดติดอยู่ที่โคนเชื้อจะเกิดการเน่าเสีย มีเชื้อโรคและแมลงเกิดขึ้น

2. ศึกษาองค์ความรู้เรื่อง เห็ด姑蘇 จากการอบรมที่ศูนย์รวมเห็ดบ้านอรัญญิก

จากการเข้ารับการอบรมจากศูนย์รวมเห็ดบ้านอรัญญิกพบว่า เห็ด姑蘇ที่บ้านกระทุ่มล้มมีขั้นตอนในการเพาะเห็ด姑蘇 มีดังนี้ (ศรานนท์ เจริญสุข, 2552: 41-55)

2.1 การผลิตเชื้อวุ้นปริมาตร 1 ลิตร จะได้ขวดอาหารวุ้น 13 ขวด เส้นใยเห็ด姑蘇จะเดินเต็มพื้นที่ผิวอาหารวุ้น ใช้เวลา 12 วัน

2.2 การผลิตหัวเชื้อเห็ดพบว่าเส้นใยเห็ดจะเจริญเต็มที่ในขวดเมล็ดข้างฟางในวันที่ 10 ของการบ่มเชื้อ

2.3 การผลิตถุงเชื้อเห็ด ในขณะบ่มก้อนเชื้อจะใช้เวลาในการบ่มประมาณ 28 วัน สังเกตได้จากเส้นใยจะเดินเต็มก้อนเชื้อสม่ำเสมอเป็นสีขาวทั่วทั้งก้อน จากนั้นจึงปล่อยให้เส้นใยเห็ดรัดตัวอีกประมาณ 1 สัปดาห์แล้วจึงนำไปเปิดดอกในโรงเรือนต่อไป

2.4 การผลิตดอกเห็ดภูฐาน เป็นการเปิดก้อนเชื้อเพื่อให้เห็ดภูฐานออกดอก

3. ศึกษาองค์ความรู้เรื่องเห็ดภูฐานจากการปฏิบัติการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่า เห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม 100 กรัม มีปริมาณคาร์โบไฮเดรต 39.09 กรัม ปริมาณโปรตีน 30.17 กรัม ปริมาณไขมัน 0.23 กรัม ปริมาณวิตามินซี 16.10 กรัม ปริมาณเส้นใย 10.06 กรัม ปริมาณเถ้า 10.95 กรัม และปริมาณความชื้น 13.47 กรัม จะเห็นได้ว่า พบสารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน และวิตามินซี จึงนำผลการทดลองมาสร้างและพัฒนาเป็นบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์หน่วยที่ 3 เรื่อง การตรวจสอบสารอาหารในเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

สำหรับผลการวิจัยในตอนที่ 2 นี้ ผู้วิจัยนำผลการทดลองในตอนที่ 1 มาดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ผลการใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน ดังตารางที่ 6 และ 7

ตารางที่ 6 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t''	Sig
ก่อนเรียน	35	40	15.74	3.081	35.693**	.000
หลังเรียน	35	40	32.26	1.804		

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 6 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตารางที่ 7 คะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทปฏิบัติการ
วิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t**	Sig
ก่อนเรียน	35	40	13.91	2.356	39.310**	.000
หลังเรียน	35	40	32.91	1.634		

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 7 พบว่า คะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

อภิปรายผล

จากการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แหล่งกำเนิดและสัณฐานวิทยา มีดังนี้ เห็ดภูฐานเป็นเห็ดที่มีถิ่นกำเนิดอยู่แถบเทือกเขาหิมาลัย ประเทศภูฐาน มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น เห็ดแขก เห็ดนางรมภูฐาน เห็ดนางฟ้าภูฐาน เป็นต้น เจริญเติบโตได้ดีในช่วงฤดูฝน ที่มีอากาศชื้นและเย็น โครงสร้างของดอกประกอบด้วย หมวกดอก ครีบดอก ก้านดอกและเส้นใย สปอร์มีสีขาว การเพาะเลี้ยง 4 ขั้นตอน (ชัยวัฒน์ วงษ์แสงไพโร, 2555: 7-76) คือ

1.1 การผลิตเชื้อรุ้น เป็นการแยกเชื้อเห็ดบริสุทธิ์ ด้วยวิธีการแยกเนื้อเยื่อหรือสปอร์จากดอกเห็ดมาเพาะเลี้ยงในอาหารรุ้น เชื้อเห็ดจะเจริญออกมาจากชิ้นเนื้อเยื่อเห็ดหรือสปอร์ที่วางไว้บนอาหารรุ้น ซึ่งสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า มีลักษณะเป็นเส้นใยฟู ส่วนใหญ่จะมีสีขาว ซึ่งเส้นใยเหล่านี้ จะใช้เป็นหัวเชื้อที่จะนำไปถ่ายต่อเพื่อการผลิตหัวเชื้อเห็ด เพื่อเพิ่มปริมาณหัวเชื้อเห็ดให้มากขึ้นเพียงพอกับการนำไปใช้

1.2 การผลิตหัวเชื้อเห็ด เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องมาจากการผลิตเชื้อรุ้น เป็นการเพิ่มปริมาณของเชื้อเห็ดบริสุทธิ์ให้มีปริมาณมากขึ้นและสะดวกต่อการนำไปใช้ โดยการนำเส้นใยของเชื้อเห็ดที่เลี้ยงอยู่บนอาหารรุ้นมาขยายลงเลี้ยงในเมล็ดธัญพืชที่ได้ผ่านการนึ่งฆ่าเชื้ออย่างดีแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เชื้อเห็ดพร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและมีปริมาณที่เพียงพอต่อการนำเอาเชื้อเห็ดไปใช้ผลิตถุงก้อนเชื้อต่อไป

1.3 การผลิตถุงเชื้อเห็ด การเพาะเห็ดในถุงพลาสติกสามารถทำได้ 2 แนวทาง คือ การซีก่อนหัวเชื้อเห็ดสำเร็จจากฟาร์มหรือร้านจำหน่ายและการทำก้อนเชื้อเอง โดยศูนย์รวมเห็ดบ้านอรุณภูมิ จะมีส่วนผสม คือ ขี้เลื่อยไม้ยางพารา: รำละเอียด: ปูนขาว: ยิปซัม: ดิกลีอ ในอัตราส่วน 100: 5: 1: 2: 0.2 กิโลกรัม และมีความชื้น 60-65 เปอร์เซ็นต์ เมื่อผสมเข้ากันดีแล้วนำไปนึ่งฆ่าเชื้อ

จากนั้นจึงเชี่ยหัวเชื้อลงในถุงก่อนเชื้อ ก่อนนำไปบ่มที่อุณหภูมิระหว่าง 25–35 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 28 วัน และทิ้งไว้ให้เส้นใยรัดตัวอีก 7 วัน จึงจะสามารถนำไปเปิดดอกในโรงเรือนต่อไป

1.4 การผลิตดอกเห็ดภูฐาน เป็นการนำเชื้อเห็ดที่เจริญเต็มที่แล้วไปทำการเปิดดอก โดยเปิดในโรงเรือนที่ควบคุม อุณหภูมิ ความชื้นและแสงให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของดอกเห็ด คือ มีความชื้นสูงร้อยละ 70–80 ขึ้นไป อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 25–32 องศาเซลเซียส อากาศถ่ายเทสะดวก ในการเก็บดอกเห็ดควรเก็บในตอนเช้ามืด วิธีการเก็บดอกเห็ดให้ใช้มือจับที่โคนดอกแล้วบิดไป-มาและดึงออกมาเบา ๆ ไม่ควรใช้กรรไกรหรือมีดตัด เพราะเศษเห็ดที่เหลือติดอยู่กับก้อนเชื้อจะเน่าและเกิดเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค เมื่อเก็บดอกเห็ดมาแล้วไม่ควรล้างเห็ดหรือทำให้เห็ดเปียกน้ำ ให้ใช้มีดหรือกรรไกรตัดเอาส่วนโคนที่มีเศษเชื้อติดออกมา และเรียงผึ่งเห็ดไว้บนใบตอง หรือวางคว่ำไว้ในตะกร้าที่สะอาด เก็บดอกเห็ดไปจนกว่าจะหมดอาหารในก้อนเชื้อ โดยก้อนเชื้อที่หมดอายุแล้วจะมีสีดำ มีน้ำหนึบและมึนลักษณะนิ่มเหลวละ จึงควรนำออกไปจากโรงเรือนและล้างทำความสะอาดก่อนนำก้อนเชื้อเห็ดรุ่นใหม่เข้ามาแทน ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ เกษม สุขสวัสดิ์ (2546: 82-88) ที่ได้ศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านวิถีชีวิตเกษตรชุมชนพึ่งตนเอง: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รวมเห็ดบ้านอรัญญิก ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม พบว่า เห็ดบ้านอรัญญิก มีกระบวนการผลิตเห็ดที่ครบวงจร มีการเพาะเห็ดในถุงพลาสติก ใช้เวลาไม่นานก็สามารถเก็บดอกเห็ดได้ การเพาะเห็ดมี 6 ขั้นตอน คือ การเลี้ยงเชื้อในอาหารวุ้น การเลี้ยงเชื้อข้าวฟ่าง การเลี้ยงเชื้อในถุงเชื้อ การเปิดดอก การทำผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเห็ด และการรีไซเคิลก้อนเห็ด ซึ่งจะไม่มีการทิ้งวัสดุเลย

2. องค์ประกอบของสารอาหารในเห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม โดยตรวจสอบสารอาหารในห้องปฏิบัติการ พบว่า เห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม 100 กรัม มีปริมาณคาร์โบไฮเดรต 39.09 กรัม โปรตีน 30.17 กรัม ไขมัน 0.23 กรัม วิตามินซี 16.1 กรัม เส้นใย 10.06 กรัม เถ้า 10.95 กรัม และความชื้น 13.47 กรัม ผลการศึกษาสอดคล้องกับสุพัตรา เปี่ยมวารี และคณะ (2555: 180) ที่ได้ศึกษาคุณค่าทางโภชนาการของเห็ดนางฟ้าภูฐาน พบว่า มีปริมาณของโปรตีน และคาร์โบไฮเดรตในปริมาณสูง ในขณะที่ปริมาณไขมันพบในปริมาณที่ต่ำ คือ 1.59 กรัมต่อ 100 กรัม ปริมาณกากอาหารหรือเส้นใยพบประมาณ 3.56 กรัมต่อ 100 กรัมของเห็ดที่แห้ง แร่ธาตุที่มีปริมาณมากที่สุด คือ แคลเซียม 11.14 มิลลิกรัม รองลงมาคือ โพแทสเซียม ฟอสฟอรัส แมกนีเซียมและโซเดียม และยังพบแร่ธาตุรองได้แก่ เหล็ก สังกะสี และคอปเปอร์

3. การสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ จากผลการศึกษาค้นคว้าเรื่อง เห็ดภูฐานบ้านกระทุ่มล้ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เช่น ในการตรวจสอบสารอาหารประเภทโปรตีน ในครั้งแรก เปรียบเทียบระหว่างการนำเห็ดภูฐานที่หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ จำนวน 5 10 15 และ 20 ชิ้น เบอร์ 2 มาบดผสมน้ำในอัตราส่วนต่าง ๆ

จากนั้นเติมสารละลายคอปเปอร์ซัลเฟตและโซเดียมไฮดรอกไซด์ในอัตราส่วนต่าง ๆ กัน จากการทดลองในขั้นตอนนี้ พบว่า ถ้าใช้เหตุผลฐาน 10 ซ่อนเบอร์ 2 บด โดยไม่ผสมน้ำ เมื่อเติมสารละลายคอปเปอร์ซัลเฟตและโซเดียมไฮดรอกไซด์ในอัตราส่วน 1: 2 จะเกิดเป็นสีม่วงชัดเจน แต่ถ้านำเหตุผลฐานไปผสมน้ำ ปริมาณโปรตีนเกิดการเจือจางทำให้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน จากนั้นจึงนำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้นให้นักเรียน จำนวน 3 คน อ่าน พบว่า เมื่อนักเรียนอ่านแล้ว เข้าใจดี จึงนำไปให้นักเรียน จำนวน 9 คน ทดลองทำ ปรากฏว่า นักเรียนสามารถทำได้ทันตามกำหนดเวลา และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนภาคสนามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์โดยการหาค่าดัชนีประสิทธิผล ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับอนงค์โพธิ์แสง (2552: 72-73) ที่ได้พัฒนาชุดสื่อประสม เรื่อง การเพาะเห็ดนางฟ้า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ชุดสื่อประสม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.97/83.34 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.6727 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดสื่อประสมอยู่ในระดับมาก

4. การนำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนเรียนรู้ เรื่อง เหตุฐานบ้านกระพุ่มล้ม จากบทปฏิบัติการมีการวัดผลและประเมินผลในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน จากการวัดผลและประเมินผลพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสันติ พันธุ์ชัย (2553: 85-96) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง พอลิเมอร์และผลิตภัณฑ์พอลิเมอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการตอบคำถามทำยบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ระหว่างเรียนต่อค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของผลการเรียนรู้ด้านความรู้หลังเรียนมีค่า 77.31/79.68 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวารีย์ บุญลือ (2550: 69-74) ที่ได้พัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง การปลูกพืชแบบไฮโดรพอนิกส์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พบว่า บทปฏิบัติการที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.38/80.50 และนักเรียนที่เรียนด้วยบทปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทักษะปฏิบัติการวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดีมาก และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับประจวบ คล้ายสมบัติ (2553: 133-135) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง การเพาะเห็ดนางฟ้า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต.ตะพง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา พบว่า ด้านทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน อยู่ในระดับดีมาก และด้านความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องการเพาะเห็ดนางฟ้าของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การศึกษาเหตุผลฐานบ้านกระพุ่มล้ม เพื่อพัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในครั้งนี้ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนมี

ความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ได้จริงโดยนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งตรงกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 3)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 การนำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง เหตุฐานบ้านกระท่อมลุ่ม ไปใช้นั้นต้องคำนึงถึงหลักการและแนวทางการนำไปใช้ ดังนี้

1.1.1 สภาพบริบทของโรงเรียน ควรมีลักษณะที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับสภาพบริบทของโรงเรียนบ้านกระท่อมลุ่ม

1.1.2 สามารถประยุกต์ใช้สอนกับเหตุนิดอื่น ๆ ได้ แต่ต้องปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามชนิดและลักษณะของเหตุนิดนั้น ๆ

1.1.3 ควรศึกษารายละเอียดของบทปฏิบัติการในคู่มือครูก่อนนำไปใช้

1.1.4 ในการนำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง เหตุฐานบ้านกระท่อมลุ่มไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ควรใช้ควบคู่กับคู่มือประกอบบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ และครูผู้สอนควรทำความเข้าใจและลองปฏิบัติก่อน เมื่อนำบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ไปใช้กับนักเรียน ครูผู้สอนควรชี้แจงรายละเอียดและแนะนำการใช้บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ให้นักเรียนเข้าใจเสียก่อน

1.1.5 จัดกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

1.1.6 ดำเนินการวัดและประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายในสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 สถานศึกษาสามารถนำขั้นตอน กระบวนการไปเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นได้โดยดูถึงความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

1.3 ควรมีการแนะนำ ตลอดจนเชิญปราชญ์หรือผู้รู้ในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจถึงของการเพาะเลี้ยงเห็ดภูฐานเพิ่มมากขึ้น รวมถึงตระหนักในคุณค่าของปราชญ์หรือผู้รู้ในท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยในลักษณะเดียวกันกับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ โดยปรับปรุงเนื้อหาในบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ให้มีความเหมาะสมเพื่อฝึกฝนหรือพัฒนาการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับเป็นพื้นฐานในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2 ควรนำเทคนิคอื่น ๆ มาใช้ในการออกแบบบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

2.3 ควรทำการศึกษาดูตัวแปรอื่น ๆ เช่น เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ เจตคติต่อบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และทักษะปฏิบัติการทดลอง เป็นต้น

2.4 ควรทำการวิจัยโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบเดี่ยว รวมถึงการวัดและประเมินผลโดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย

2.5 ควรให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมอาหารอุ่น การผลิตเชื้ออุ่น การผลิตหัวเชื้อเห็ดและการผลิตถุงเชื้อเห็ด เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

สรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์ผลการวิจัย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ได้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับเห็ดภูฐานบ้านกระพุ่มล้มในเรื่อง พฤกษศาสตร์ การปลูกและเพาะเลี้ยง การตรวจสอบสารอาหารและการแปรรูป

2. บทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง เห็ดภูฐานบ้านกระพุ่มล้ม มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์

3. ผลสัมฤทธิ์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. (2541). **ข้อมูลเชื้อพันธุ์เห็ดบริการ**. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานจุลชีววิทยาประยุกต์ กองพืชและจุลชีววิทยา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เกษม สุขสวัสดิ์. (2546). **ภูมิปัญญาชาวบ้านวิถีชีวิตเกษตรชุมชนพึ่งตนเอง: ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์รวมเห็ดบ้านอรัญญิก ต.กระพุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

- คะนิง ทองตะโก, ครูวิทยาศาสตร์. (2555). **สัมภาษณ์**, 30 พฤศจิกายน.
- ชัยวัฒน์ วงษ์แสงไพร. (2555). **การเพาะเห็ดถั่ง. กรุงเทพฯ: เกษตรสยาม.**
- บุญส่ง วงศ์เกรียงไกร. (2542). **เห็ดนางฟ้า. กรุงเทพฯ: เกษตรบุ๊ค.**
- ประจวบ คล้ายสมบัติ. (2553). **การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่อง การเพาะเห็ดนางฟ้า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต.ตะพง อ.หาดใหญ่ จ. สงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.**
- โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม. (2555). **สรุปผลการประเมินโครงการตามแผนปฏิบัติการ ปีการศึกษา 2555. นครปฐม: โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม.**
- _____. (2556). **รายงานประจำปี 2556. นครปฐม: โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม.**
- วารีย์ บุญลือ. (2550). **การพัฒนารูปแบบปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง การปลูกพืชแบบไฮโดร พอนิกส์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขา วิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- ศรานนท์ เจริญสุข. (2552). **คู่มือการเพาะเห็ด พืชเศรษฐกิจที่ทรงคุณค่าทางโภชนาการ. กรุงเทพฯ: ส่งเสริมอาชีพธุรกิจเพชรกะรัต.**
- สันติ พันธุ์ชัย. (2553). **การพัฒนารูปแบบปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง พอลิเมอร์และผลิตภัณฑ์ พอลิเมอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ครูสภา ลาดพร้าว.**
- สุพัตรา เปี่ยมวารี และคณะ. (2555). **การศึกษาคุณค่าทางโภชนาการของเห็ดนางฟ้าภูฐาน pleurotuseous อบแห้ง. ปทุมธานี: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.**
- อนงค์ โพธิ์แสง. (2552). **การพัฒนาชุดสื่อประสมเรื่อง การเพาะเห็ดนางฟ้า กลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (งานเกษตร) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- อภิชาติ ศรีสอาด. (2545). **คู่มือการเพาะเห็ดเงินล้าน. กรุงเทพฯ: นาคา อินเทอร์เน็ต.**
- Klopfert, L. E. (1971). **Evaluation of learning in science: Handbook on formative and summative evaluation of student learning. New York: McGraw-Hill Book.**

ผลการใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ขนมหาลี่สุพรรณบุรีเพื่อพัฒนา
ความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
EFFECTS OF USING SCIENTIFIC LABORATORY ACTIVITY KIT IN
THE TITLE OF KHANOM SALEE OF SUPHAN BURI TO IMPROVE
THE ABILITY IN SCIENCE LEARNING FOR KINDERGARTEN 2 STUDENTS

อาภรณ์ นรฤดา/ ARPORN NARUNDA¹

อัมรินทร์ อินทร์อยู่/ AMMARIN INYOO²

สมปอง ทองงามดี/ SOMPONG THONGNGAMDEE³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) สำรวจและตรวจสอบองค์ความรู้วิธีการทำขนมหาลี่จากภูมิปัญญาในท้องถิ่นสุพรรณบุรี 2) สร้างชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ และ 3) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนวัดหนองยายทรัพย์ อำเภอดูหมัด จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมหาลี่สุพรรณบุรี และแบบประเมินความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนีประสิทธิผล และค่าประสิทธิภาพแบบทวิภาคี

ผลการวิจัยพบว่า

1. ได้องค์ความรู้วิธีการทำขนมหาลี่จากภูมิปัญญาในท้องถิ่นสุพรรณบุรี ที่สามารถนำมาใช้ออกแบบสร้างชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ขนมหาลี่สุพรรณบุรีให้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
2. ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ มีค่าดัชนีประสิทธิผล 0.67 และค่าประสิทธิภาพแบบทวิภาคี 75.29-73.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร.คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ อาจารย์ ดร.คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรม ปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ขนมสาเล่สุพรรณบุรี นักเรียนชั้นอนุบาล

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) investigate and verify the knowledge of making Khanom Salee (steamed egg cake), the local wisdom of Suphan Buri Province; 2) create the efficiency of the scientific laboratory activity kit for kindergarten 2 students to meet the set criterion; and 3) study the effect of using scientific laboratory activity kit in the title of Khanom Salee of Suphan Buri to develop the ability in science learning before and after the learning activities. The target group was 21 kindergarten 2 students in the first semester of 2014 of Wat Nong Yai Sub school, U-Thong district, Suphan Buri Province. The research tools consisted of scientific laboratory activity kit in the title of Khanom Salee of Suphan Buri and the ability in science learning evaluation form, constructed by the researcher. The data were analyzed through percentages, mean, effectiveness index and double percentage.

The findings of the research were as follows:

1. The knowledge of making Khanom Salee, which is local wisdom of Suphan Buri Province, can be used effectively by teachers to create the scientific laboratory activity kit for kindergarten 2 students.

2. The efficiency of scientific laboratory activity kit met the effectiveness index at 0.67 and double percentage at 75.92-73.11, that are higher than the set criterion.

3. The students' ability in science learning after being taught by the scientific laboratory activity kit was higher than that of before.

Keywords : activity kit, science laboratory, khanom salee of Suphan Buri, kindergarten 2 student

บทนำ

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการเรียนการแก้ปัญหามีเหตุผล เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยครูใช้ประสบการณ์การคิดและปฏิบัติ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547: 172) การเรียนวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้วิทยาศาสตร์จากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เนื่องจากเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 5-6 ปี จะเรียนรู้จากเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าทำให้เด็กมีประสบการณ์ตรง และมีพัฒนาการทางภาษาอย่างรวดเร็ว ชอบซักถาม และสำรวจสิ่งใหม่ ๆ (หรรษา นิลวิเชียร, 2535: 31) เด็กปฐมวัยมีความอยากรู้อยากเห็น และมักจะตั้งคำถามกับสิ่งรอบ ๆ ตัวอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้เด็กปฐมวัยควรจะได้รับส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่จำเป็นในการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ชุดกิจกรรมควรสอดคล้องความรู้และการลงมือปฏิบัติจริง และส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้แก่เด็กปฐมวัย

ปัจจุบันการจัดการศึกษาให้กับเด็กเน้นให้ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมไทยได้รับการปลูกฝังค่านิยมไทยและเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมประจำชาติไทยอย่างหนึ่ง การจัดกิจกรรมทำขนมไทยนั้นวัตถุประสงค์มีได้อยู่ที่ผลงานที่สำเร็จแต่อยู่ที่กระบวนการระหว่างการทำกิจกรรม เด็กจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และได้ลงมือปฏิบัติจริง ตั้งแต่การเลือกอุปกรณ์ และส่วนผสมในการทำขนมไทย การจัดเตรียมอุปกรณ์ การชั่ง การตวง การวัด การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าและความสามารถในการรับรู้ด้านอื่น ๆ (สุทัศน์ อัครเดชากุล, 2546: 10-11) กิจกรรมการประกอบอาหารจัดว่าเป็นสื่อการสอนอย่างดีที่จะช่วยพัฒนาทักษะความรู้ และความเข้าใจในแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ โดยมีครูให้ความช่วยเหลือเด็กอยู่ใกล้ ๆ และคอยระมัดระวังอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็กในขณะทำอาหาร กิจกรรมประกอบอาหารเป็นกิจกรรมปฏิบัติการที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ตั้งแต่ขั้นเตรียมอุปกรณ์ และส่วนประกอบของวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการประกอบอาหารก็ล้วนแต่เป็นของจริง ทำให้เด็กเกิดความสนใจ และช่วยทำให้เด็กจดจำได้ง่าย ในขณะทำอาหารเด็กต้องสังเกตปริมาณส่วนผสม ส่วนประกอบของอาหารที่จะทำ รวมถึงการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่นำมาทำเป็นอาหาร การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ การเปรียบเทียบรสชาติในขณะทำอาหาร ทำให้เด็กได้พัฒนาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับขนาด รูปร่าง ตัวเลข จำนวน สี การชั่ง การตวง และการฝึกใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้เด็กรับรู้ความเหมือน ความต่าง และความหมายของสิ่งที่เด็กได้รับรู้จากการทำอาหารนั้น

การเรียนรู้จากชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยสอดคล้องกับอัญชลี ไสยวรรณ (2531: 56-57) และวไลพร พงศ์ศรีทัศน์ (2536: 63-64) ซึ่งได้ศึกษาการจัดประสบการณ์การทดลองชั้นปฐมวัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบการปฏิบัติการทดลองเกิด

ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท มีทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งศรีนวล รัตนานันท์ (2540: 61) สายทิพย์ ศรีแก้วทุม (2541: 55) และศศิมา พรหมรักษ์ (2546: 73) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่า ภายหลังการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์ระดับปฐมวัยมีทักษะทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้น มีความสามารถด้านการคิดอย่างมีเหตุผล มีพฤติกรรมความร่วมมือในด้านความช่วยเหลือ การเป็นผู้นำ และความรับผิดชอบสูงขึ้น

การนำกิจกรรมประกอบอาหารมาจัดเป็นชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ให้เด็ก อนุบาลนั้น การเลือกประเภทก็เป็นสิ่งสำคัญ และตามธรรมชาติของเด็กก็ชอบที่จะรับประทานขนม จากการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า จังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เป็นพื้นที่ ปลูกข้าว อาชีพส่วนใหญ่ของคนสุพรรณบุรี คือ อาชีพเกษตรกรรมหรืออาชีพชาวนา และเมื่อเสร็จสิ้น การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะมีการนำเปิดลงไปเลี้ยงในนาหรือที่เรียกกันว่าการเลี้ยงเปิดแบบไล่ทุ่ง การเลี้ยงเปิดไข่ เป็นอาชีพที่สำคัญของเกษตรกรในเขตลุ่มแม่น้ำจากการสืบค้นข้อมูลของ ศูนย์สารสนเทศ กรมปศุสัตว์ (2554) พบว่าในปี 2554 ประเทศไทยมีจำนวนเปิดไข่ทั้งสิ้น จำนวน 16, 151, 111 ตัว จากเกษตรกร จำนวน 146,438 ราย และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การเลี้ยงเปิดไข่มีความหลากหลายสามารถเลี้ยงเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมได้ การเลี้ยงเปิดไข่ยังคงมีความสำคัญต่อระบบนิเวศวิทยาในนาข้าว เนื่องจากอาหารของเปิดคือข้าวที่รวงและหอยเชอรี่ ซึ่งทำให้นาข้าวเสียหาย ดังนั้น เปิดจึงมีส่วนสำคัญในการกำจัดศัตรูข้าว และให้ปุ๋ยจากมูลเป็น การพึ่งพากันระหว่างชาวนาและเจ้าของเปิด (ธัญญธร จรรย์ยานนท์ และคณะ, 2549: 2) เมื่อพูดถึง ขนมไทยของฝากของจังหวัดสุพรรณบุรี คนที่มาเที่ยวจะต้องนึกถึงขนมสาเล่ แต่ด้วยยุคสมัย มีการเปลี่ยนแปลงไปขนมพื้นบ้านโบราณ มักจะถูกมองว่า เศษ ล้าสมัย ไม่ถูกปาก หรือเด็กบางคน เคยรับประทานแต่ไม่รู้จักชื่อ ไม่รู้ว่ามีขั้นตอนการทำอย่างไร ประกอบกับเด็กบริโภคขนมกรุบกรอบ ที่หาซื้อได้ง่ายตามร้านสะดวกซื้อ จึงทำให้เด็กไม่รู้จักรสชาติ เมื่อพิจารณาส่วนประกอบของ ขนมสาเล่พบว่า เป็นขนมประเภทหนึ่ง มีส่วนผสมหลัก คือ แป้งสาเล่ น้ำตาล และไข่ ซึ่งวัตถุดิบสามารถ หาได้ง่ายในท้องถิ่นและนิยมทำในงานบุญต่าง ๆ ในท้องถิ่น (ยิ่งศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์, 2543: 3) เมื่อศึกษาขั้นตอนการทำขนมสาเล่จะพบว่า มีวิธีการทำที่สอดคล้องกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้กับ เด็ก ๆ ได้เรียนรู้จากการทำขนม ทำให้เด็กได้เข้าใจหลักการและธรรมชาติรอบ ๆ ตัวเด็กในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร ตลอดจนการใช้พลังงานและสิ่งของต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ตลอด ขั้นตอนการทำ การจัดกิจกรรมปฏิบัติการในการทำขนมสาเล่นั้นระหว่างการทำกิจกรรม เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้ ได้ประสบการณ์ตรง และได้ลงมือปฏิบัติจริงตั้งแต่การเลือกอุปกรณ์ และการจัดเตรียมวัตถุดิบ ในการทำขนม

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ จากสิ่งใกล้ตัวที่อยู่ในท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยใช้ความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ในการแก้ปัญหาจึงเกิดแนวคิดที่จะนำเรื่องราวของขนมสาลี่จังหวัดสุพรรณบุรีมาจัดทำเป็นชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอดจากการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน ผู้วิจัยคิดว่าการทำขนมไทยสำหรับเด็กแล้ว การเปลี่ยนแปลงจากเมล็ดข้าวแข็ง ๆ มาเป็นผงแป้งและสุดท้ายกลายมาเป็นขนมหลากหลายรูปแบบเป็นกระบวนการที่น่าอัศจรรย์ใจ ชวนให้เด็กสนุก ตื่นเต้น และจะสนใจอยู่กับการเรียนรู้ไปกับกระบวนการทำขนมสาลี่ ผู้วิจัยนำเอาเรื่องขนมสาลี่ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว โดยการใช้ขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์มาจัดทำเป็นชุดกิจกรรมปฏิบัติการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทางด้านความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เรื่องความรู้เกี่ยวกับขนมสาลี่ และความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงได้สร้างชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมสาลี่สุพรรณบุรี เพื่อใช้เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องขนมสาลี่ และลงมือปฏิบัติจริงได้สัมผัสและรู้จักการใช้อุปกรณ์มากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกัน เป็นการศึกษาที่ผสมผสานทั้งองค์ความรู้และการปฏิบัติจริงก่อให้เกิดความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจและตรวจสอบองค์ความรู้วิธีการทำขนมสาลี่จากภูมิปัญญาในท้องถิ่นสุพรรณบุรี
2. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์
3. ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมสาลี่สุพรรณบุรี
ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

ผลการใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง ขนมสาลี่สุพรรณบุรี เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนวัดหนองยายทรัพย์ อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีจำนวนเด็กปฐมวัยทั้งหมด 21 คน

ขั้นตอนการวิจัย

ตอนที่ 1 การสำรวจและการศึกษาองค์ความรู้วิธีการทำขนมสาเล่จากภูมิปัญญาในท้องถิ่นสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับขนมสาเล่สุพรรณบุรี คือ ศึกษาประวัติความเป็นมาของขนมสาเล่ ศึกษาบริเวณหรือสถานที่ที่พบขนมสาเล่สุพรรณบุรี และศึกษาสูตรขนมสาเล่ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

ตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1.1 ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมสาเล่สุพรรณบุรี

1.2 คู่มือครูประกอบการสอนชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

การสร้างชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และคู่มือครูประกอบการสอนชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมสาเล่สุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาข้อมูลองค์ความรู้ของขนมสาเล่มาดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สารการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัย คือ สารการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ปฐมวัย สารที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม และสารที่ 3 เรื่องสารและสมบัติของสาร นำชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และคู่มือครูประกอบการสอนไปหาประสิทธิภาพโดยการหาค่าดัชนีประสิทธิผลและค่าประสิทธิภาพแบบทวิภาค

การสร้างชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมสาเล่สุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ประกอบด้วย 3 ชุดกิจกรรม 12 เรื่อง ดังนี้

ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง การเดินทางของขนมสาเล่ ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องรู้ไหมตัวฉันมาจากไหน หน่วยการเรียนรู้เรื่องมหัศจรรย์จากข้าวเป็นแป้ง หน่วยการเรียนรู้เรื่องแป้งขนมสาเล่แสนอร่อย และหน่วยการเรียนรู้เรื่องอะไรหวานหวาน

ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง ขนมหาลีของฉันทน์ ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องแป้งแสนสนุก หน่วยการเรียนรู้เรื่องการฟูของตัวฉันทน์ หน่วยการเรียนรู้เรื่องเขย่า ๆ ร่อน ๆ และหน่วยการเรียนรู้เรื่องหน้าขนมของหนู

ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง สาลี่แต่มสึ ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ข.ไข่ใบโต หน่วยการเรียนรู้เรื่องสีธรรมชาติแสนสวย หน่วยการเรียนรู้เรื่องมหัศจรรย์อัณฐันเปลี่ยนสี และหน่วยการเรียนรู้เรื่องประโยชน์และโทษของสี

ผู้วิจัยทำการศึกษาวเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อใช้เป็นแนวทางสร้างชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมหาลีสู่พรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ดังตารางที่ 1 และนำผลการวิเคราะห์ไปจัดการเรียนรู้ช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ซึ่งมีระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครั้งละ 30 นาที รวม 12 ครั้ง ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อใช้เป็นแนวทางให้จัดทำกิจกรรม ปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมหาลีสู่พรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

ชื่อชุดกิจกรรม	หน่วยการเรียนรู้ย่อย	เวลา (นาที)
การเดินทางของขนมหาลี	รู้ไหมตัวฉันทน์มาจากไหน	30
	มหัศจรรย์จากข้าวเป็นแป้ง	30
	แป้งขนมหาลีสแสนอร่อย	30
	อะไรหวานหวาน	30
ขนมหาลีของฉันทน์	แป้งแสนสนุก	30
	การฟูของตัวฉันทน์	30
	เขย่า ๆ ร่อน ๆ	30
	หน้าขนมของหนู	30
สาลี่แต่มสึ	ข.ไข่ใบโต	30
	สีธรรมชาติแสนสวย	30
	มหัศจรรย์อัณฐันเปลี่ยนสี	30
	ประโยชน์และโทษของสี	30

ตารางที่ 2 รายละเอียดการจัดการเรียนรู้อยู่ด้วยชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมสาเล่
สุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 12 ครั้ง

ครั้งที่	วันที่/เดือน/ปี เวลา 9.30 น. – 10.00 น.	หน่วยการเรียนรู้ย่อย
1	1 ก.ค. 2556	รู้ไหมตัวฉันมาจากไหน
2	2 ก.ค. 2556	มหัศจรรย์จากข้าวเป็นแป้ง
3	3 ก.ค. 2556	แป้งขนมสาเล่แสนอร่อย
4	8 ก.ค. 2556	อะไรหวานหวาน
5	9 ก.ค. 2556	แป้งแสนสนุก
6	10 ก.ค. 2556	การฟูของตัวฉัน
7	15 ก.ค. 2556	เขย่า ๆ ร่อน ๆ
8	16 ก.ค. 2556	หน้าขนมของหนู
9	17 ก.ค. 2556	ข.ไขใบโต
10	22 ก.ค. 2556	สีธรรมชาติแสนสวย
11	23 ก.ค. 2556	มหัศจรรย์อันล้ำค่าเปลี่ยนสี
12	24 ก.ค. 2556	ประโยชน์และโทษของสี

นำชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ และคู่มือประกอบการสอนชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.7 และนำไปหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์กับนักเรียนที่ไม่ใช่กับกลุ่มทดลอง โดยพิจารณาจากการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) และค่าประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์ (double percentage) โดยการหาประสิทธิภาพแบบรายบุคคล ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ต่างสถานศึกษากับกลุ่มทดลองจำนวน 3 คน และเด็กนักเรียน ชาย-หญิง อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนวัดหนองยายทรัพย์ ตำบลสระยายโสม อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 21 คน (คณะผู้เรียนที่เก่งกับอ่อน) เพื่อหาคุณภาพ

ของชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์แล้วปรับปรุง โดยหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ได้ค่า E.I. เท่ากับ 0.67 และค่าประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์ เท่ากับ 75.29-73.11

การสร้างแบบประเมินความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คือ 1) ศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ได้แก่ การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 การจำแนกเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ การเรียงลำดับ การหาความสัมพันธ์ การแก้ปัญหา การรู้ค่าจำนวน การใช้ภาษา และความคิดสร้างสรรค์ และศึกษาเอกสารของมณฑล ไต้หวัน (2544: 33-34) ได้ศึกษาการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 2) ศึกษาเทคนิคการสร้างแบบประเมินแบบปฏิบัติจริง และแบบปากเปล่า เพื่อวัดพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แบบประเมินการให้ปฏิบัติจริง โดยให้เด็กลงมือกระทำปฏิบัติจริงกับอุปกรณ์ที่ใช้ในชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง ขนมหาลี่สุพรรณบุรี และแบบประเมินแบบปากเปล่าโดยให้เด็กได้โต้ตอบแสดงความคิดเห็นจากคำถามและสถานการณ์ที่ครูเตรียมมา และจากความสนใจสงสัยของเด็ก 3) กำหนดลักษณะ ประเด็นหรือเรื่องราวที่จะต้องให้คะแนน และสัดส่วนการให้คะแนนแบบประเมินพัฒนาการทางสติปัญญาจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก และการตอบคำถาม โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ 1 คะแนน หมายถึง ข้อที่ตอบได้หรือตอบถูก และ 0 คะแนน หมายถึง ข้อที่ไม่ตอบหรือตอบผิด จำนวน 20 ข้อ และ 4) นำแบบประเมินพัฒนาการทางสติปัญญาที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาเพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.9

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินความสามารถการเรียนรู้ด้านกระบวนการคิดเพื่อเปรียบเทียบผลการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมหาลี่สุพรรณบุรีต่อความสามารถการเรียนรู้ด้านกระบวนการคิดก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนีประสิทธิผล และค่าประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจและตรวจสอบองค์ความรู้วิธีการทำขนมสาลีจากภูมิปัญญาในท้องถิ่นสุพรรณบุรี

ผลการสำรวจและตรวจสอบองค์ความรู้วิธีการทำขนมสาลีจากภูมิปัญญาในท้องถิ่นสุพรรณบุรี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาสูตรขนมที่มีวัตถุดิบต่างกัน 2 สูตร และเปรียบเทียบส่วนผสมหลักที่ใช้ทำขนมสาลี พบว่าทั้ง 2 สูตรที่เลือกมานั้นเป็นสูตรขนมสาลีของภาคใหญ่ ใช้วัตถุดิบปริมาณมาก รวมทั้งมีขั้นตอนการทำแล้วนำไปนึ่งใช้ระยะเวลา 35-40 นาที จึงสูง ซึ่งเวลาการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาลกำหนดเวลาที่ 30 นาที ผู้วิจัยจึงปรับปริมาณของสูตรขนมสาลีให้มีขนาดเหมาะสมและใช้ระยะเวลาในการทำน้อยลง ผู้วิจัยปรับปริมาณวัตถุดิบในสูตรขนมทั้ง 2 สูตร คือ ใช้ปริมาณแป้งทั้ง 2 ชนิดในอัตราส่วน 50 กรัม ไข่ 1 ใบ น้ำตาลทราย 50 กรัม และผงฟู 1/2 ช้อนชา โดยแสดงส่วนผสมหลักของขนมสาลีทั้ง 2 สูตรในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบส่วนผสมหลักของสูตรขนมสาลี

ส่วนผสมหลัก	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2
ชนิดของแป้ง	แป้งข้าวเจ้า 50 กรัม	แป้งสาลี 50 กรัม
ชนิดของไข่	ไข่เป็ด 1 ใบ	ไข่ไก่ 1 ใบ
น้ำตาล	น้ำตาลทราย 50 กรัม	น้ำตาลทราย 50 กรัม
ผงฟู	ผงฟู 1/2 ช้อนชา	ผงฟู 1/2 ช้อนชา
ที่มาของสูตร	ภูมิปัญญาในท้องถิ่นสระยายโสม	ยี่งค์กดี (2543)

จากการนำสูตรขนมสาลีของภูมิปัญญาในท้องถิ่นสระยายโสม และยี่งค์กดี จงเลิศเจษฎาวงศ์ (2543: 12) ที่ได้มาทำการศึกษาส่วนผสมหลัก ๆ ผู้วิจัยได้นำส่วนผสมและวัตถุดิบที่ใช้ทำขนมสาลีทั้ง 2 สูตร มาทดสอบเปรียบเทียบสูตรที่ผู้วิจัยได้ปรับใช้ไข่เป็ด 1 ใบ ใช้แป้งเค้กแทนแป้งข้าวเจ้า กับแป้งสาลีในปริมาณ 50 กรัม น้ำตาลทราย 50 กรัม และผงฟู 1/2 ช้อนชา ใช้เวลาในการนึ่ง 10 นาที ผู้วิจัยเลือกใช้ผงฟูเป็นสารที่ช่วยทำให้ขึ้นฟูในสูตรขนมเพื่อลดเวลาในการทำ และทำให้แป้งขนมเบาขึ้นทำให้ขนมที่นึ่งสุกแล้ว ขยายขึ้นมีปริมาณมากขึ้น มีลักษณะเบาไม่อัดแน่น โดยแสดงผลชนิดแป้งกับลักษณะของขนมสาลีดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบชนิดของแป้งกับลักษณะของขนมสาลี

ที่มาของสูตรขนมสาลี	ชนิดของแป้ง	ลักษณะของขนมสาลี
ภูมิปัญญาในท้องถิ่น	แป้งข้าวเจ้า	เนื้อนุ่ม ร่วนเมื่อเย็นขนมจะแข็งเป็นก้อน
ยี่งศ์ศักดิ์ (2543)	แป้งสาลี	เนื้อร่วนเหลว
ผู้วิจัย	แป้งเค้ก	เนื้อนุ่ม เบา ไม่ร่วน

จากการทดลองแป้งทำขนมทั้ง 3 ชนิด พบว่า แป้งทั้ง 3 ชนิด แป้งเค้กมีความนุ่มและเนื้อแป้งเบา ไม่ร่วน เมื่อเย็นตัวเนื้อแป้งยังมีความนิ่มคงอยู่ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แป้งเค้กในสูตรขนมสาลีที่ใช้ในงานวิจัยและชนิดของไข่ที่ใช้ทำขนมสาลีจากสูตรได้มีการใช้ไข่ไก่และไข่เป็ด เพื่อลดความคาวของขนมสาลี (ยี่งศ์ศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์, 2543: 12) ผู้วิจัยใช้น้ำมะนาว และสารปรุงแต่งกลิ่นมาช่วยในการดับกลิ่นคาวของไข่เป็ด ผู้วิจัยทำการทดลองเปรียบเทียบการเติมสารละลายน้ำมะนาว 1 ช้อนชา สารปรุงแต่งกลิ่น 1 หยด และน้ำมะนาวกับสารปรุงแต่งกลิ่น อัตราส่วน 1 ช้อนชา: 1 หยด กลิ่นคาวของไข่ไก่และไข่เป็ดก่อนใส่กับหลังใส่พิจารณาจากการใช้ประสาทสัมผัส โดยแสดงผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลเปรียบเทียบกลิ่นคาวของไข่จากการใช้การต้ม

ชนิดของสารละลาย	ผลการทดสอบกลิ่นคาว			
	ไข่ไก่		ไข่เป็ด	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
น้ำมะนาว	มีกลิ่น	ไม่มีกลิ่น	มีกลิ่น	มีกลิ่นเล็กน้อย
สารปรุงแต่งกลิ่น	มีกลิ่น	ไม่มีกลิ่น	มีกลิ่น	มีกลิ่นเล็กน้อย
น้ำมะนาวและสารปรุงแต่งกลิ่น	มีกลิ่น	ไม่มีกลิ่น	มีกลิ่น	ไม่มีกลิ่น

จากการพิจารณากลิ่นคาวของไข่ทั้ง 2 ประเภท ก่อนและหลังใส่น้ำมะนาว และสารปรุงแต่งกลิ่น พบว่า ไข่ไก่มีกลิ่นคาวเล็กน้อยเมื่อเติมสารละลายตัวใดตัวหนึ่งกลิ่นจะหมดไป แต่ไข่เป็ดต้องเติมสารละลายถึง 2 อย่างกลิ่นคาวถึงจางลง ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้ไข่เป็ดเนื่องจากไข่เป็ดเมื่อนำมาทำขนมสาลีเนื้อขนมจะไม่ร่วนจนเกินไป และสีของขนมที่ได้จากไข่เป็ดมีสีเหลืองน่ารับประทาน ไม่ต้องใส่สีเพิ่ม

ผลการทดสอบความหวานของอัตราส่วนน้ำตาลทรายที่ใช้ในสูตร ผู้วิจัยได้ใช้น้ำตาลทรายในสูตรขนมสาลีในอัตราส่วน 100 กรัม และ 50 กรัม โดยแสดงผลการทดสอบตามตารางที่ 6 ผู้วิจัยได้อัตราส่วนของน้ำตาลที่เด็ก ๆ ชอบอยู่ที่ 50 กรัม

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความหวานของน้ำตาลจากความชื่นชอบของเด็ก 10 คน

อัตราส่วนของน้ำตาล (กรัม)	ระดับความชอบหวาน	
	ชอบ	ไม่ชอบ
100	3	7
50	9	1

จากผลการทดสอบและการศึกษาองค์ความรู้วิธีการทำขนมสาลี่ทำให้ผู้วิจัยได้สูตรขนมสาลี่คือ แป้งเค้กปริมาณ 50 กรัม ไข่เป็ด 1 ใบ น้ำตาลทราย 50 กรัม และน้ำมันรำกับสารปรุงแต่งกลิ่นอัตราส่วน 1 ช้อนชา: 1 หยด ผู้วิจัยนำสูตรที่ได้มาออกแบบชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ให้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีขั้นตอนการทำให้แป้งขึ้นฟูง่าย ใช้เวลาในการทำ 10-15 นาที ซึ่งเหมาะกับการเรียนรู้ของอนุบาลที่มีระยะเวลาไม่เกิน 30 นาที

ตอนที่ 2 ผลการสร้างชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพ

จากผลการทดลองในตอนต้นที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการออกแบบชุดกิจกรรมให้เหมาะกับนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ 3 ชุดกิจกรรม 12 เรื่อง และนำชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ไปทดลองกับนักเรียน จำนวน 3 คน โดยแสดงผลการนำไปใช้และปัญหาที่พบตามตารางที่ 7 และนำชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ไปทดลองกับนักเรียนจำนวน 3 คน พบว่า นักเรียนยังไม่เข้าใจคำถาม ภาษาที่ใช้ในคำถามยังไม่ชัดเจน และเวลาที่ได้กำหนดไว้ยังไม่เพียงพอกับการทำกิจกรรมของนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้นำไปปรับปรุงชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ปัญหาจากการทดสอบชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องนมสาลี

หน่วยการเรียนรู้ย่อย	ปัญหาแ่งตามคะแนนร้อยละ (จากนักเรียน 21 คน)		
	ภาษาที่สื่อไม่ชัดเจน	เวลาที่ใช้ไม่เพียงพอ	ไม่เข้าใจปัญหาที่ใช้ถาม
รู้ไหมตัวฉันมาจากไหน	85	10	5
มหัศจรรย์จากข้าวเป็นแป้ง	19	71	10
แป้งขนมสาลีแสนอร่อย	24	62	14
อะไรหวานหวาน	0	29	71
แป้งแสนสนุก	5	71	24
การฟูของตัวฉัน	10	42	48
เขย่า ๆ ร่อน ๆ	10	85	5
หน้าขนมของหนู	14	62	24
ข.ไข่ใบโต	48	38	14
สีธรรมชาติแสนสวย	0	76	24
มหัศจรรย์อุณหภูมิเปลี่ยนสี	0	81	19
ประโยชน์และโทษของสี	71	29	0

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ 3 ชุดกิจกรรม 12 เรื่อง ไปทดลองกับนักเรียนจำนวน 21 คน โดยสรุปผลการนำไปใช้และปัญหาที่พบกับนักเรียนมี 3 ปัญหา คือ นักเรียนยังไม่เข้าใจคำถาม ภาษาที่ใช้ในคำถามยังไม่ชัดเจน และเวลาที่ได้กำหนดไว้ยังไม่เพียงพอกับการทำกิจกรรมของนักเรียน ผู้วิจัยนำปัญหาที่พบในหน่วยการเรียนรู้ไปปรับปรุงรายละเอียดตามตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการทดสอบชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมสาเล่

ชื่อชุดกิจกรรม	หน่วยการเรียนรู้ย่อย	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
การเดินทาง ของขนมสาเล่	รู้ไหมตัวฉันมาจากไหน	ภาษาที่ใช้สื่อไม่ชัดเจน	ศึกษาภาษาที่ใช้ให้เหมาะกับวัยของเด็ก
	มหัศจรรย์จากข้าวเป็นแป้ง	เวลาที่ใช้ไม่เพียงพอ	ปรับเวลาในการทดลอง
	แป้งขนมสาเล่แสนอร่อย	เวลาที่ใช้ไม่เพียงพอ	ปรับเวลาในการทดลอง
	อะไรหว่านหวาน	ไม่เข้าใจคำถามที่ใช้	ปรับภาษาและเพิ่มตัวเลือกให้เข้าใจง่าย
ขนมสาเล่ของฉัน	แป้งแสนสนุก	เวลาที่ใช้ไม่เพียงพอ	ปรับเวลาเพิ่ม
	การฟูของตัวฉัน	ไม่เข้าใจภาษาที่ใช้ถาม	เปิดโอกาสให้เด็กถามกับแล้วปรับคำอธิบายใหม่
	เขย่า ๆ ร่อน ๆ	เวลาที่ใช้ไม่เพียงพอ	ปรับเวลาให้เหมาะสม
	หน้าขนมของหนู	เวลาที่ใช้ไม่เพียงพอ	ปรับเวลาให้เหมาะสม
สาเล่แต้มสี	ช.ไข่ใบโต	ภาษาที่ใช้สื่อไม่ชัดเจน	ปรับภาษาให้เด็กเข้าใจ
	สีธรรมชาติแสนสวย	เวลาที่ใช้ไม่เพียงพอ	ปรับเวลาให้เหมาะสม
	มหัศจรรย์อยู่ชั้นเปลี่ยนสี	เวลาที่ใช้ไม่เพียงพอ	ปรับเวลาให้เหมาะสม
	ประโยชน์และโทษของสี	ภาษาที่ใช้สื่อไม่ชัดเจน	ปรับภาษาที่เด็กเข้าใจง่าย

ผู้วิจัยจึงได้นำไปปรับปรุงชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง และนำชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมสาเล่สุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ไปดำเนินการหาค่าประสิทธิภาพได้ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) และค่าประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์ โดยแสดงค่าตามตารางที่ 9 และตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 9 ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมสาเล่สุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ต่อความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

N	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน (ΣX)		ค่าดัชนีประสิทธิผล
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
21	16	150	275	0.67

ตารางที่ 10 ผลการทดสอบความสามารถในการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง ขนมสาเล่สุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์

N	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน (ΣX)		ประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์ (double percentage)
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
21	16	150	275	75.29 – 73.11

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่องขนมสาลี่สุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.67 หมายความว่านักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมสาลี่สุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.67 หรือคิดเป็นร้อยละ 67 และจากตารางที่ 10 นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มีผู้เรียนร้อยละ 75.29 ผ่านเกณฑ์

ตอนที่ 3 ผลการใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมสาลี่สุพรรณบุรีด้านความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ก่อนเรียน และหลังเรียน โดยใช้ประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์ (double percentage)

ผู้วิจัยศึกษาผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง ขนมสาลี่สุพรรณบุรี ทางด้านความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน และค่าความต่างคิดเป็นร้อยละได้ผลดังตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน หลังเรียน และค่าความต่างคิดเป็นร้อยละของคะแนนนักเรียนรายบุคคล จำนวน 21 คน

คนที่	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ค่าความต่าง	ค่าความต่าง คิดเป็นร้อยละ
1	16	10	13	3	18.75
2	16	5	14	9	56.25
3	16	5	11	6	37.5
4	16	8	15	7	43.75
5	16	7	13	6	37.5
6	16	6	14	8	50
7	16	7	12	5	31.25
8	16	8	15	7	43.75
9	16	6	14	8	50
10	16	5	12	7	43.75
11	16	10	13	3	18.75
12	16	8	13	5	31.25
13	16	6	14	8	50
14	16	7	13	6	37.5
15	16	7	13	6	37.5
16	16	8	12	4	25
17	16	6	11	5	31.25
18	16	6	12	6	37.5
19	16	9	13	4	25
20	16	8	15	7	43.75
21	16	8	13	5	31.25

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าผลจากการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง ขนมหาสีสุพรรณบุรี นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน หมายความว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองยายทรัพย์มีความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้า การใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง ขนมหาสีสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลของการสำรวจและตรวจสอบองค์ความรู้ได้องค์ความรู้วิธีการทำขนมสาเล่จากภูมิปัญญาในท้องถิ่นสุพรรณบุรี ที่สามารถนำมาใช้ออกแบบสร้างชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมหาสีสุพรรณบุรีให้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งผลการศึกษาองค์ความรู้วิธีการทำขนมสาเล่จากภูมิปัญญาในท้องถิ่นสุพรรณบุรีและเอกสารของยิ่งศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์ (2543: 12) พบว่าเป็นสูตรขนมสาเล่ของภาคใหญ่ โดยมีภูมิปัญญาในท้องถิ่นสุพรรณบุรีใช้แป้งข้าวเจ้า ไข่เป็ด และน้ำตาลทราย เพราะหาซื้อได้ง่ายในท้องถิ่น และใช้น้ำมะนาวช่วยดับกลิ่นคาวของไข่ให้ขนมสาเล่และการเติมกลิ่นของน้ำดอกนมแมวทำให้มีกลิ่นหอมที่เอกลักษณ์ของขนมสาเล่ และสูตรของยิ่งศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์ (2543: 12) ใช้แป้งสาเล่ น้ำตาลทราย และไข่ไก่แทนไข่เป็ดเนื่องจากมีกลิ่นคาวน้อยกว่า มีขั้นตอนการทำและนำไปนึ่งใช้เวลา 35-40 นาที มีระยะเวลาเมื่อเทียบกับเวลาในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีกำหนดเวลา 30 นาที ผู้วิจัยจึงปรับปริมาณของสูตรขนมสาเล่ให้มีขนาดเล็กลงใช้เวลาในการทำและนึ่ง 10-15 นาที ผู้วิจัยทดลองใช้ปริมาณแป้งทั้ง 2 ชนิดในอัตราส่วน 50 กรัม ไข่ 1 ใบ และน้ำตาลทราย 50 กรัม และทดลองใช้แป้งเค้กแทนแป้งทั้ง 2 ชนิดในอัตราส่วนแป้งเค้ก 50 กรัม ไข่เป็ด 1 ใบ และใช้น้ำตาลทราย 50 กรัมจากการทดสอบหาความหวานที่เด็ก ๆ ชอบ และดับกลิ่นคาวของไข่เป็ดด้วยน้ำมะนาวกับสารปรุงแต่งกลิ่นอัตราส่วน 1 ช้อนชา: 1 หยด ผู้วิจัยเลือกไข่เป็ด เนื่องจากไข่เป็ดเมื่อนำมาทำขนมสาเล่เนื้อขนมจะไม่ร่วนจนเกินไป และสีของขนมที่ได้จากไข่เป็ดมีสีเหลืองน่ายรับประทานไม่ต้องใส่สี และเพิ่มนมสดกับผงฟูช่วยให้ขึ้นฟูเร็วขึ้น

2. ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เมื่อนำไปหาประสิทธิภาพได้ค่าดัชนีประสิทธิผล 0.67 และค่าประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์ 75.29 - 73.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ แสดงว่า ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมหาสีสุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.67 หมายความว่านักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมหาสีสุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล ปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.67 หรือคิดเป็นร้อยละ 67 และประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์ (double percentage) นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรม

ปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มีผู้เรียนร้อยละ 75.29 ผ่านเกณฑ์ ซึ่งได้คะแนนในการการผ่านเกณฑ์ร้อยละ 73.11 โดยคะแนนเกณฑ์กำหนดคือ 70-70 ทั้งนี้เนื่องมาจากชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง ขนมหาสีสุพรรณบุรีสำหรับเด็กปฐมวัยมีสาระการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่เด็กชอบและอยู่ใกล้ตัวเด็ก ได้เรียนรู้จากของจริง และปฏิบัติจริงจากง่ายไปหายาก ได้เรียนรู้ที่สนุกสนานท้าทายและส่งเสริม พัฒนาการด้านสติปัญญาให้พัฒนาขึ้นตามลำดับ โดยผู้วิจัยคอยดูแลส่งเสริมให้กำลังใจเมื่อนักเรียน ทำกิจกรรมปฏิบัติการได้ถูกต้องหรือมีปัญหา ไม่สามารถกระทำต่อไปได้ ทำให้นักเรียนไม่เครียดและ เรียนรู้อย่างมีความสุข ประกอบกับนักเรียนได้รับการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัยและ สมองของเด็กปฐมวัย ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยวรรณ แท่นทอง (2550: 21-29) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกความพร้อม ด้านสติปัญญาสำหรับ นักเรียนระดับปฐมวัย โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความพร้อม ด้านสติปัญญาก่อนและ หลังใช้ ชุดฝึกความพร้อมด้านสติปัญญา กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนโรงเรียนผดุงราชานุวรรระดับปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ผลปรากฏว่าชุดฝึกความพร้อมด้านสติปัญญาที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ 94.31/89.45 ความพร้อมด้านสติปัญญาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3. ผลการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า ผลจากการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมปฏิบัติการ วิทยาศาสตร์เรื่องขนมหาสีสุพรรณบุรี นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน หมายความว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองยายทรัพย์มีความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่องขนมหาสีสุพรรณบุรีสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นได้ผ่านขั้นตอนการสร้าง อย่างมีระบบ ได้รับการตรวจสอบ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสมของหน่วยจุดประสงค์เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อ การประเมินผล และใช้กฎแห่งการฝึกหัดปฏิบัติจริงของธอร์นไนด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติยา กระชัยกลาง (2551: 71-131) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมความสามารถ ทางภาษาตามแนวคิดพัฒนาการการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมองของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยปรากฏ ว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนคลองไทรวิทยาสีห์ และโรงเรียนสง่าพัฒนามีคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนหลังทดลองใช้โปรแกรมสูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยสรุปโปรแกรมการส่งเสริมความสามารถ ทางภาษาตามแนวคิดพัฒนาการการเรียนรู้ของสมองของเด็กปฐมวัยส่งเสริมความสามารถ ทางภาษาและพัฒนาสติปัญญาของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดีเด็กมีพฤติกรรมทางภาษา อย่างเห็นได้ชัดเจน ผู้ปกครองเห็นด้วยอย่างยิ่งในการใช้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าเด็กมีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านกระบวนการคิดสูงขึ้นมาจากเหตุผลดังนี้

1. ลักษณะของชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง ขนมหาสีสุพรรณบุรีสำหรับเด็กปฐมวัย มีรูปแบบของของภาพประกอบส่วนใหญ่เหมือนจริง และอุปกรณ์ที่ใช้ของจริง ทำให้เด็กปฐมวัยรับความเข้าใจที่ถูกต้อง เด็กจึงสนใจที่จะทำกิจกรรมตามคำชี้แจง

2. ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่อง ขนมหาสีสุพรรณบุรีสำหรับเด็กปฐมวัย ออกแบบให้มีภาพสีสันสวยงามและเด็กได้ใช้พัฒนาการด้านสติปัญญาในการใช้ความคิดทั้งด้านการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลการสังเกต จำแนก และการคิดอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยมิได้ใช้วิธีบอกหรืออธิบายคำตอบที่ถูกต้องแต่จะช่วยเสริมสิ่งที่เด็กสงสัยสนใจ เนื่องจากกิจกรรมในชุดกิจกรรมเปิดโอกาสให้เด็กได้รับข้อมูลด้วยวิธีการที่มีชีวิตชีวา สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 วิธีการเลือกชุดกิจกรรมหรือสร้างชุดกิจกรรม ควรพิจารณารูปภาพประกอบที่ดูเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน

1.2 ศึกษาชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เพื่อกำหนดหัวเรื่องของแต่ละชุดที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจน

1.3 การจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เรื่องขนมหาสีสุพรรณบุรีสำหรับเด็กปฐมวัยตามการวิจัยนี้ ครูควรให้ความสำคัญในการวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชุดกิจกรรมปฏิบัติการที่กำหนดไว้ทั้งเนื้อหาและพัฒนาการของเด็ก

1.4 ในการจัดกิจกรรมครูจำเป็นต้องคิดวางแผนให้สอดคล้องกับอายุ และสิ่งที่เด็กควรรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาอย่างหลากหลาย

1.5 การจัดเตรียมอุปกรณ์ในชุดกิจกรรมปฏิบัติการต้องมีความเพียงพอกับจำนวนเด็กที่ทำกิจกรรม ซึ่งมีคำอธิบายในแต่ละเรื่องของชุดกิจกรรมที่กำหนดไว้ให้เป็นต้นแบบแล้ว โดยเฉพาะสื่อของจริงมีความหลากหลายทางด้านรายละเอียด รูปร่าง รูปทรง ผิวสัมผัส กลิ่น สี รสชาติ ซึ่งจะมีผลเกี่ยวกับการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการสอนที่ใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการในการเรียนรู้กับรูปแบบการสอนอื่น ๆ ที่พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

2.2 ควรมีการศึกษาการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาของเด็กปฐมวัย

สรุป

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ได้องค์ความรู้วิธีการทำขนมสาเล่จากภูมิปัญญาในท้องถิ่นสุพรรณบุรี ที่สามารถนำมาใช้ออกแบบสร้างชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่องขนมสาเล่สุพรรณบุรีให้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
2. ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ มีค่าดัชนีประสิทธิผล 0.67 และค่าประสิทธิภาพแบบทวิเกณฑ์ 75.29-73.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์
3. ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลสถิติ ศูนย์สารสนเทศ กรมปศุสัตว์. (2554). เกษตรกรและปศุสัตว์ในประเทศไทย. <<http://www.dld.go.th/ict/th/>> (22 กันยายน).
- ธัญญธร จรรย์ยานนท์, วิภาวรรณ ปาณะพล, วิโรจน์ วนาสิทธิชัยวัฒน์, รักไทย งามภักดี, นพพร ปานจินดา, เวียงทอง อินทอง และนิสาชล ศรีอ่อน. (2549). **ศึกษาการเลี้ยงการจัดการและต้นทุนการผลิตจากอาชีพการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งในโซนภาคกลางและภาคตะวันออก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นิตยา กระชับกลาง. (2551). **การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมความสามารถทางภาษาตามแนวคิดพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมองของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยวรรณ แท่นทอง. (2550, กันยายน-ธันวาคม). การพัฒนาความพร้อมด้านสติปัญญาสำหรับนักเรียนปฐมวัย. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 9 (3), 12.
- มณฑา ไกรทิม. (2544). **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพระบายสี โดยใช้กิจกรรมที่ฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้าของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามแนวคิดของเบอร์ไนซ์แมคคาร์ธี 4 แมท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ยิ่งศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์. (2543, กันยายน-ตุลาคม). **นิตยสารฟู้ดนิวส์**. กรุงเทพฯ: ฟู้ดส์ แอนด์ คอนแพคชั่นเนอวี่.
- วไลพร พงศ์ศรีทัศน์. (2536). **ผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหาร กับแบบปกติที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรีนวล รัตนานันท์. (2540). **ผลการจัดประสบการณ์หน่วยเน้นวิทยาศาสตร์นอกชั้นเรียนที่มี ต่อทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศศิมา พรหมรักษ์. (2546). **พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ทางวิทยาศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สายทิพย์ ศรีแก้วทุม. (2541). **การคิดอย่างมีเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุทัศน์ อัครเดชากุล. (2546). **คุณค่าโภชนาการของขนมไทย**. <<http://www.usefulea.htm>> (25 เมษายน).
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). **ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.
- อัญชลี ไสยวรรณ. (2531). **การศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการ ทดลองกับแบบผสมผสานที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บทวิจารณ์หนังสือ : การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการและการประยุกต์ BOOK REVIEW : HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT : PRINCIPLES AND APPLICATIONS

พิชญภา ยืนยาว / PITCHAYAPA YUENYAW¹

บทคัดย่อ

หนังสือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: หลักการและการประยุกต์ เล่มนี้แต่งโดย อาจารย์ ดร.สุธินี ฤกษ์ขำ เป็นการจัดพิมพ์ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2557 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื้อหาในหนังสือประกอบด้วย 10 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บทที่ 3 การถ่ายโอนการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง บทที่ 4 การประเมินความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บทที่ 5 การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: การฝึกอบรมและการพัฒนา บทที่ 6 การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: การพัฒนาสายอาชีพ บทที่ 7 การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: การพัฒนาองค์กร บทที่ 8 การปฏิบัติตามแผนงานและการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บทที่ 9 บทบาทนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และบทที่ 10 อนาคตการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ในหนังสือเล่มนี้ ผู้แต่งได้รวบรวมเนื้อหาที่ครอบคลุมทุกกิจกรรมของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กร ประกอบด้วย การฝึกอบรมและพัฒนา การพัฒนาสายอาชีพ และการพัฒนาองค์กร ผู้แต่งสามารถนำเสนอเนื้อหาที่อ่านเข้าใจง่าย ในแต่ละบทจะมีบทสรุปเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และทุกบทจะมีคำถามท้ายบทเพื่อให้ผู้อ่านทบทวนความเข้าใจของตนเอง ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสำหรับนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พนักงานในองค์กร นิสิต นักศึกษา คณาจารย์เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน รวมทั้งผู้ทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ และผู้ที่สนใจทั่วไป เพื่อให้เข้าใจถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการ การประยุกต์

¹อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ABSTRACT

The book of Human Resource Development: Principles and Applications was written by Dr. Suthinee Rurkkhum. It was the 1st edition which was published in 2014 by Chulalongkorn University Press. The book consists of ten chapters: Chapter 1 Introduction, Chapter 2 Human Resource Development Theory, Chapter 3 the transfer of learning into practice., Chapter 4 Need Assessment for Human Resource Development, Chapter 5 Activity Design for Human Resource Development: Training and Development, Chapter 6 Activity Design for Human Resource Development: Career Path Development, Chapter 7 Activity Design for Human Resource Development: Organization Development, Chapter 8 Implementation Plan and Assessment of Human Resource Development Activities, Chapter 9 Roles of Human Resource Developers, and Chapter 10 Future for Internal Human Resource Development. The authors completely compiled the introduction of organizational behavior. The author composes simply content and illustration. In each chapter, there is the summary in order to understand the content and practice questions for promoting the readers' understanding. This book is suitable for human resource developer, personnel, undergraduate students and instructors using for their learning and teaching. Moreover, the book can be used for personnel in others organization and general interested person for understanding the organizational behavior clearly.

Keywords: human resource development, principle, application

บทนำ

"การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Development)" มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการต่าง ๆ นับเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ส่งเสริมให้ บุคลากรเพิ่มความรู้ และทักษะ มีพฤติกรรมการทำงานที่เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากขึ้น เพื่อพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ภายใต้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนั้น องค์การจึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาความสามารถให้เป็นผู้มีศักยภาพสูงขึ้น และเมื่อองค์กรมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณสมบัติอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อองค์กรแล้ว ต้องตระหนักอยู่เสมอว่า จะต้องลงทุนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทวิจารณ์

บทที่ 1 บทนำ ผู้แต่งได้เริ่มนำเสนอตั้งแต่พัฒนาการของแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตั้งแต่อดีต จนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยได้มีการเชื่อมโยงให้เห็นวิวัฒนาการของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในต่างประเทศ จนกระทั่งนำมาเป็นแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย เสริมด้วยความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสาขาต่าง ๆ อาทิ จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ และทฤษฎีเชิงระบบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถหาแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งสามารถปรับปรุงผลการปฏิบัติงานทั้งในระดับบุคคล ระดับหน่วยงาน จนถึงระดับองค์กร จากนั้น ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการบริหาร และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจกระบวนการในการบริหารทรัพยากรมนุษย์และกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผู้แต่งได้สรุปขั้นตอนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเป็นแผนภาพ ทำให้ง่ายต่อการเข้าใจยิ่งขึ้น ในบทนี้ ผู้แต่งได้รวบรวมเนื้อหาที่เป็นต้นกำเนิดของหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความหมาย กระบวนการไว้อย่างชัดเจน ง่ายต่อความเข้าใจของผู้อ่านเพราะเนื้อหาไม่ซับซ้อนและมีการเรียบเรียงอย่างเป็นขั้นตอน ในบทนำนี้จึงเป็นการแสดงภาพรวมก่อนที่ผู้แต่งจะนำเสนอรายละเอียดในบทอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในบทนี้ ผู้แต่งได้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ รวมถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อาทิ ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจในศาสตร์และศิลป์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้อ่านยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจ อาทิ แนวคิดความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ชเบิร์ก ซึ่งนับว่าเป็นจุดเด่นของบทนี้ ที่ผู้แต่งนำเสนอสองทฤษฎีนี้เพื่อต้องการให้ผู้อ่านได้เห็นแนวทางการสร้างความพึงพอใจในการทำงาน โดยมุ่งเน้นให้เกิดปัจจัยกระตุ้นที่สามารถมอบหมายงานที่ทำทลายความรู้ รวมไปถึงการพัฒนาความรู้ ความสามารถของพนักงานให้เพิ่มมากขึ้น สำหรับทฤษฎีที่เป็นจุดเด่นในบทนี้คือ ทฤษฎีความเสมอภาค ซึ่งเป็นทฤษฎีสำคัญที่นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ เพราะการรับรู้ถึงความยุติธรรมของพนักงานภายในองค์กรมีผลกระทบต่อการพฤติกรรมการแสดงออกของพนักงาน ดังนั้น นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเข้าใจในทฤษฎีความเสมอภาคเป็นอย่างดี เพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพฤติกรรมของพนักงานภายในองค์กรและนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหารวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น กล่าวโดยสรุปบทนี้ได้เน้นย้ำว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมเสมอ รวมถึงการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่และความแตกต่างระหว่างบุคคล การสร้างแรงจูงใจ การคำนึงถึงความสำคัญของทฤษฎีเชิงระบบ เพื่อให้กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรสามารถตอบสนองและมีสวนให้องค์กรเจริญเติบโตอย่างแท้จริง

บทที่ 3 การถ่ายโอนการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง ในบทนี้ผู้แต่งได้นำเสนอความสำคัญของการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง ทำให้ผู้อ่านได้ประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากกระบวนการดังกล่าว นับว่าเป็นกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการนำความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะคติที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานจริงให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด สำหรับจุดเด่นในบทนี้อยู่ที่ผู้แต่งได้รวบรวมปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการนำกระบวนการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง อาทิ ปัจจัยจากผู้ร่วมกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำเป็นต้องมีทักษะ ความรู้และความสามารถที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ สำหรับปัจจัยด้านการออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องมีการจัดการฝึกอบรม มีการกำหนดเป้าหมาย แผนการปฏิบัติของแต่ละบุคคล รวมถึงการประเมินและติดตามผลกิจกรรมเพื่อถ่ายโอนความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุดท้ายแล้ว นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ดีต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนจากองค์กร โดยต้องมีกระบวนการคิดเชิงระบบ โดยมองทุกส่วนในองค์กรให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน นอกจากนี้ ผู้แต่งยังสามารถนำเสนอเนื้อหาโดยเชื่อมโยงการประยุกต์ใช้ความรู้จากทฤษฎีพื้นฐานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้อ่านสามารถมองกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเป็นระบบ เนื่องจากกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง นับว่าผู้แต่งมีเทคนิคการนำเสนอให้ผู้อ่านเห็นกระบวนการได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนจนสามารถนำเอาหลักการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ได้อย่างลงตัว

บทที่ 4 การประเมินความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในบทนี้ ผู้แต่งได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการประเมินความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งนับเป็นการปฏิบัติงานในเชิงรุก ผู้อ่านสามารถนำแนวคิดที่ผู้แต่งถ่ายทอดไปเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้งิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกิดคุณค่าสูงสุด มีส่วนช่วยให้การดำเนินการภายในองค์กรมีความพร้อม และส่งเสริมให้องค์กรเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน โดยการประเมินความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นี้ต้องเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์องค์กร โดยการวิเคราะห์ที่ปัจจัยต่าง ๆ ในองค์กร อาทิ เป้าหมาย กลยุทธ์ หรือ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ต่อจากนั้นต้องมีกระบวนการวิเคราะห์งาน คือ การวิเคราะห์พฤติกรรมการทำงาน ระดับมาตรฐานของผลการปฏิบัติงาน และบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าพนักงานในตำแหน่งนั้น ๆ จำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถใดบ้าง เพื่อที่องค์กรจะได้สรรหาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม จากนั้นต้องทำการวิเคราะห์บุคคลว่าพนักงานคนใดยังไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเตรียมกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสม โดยการจัดการฝึกอบรมเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมต่อการเลื่อนตำแหน่งในอนาคต ในบทนี้ผู้แต่งได้นำเสนอขั้นตอนในการประเมินความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้อย่างละเอียด ทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปวางแผนสำรวจ

ความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละคน โดยสามารถนำเอาวิธีที่ผู้แต่งได้นำเสนอไว้ในบทนี้ไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินการได้อย่างถูกต้อง

บทที่ 5 การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: การฝึกอบรมและการพัฒนา ในบทนี้ ผู้แต่งได้ชี้ให้เห็นองค์ประกอบหลักของกิจกรรมพัฒนามนุษย์ ได้แก่ การฝึกอบรมและการพัฒนา ซึ่งนับว่าเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้ปรับปรุงและพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม หรือทัศนคติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยบทนี้ผู้แต่งได้ยกตัวอย่างแผนการโครงการฝึกอบรมและพัฒนาเพื่อให้ผู้อ่านได้ใช้เป็นแนวทางในการนำไปจัดโครงการฝึกอบรมได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังได้อธิบายรูปแบบการจัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การบรรยาย การใช้กรณีศึกษา การใช้เกมส์ธุรกิจ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้เหตุการณ์จำลอง การใช้ตัวอย่างพฤติกรรม การจัดลำดับความสำคัญของงาน การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงาน การหมุนเวียนงาน และการฝึกอบรมโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ซึ่งผู้แต่งสรุปเนื้อหาได้กระชับ ง่ายต่อศึกษาและนำไปปรับใช้ โดยผู้อ่านสามารถใช้เวลาศึกษาได้ในเวลาอันสั้น นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นการพัฒนาพนักงานในระดับบริหารเพิ่มเติมอีกด้วย ซึ่งนับเป็นองค์ประกอบหลักในการจะพัฒนาบุคลากรระดับอื่น ๆ ในองค์กรตามมาด้วย ดังนั้น เนื้อหาบทนี้จึงมีประโยชน์ต่อทั้งผู้บริหารและพนักงานที่จะนำแนวคิดดังกล่าวไปจัดการการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 6 การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: การพัฒนาสายอาชีพ ในบทนี้ ผู้แต่งได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาสายอาชีพ ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อองค์กร เพราะเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายเพื่อให้บุคลากรในองค์กรที่มีความรู้ ความสามารถ และพร้อมที่จะได้รับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง สามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งที่สูงขึ้นได้ และยังสามารถช่วยลดอัตราการลาออกจางานได้อีกด้วย โดยเนื้อหาในบทนี้ได้อธิบายถึงรายละเอียดของการออกแบบกิจกรรมพัฒนาสายอาชีพ รวมถึงตัวอย่างของกิจกรรมการพัฒนาสายอาชีพ รวมถึงตัวอย่างของกิจกรรมการพัฒนาสายอาชีพที่มีการดำเนินงานจริงภายในองค์กร นอกจากนี้ ผู้แต่งยังอธิบายถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงกับการพัฒนาสายอาชีพ โดยชี้ให้ทุกคนในองค์กรเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และอาจกระทบต่อการเลื่อนขั้นหรือเลื่อนตำแหน่งได้ ซึ่งนับว่าจุดเด่นของบทนี้ ผู้แต่งได้เรียบเรียงเนื้อหาได้อย่างลงตัว อธิบายเป็นลำดับขั้นตอน ทำให้ผู้อ่านสามารถนำแนวคิดหลักการดังกล่าวไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังได้ขยายความถึงกระบวนการพัฒนาสายอาชีพ ขั้นตอนการพัฒนาสายอาชีพ การบริหารสายอาชีพ กิจกรรมการพัฒนาสายอาชีพ ให้ผู้อ่านได้เห็นกระบวนการต่าง ๆ อย่างชัดเจนเป็นขั้นตอนจนสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่ากิจกรรมการพัฒนาสายอาชีพเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่มีส่วนดึงดูดพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถไว้กับองค์กร เพราะจะช่วยให้พนักงานเหล่านั้นมองเห็นโอกาสของการเจริญเติบโตไม่เพียงแต่ในสายอาชีพแต่ยังเติบโตในด้านการเรียนรู้อีกด้วย

บทที่ 7 การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: การพัฒนาองค์กร เนื้อหาในบทนี้ ผู้แต่งแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมอันดับสุดท้ายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กร ซึ่งนับว่าเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการประยุกต์ใช้ความรู้จากหลากหลายศาสตร์ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพพนักงานภายในองค์กร รวมทั้งพัฒนาให้องค์กรมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในองค์กรจะเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพโดยรวมขององค์กรเพื่อมุ่งเน้นที่จะพัฒนาประสิทธิภาพของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั้น ๆ จุดเด่นของบทนี้อยู่ที่ผู้แต่งได้ยกตัวอย่างขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงองค์กร สาเหตุหลักของการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง กระบวนการพัฒนาองค์กร เครื่องมือการพัฒนาองค์กร ในระดับต่าง ๆ อาทิ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับกระบวนการปฏิบัติงาน และระดับองค์กร ทำให้ผู้อ่านสามารถนำเนื้อหาที่ศึกษาไปวินิจฉัยองค์กร และสามารถคัดเลือกเครื่องมือการพัฒนาองค์กรที่เหมาะสม พร้อมทั้งดำเนินการพัฒนา และรักษาผลการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์ที่จะให้นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล รวมทั้งนิสิต นักศึกษาลงมือสนใจทั่วไป ได้เก็บเกี่ยวความรู้จากหนังสือเล่มนี้ไปใช้กับภารกิจ หน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

บทที่ 8 การปฏิบัติตามแผนงานและการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื้อหาในบทนี้ ผู้แต่งแสดงเนื้อหาที่ครอบคลุมเนื้อหาหลัก 2 ประเด็น คือ การปฏิบัติตามแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมุ่งเน้นที่จะประเมินผลกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ จุดเด่นของบทนี้อยู่ที่ผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากบทนี้ไปวางแผนกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างรอบคอบ สามารถนำไปปฏิบัติตามขั้นตอนที่แนะนำไว้ในบทนี้อย่างเหมาะสม สามารถดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประสบความสำเร็จตามไปด้วย นอกจากนี้ผู้แต่งได้อธิบายรายละเอียดการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วิธีการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รายงานผลการประเมินกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระบวนการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้แต่งได้เสนอแนะไว้ว่าจำเป็นต้องมีการวางแผนการดำเนินการอย่างดี และต้องมีการกำหนดวิธีการประเมินตั้งแต่เริ่มต้นการวางแผนการดำเนินการ จากเนื้อหาในบทนี้ ผู้อ่านจะได้นำองค์ความรู้ทั้งหมดไปกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลพร้อมทั้งสามารถพัฒนาวิธีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

บทที่ 9 บทบาทนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื้อหาในบทนี้ผู้แต่งได้เน้นให้เห็นความสำคัญของบทบาทของนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งนับเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้และเข้าใจในบทบาทของนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้กระจ่าง และชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยผู้แต่งได้ถ่ายทอดเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทของนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงทักษะ ความรู้ ความสามารถที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่

ของนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยละเอียด อาทิ บทบาทการออกแบบการเรียนรู้ การสนับสนุน การปฏิบัติงาน การเป็นที่ปรึกษาขององค์กร การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้อ่านที่เป็นนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงผู้สนใจทั่วไปได้เรียนรู้บทบาทของนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่หลากหลาย และสามารถนำไปพัฒนาบทบาทของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะส่งเสริมให้องค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริง

บทที่ 10 อนาคตการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร เนื้อหาในบทนี้ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นอนาคตของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรว่านักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องเตรียมความพร้อมที่รับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในด้านใดบ้าง ซึ่งอาจเกิดผลกระทบได้จากหลายปัจจัย เช่น ระดับการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรง ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบกับการทำงาน รวมถึงปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างอุปสงค์และอุปทานในตลาดแรงงานของประเทศทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในบทนี้ผู้อ่านจะได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับระดับการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงกำลังแรงงานของประเทศ การมุ่งผลลัพธ์ของงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงคุณสมบัติของนักทรัพยากรมนุษย์ ประโยชน์จากเนื้อหาในบทนี้ ผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากเนื้อหาไปดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ในองค์กรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

งานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือว่เป็นส่วนสำคัญต่อองค์กร และกิจกรรมทุกด้านของทรัพยากรมนุษย์ล้วนเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน หนังสือเล่มนี้จึงมีประโยชน์ต่อนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พนักงานในองค์กร นิสิต นักศึกษา คณาจารย์ รวมถึงผู้สนใจทั่วไป ที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยที่ผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง หนังสือเล่มนี้ ได้อธิบายรายละเอียดในทุกขั้นตอน อย่างเป็นระบบง่ายต่อการศึกษด้วยตนเอง มีการเรียบเรียงเนื้อหาที่ง่ายต่อความเข้าใจ สามารถนำไปเป็นต้นแบบการออกแบบกิจกรรมหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 3 กิจกรรม ได้แก่ การฝึกอบรมและการพัฒนา การพัฒนาสายอาชีพ และการพัฒนาองค์กร เพื่อนำไปใช้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

สุทิน ฤกษ์ขำ. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการและการประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย (Journal for Social Science Research) เกิดจากความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ภาคตะวันตก 4 มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี) โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ กำหนดตีพิมพ์วารสารปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม วารสารสังคมศาสตร์วิจัย เน้นการนำเสนอบทความวิจัย โดยอาจมีบทวิจารณ์หนังสือ (book review) หรือบทความปริทัศน์ (review article) ตีพิมพ์ร่วมด้วย บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารต้องผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 คน ใน 3 คน ชื่อผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิถือเป็นความลับ และการประสานงานระหว่างผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิต้องผ่านกองบรรณาธิการเท่านั้น

ผู้ประสงค์จะส่งบทความ ให้กรอกรายละเอียดในหนังสือแนบบทความเพื่อรับรองว่าผลงานดังกล่าวเป็นของตนเองจริงและเป็นผลงานใหม่ไม่เกิน 2 ปี ไม่เคยเผยแพร่ในที่ใด ไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อเผยแพร่ในที่ใด และจะไม่ส่งเพื่อพิจารณาเผยแพร่ในที่ใดภายใน 90 วัน จากวันที่รับบทความ กรณีที่บทความเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาควรใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้เขียนร่วมด้วย

การเรียงลำดับเนื้อหา จัดรูปแบบ และการพิมพ์ขนาดอักษร สำหรับบทความวิจัยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน (Author) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย ความยาว 15-20 บรรทัด (300-350 คำ) โดยให้สรุปเนื้อหาของบทความทั้งหมดให้เข้าใจที่มาของการทำวิจัย วิธีการโดยย่อ ผลที่ได้จากการวิจัย และนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร และได้ผลลัพธ์อย่างไร
4. คำสำคัญภาษาไทย ไม่เกิน 5 คำ (ไม่ใช่วลี หรือ ประโยค)
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ แปลจากบทคัดย่อภาษาไทย มีขนาดและเนื้อหาเหมือนกับบทคัดย่อภาษาไทย
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords) แปลจากคำสำคัญภาษาไทย
7. บทนำ (Introduction) ชี้ให้เห็นความสำคัญของเรื่องที่ทำ และขอบขอบเขตของปัญหาวิจัย

8. วัตถุประสงค์ (Objective) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัย หรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่นำเสนอในบทความวิจัยนี้

9. วิธีดำเนินการ (Material and Method) อธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยในสาระสำคัญที่จำเป็น โดยกล่าวถึงวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล การเก็บและรวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

10. ผลการวิจัย (Result/Finding) แสดงผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยโดยตรง ซึ่งอาจมีภาพประกอบ แผนภูมิ ตารางหรือการสื่อในลักษณะอื่น ๆ ที่เข้าใจได้ง่าย

11. อภิปรายผล (Discussion) อภิปรายและอ้างอิงให้เห็นว่าผลการวิจัยดังกล่าวนี้ ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ ในส่วนใด และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดจากผลการดำเนินงานให้เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างไร เหมือนหรือแตกต่างจากผลการวิจัยอื่น ๆ

12. ข้อเสนอแนะ (Suggestion) แนะนำการนำไปใช้ และแนะนำเพื่อนำไปต่อยอดการวิจัย

13. สรุป (Conclusion) สรุปประเด็นข้างต้นทุกข้อให้ได้ความกะทัดรัด ประมาณ 1 ย่อหน้า

14. เอกสารอ้างอิง (Reference) ให้ดูการลงรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความประกอบข้างต้น

การพิมพ์ ขนาดตัวอักษร และความห่างระหว่างบรรทัด

ให้พิมพ์ต้นฉบับด้วยโปรแกรม Microsoft Word 2007 มีความยาวรวมทุกรายการ (ชื่อเรื่อง-เอกสารอ้างอิง และตาราง) จำนวน 15-20 หน้า (4,500-6,000 คำ) ขนาดกระดาษ A4 ห่างจากขอบทุกด้าน 1 นิ้ว ใช้แบบอักษร AngsanaNew ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เคาะ (Single Space) โดยมีรายละเอียดแต่ละรายการ ดังต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่อง (Title) ขนาดตัวอักษร 20 จุด/หนา จัดไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

2. ชื่อผู้เขียน (Author) และหัวข้อ “บทคัดย่อ” หรือ “Abstract” ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา จัดไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

3. คำสำคัญ (Keywords) และ หัวข้อหลัก (Heading) ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา เนื้อหาของคำสำคัญขนาดตัวอักษร 16 จุด จัดชิดขอบกระดาษด้านขวา

4. ชื่อข้อหัวข้อย่อย (Sub-heading) และชื่อตารางขนาด 16 จุด/หนา ข้อความในตารางขนาดตัวอักษร 14 จุด จัดไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

5. ความห่างระหว่างข้อความ เมื่อสิ้นสุดเนื้อหาแล้วขึ้นหัวข้อหลักเคาะ 2 ครั้ง เนื้อหาบรรทัดใหม่ถัดจากหัวข้อให้เคาะ 1 ครั้ง ตามปกติ

การลงรายการเอกสารอ้างอิงในเนื้อเรื่องของบทความ (Citation)

การอ้างอิงในเนื้อหาของบทความ ใช้การอ้างแบบนาม-ปี (Author-year) ปรากฏแทรกอยู่ในเนื้อหาของบทความ (In-text Citation) มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การอ้างอิงมี 2 แบบ คือ แบบที่ชื่อผู้แต่งอยู่ในวงเล็บ และที่ชื่อผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ
แบบที่ 1 ชื่อผู้แต่งอยู่ในวงเล็บ ให้เรียงตามลำดับ ข้อความที่อ้างถึง...(ชื่อ/นามสกุลผู้แต่ง,ปีที่พิมพ์:/หมายเลขหน้าที่อ้าง)/ ถ้าผู้แต่งเป็นชาวต่างชาติ ใช้เฉพาะนามสกุล เช่น
...ชาวเขามีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ประไพ อุดมทัศน์ย์, 2530: 20)
...จึงค้นหาข้อมูลโดยการใช้ห้องสมุดอื่น ๆ (Taylor, 1968: 181-182)
แบบที่ 2 ชื่อผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ ให้เรียงตามลำดับ ชื่อผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์:/หมายเลขหน้าที่อ้าง)/ข้อความที่อ้าง... ถ้าผู้แต่งเป็นชาวต่างชาติ เมื่อนามสกุลของผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ ต้องเขียนนามสกุลของผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษไว้ในวงเล็บด้วย เช่น
ประไพ อุดมทัศน์ย์ (2530: 20) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการดำเนินงาน...
เทเลอร์ (Taylor, 1968: 181-182) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า เมื่อบุคคลต้องการข้อเสนอเทศ...
2. การอ้างอิงที่ไม่ระบุหมายเลขหน้า ให้เรียงเลขตามข้อ 1 ต่างเพียงตัดหมายเลขหน้าออกเท่านั้น
3. การลงรายการอ้างอิง
3.1 ให้ตัดยศ ตำแหน่งทางวิชาการ วิชาชีพ ฐานการสมรสออก เช่น ศาสตราจารย์ ดร.เปลื้อง ณ นคร ให้เขียนว่า (เปลื้อง ณ นคร, 2536: 42)
3.2 กรณีผู้แต่งใช้นามแฝง ให้ใช้นามแฝงตามที่ปรากฏจริง เช่น (หยก บุรพา, 2525: 41-45)
3.3 กรณีผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศ ให้ใช้เฉพาะนามสกุลเท่านั้น เช่น Douglas Cockerell ให้เขียนว่า (Cockerell, 1985: 56-60) หากนามสกุลของผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ ต้องเขียนนามสกุลของผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษไว้ในวงเล็บด้วย เช่น ค็อกเกอร์เวลล์ (Cockerell, 1985: 56-60) อธิบายว่า...
3.4 กรณีผู้แต่งคนไทย เขียนเอกสารเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ใส่ชื่อและนามสกุล เช่น เกษม สุวรรณกุล ให้เขียนว่า (Kasem Suwanagul, 1982: 60-75)
3.5 กรณีผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์ หรือเป็นองค์กร หน่วยงาน ให้คงไว้ตามเดิม เช่น (กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์, 2516: 16-25), (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ [จวน อุฏฐายี], 2512: 95), (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2540: 27)
3.6 กรณีผู้แต่งหลายคน
ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยมีคำว่าและคั่นระหว่างกลาง เช่น (ชุดิมา สัจจามันท์ และนันทิพา มีแต้ม, 2530: 17-25), (Marks and Neilwson, 1991: 26-29)

ผู้แต่ง 3-6 คน ให้ระบุผู้แต่งทุกคน โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นผู้แต่งทุกคน ยกเว้นคนสุดท้ายให้คั่นด้วยคำว่า “และ” เช่น (เจือ สตะเวทิน, ฐะประนีญ์ นาครทรรพ และประภาศรี สีหอำไพ, 2519: 98-100)

ผู้แต่งมากกว่า 6 คน ให้ระบุเฉพาะชื่อ 3 คนแรก และตามด้วยคำว่า “และคณะ” ถ้าเป็นภาษาต่างประเทศให้ตามด้วยคำว่า “and other” หรือ “et al” (กอบแก้ว โชติบุญชูร, สุกานดา ดีโพธิ์กลาง, กาญจนา ใจกว้าง และคณะ, 2540: 42), (Sarton, Saffdy, Gate et al., 1982: 67)

3.7 อ้างเอกสารของผู้แต่งคนเดียวกัน และมีหลายเรื่อง แต่มีปีที่พิมพ์เดียวกัน ให้ใส่ ก ข ค กำกับ หรือ a b c ถ้าเป็นภาษาต่างประเทศ เช่น (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2520 ก: 64-75), (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2520 ข: 52-55)

3.8 กรณีอ้างอิงเนื้อหาที่เหมือนกัน สอดคล้องกัน หรือ มีความหมายเดียวกัน ของผู้แต่งหลายคน ให้ระบุผู้แต่งและรายละเอียดทุกคนโดยใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่น เช่น (ธงชัย สันติวงษ์, 2533: 45-47; นิพนธ์ จิตต์ภักดี และทิพาพันธ์ สังฆพงษ์, 2547: 15)

3.9 กรณีที่เอกสารไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ให้ลงรายการว่า ม.ป.ป. หรือ n.d. ในกรณีภาษาต่างประเทศ เช่น (นิธิตรา ฐิตะธรรมานนท์ และคณะ, ม.ป.ป.: 12)

3.10 กรณีอ้างอิงเอกสารต่อจากเอกสารอื่น

1) หากให้ความสำคัญกับเอกสารต้นฉบับเดิมมากกว่า ให้ลงรายการของเอกสารต้นฉบับ ตามด้วยคำว่า “อ้างถึงใน” หรือ “quoted in” หรือ “cited by” ในกรณีเอกสารภาษาอังกฤษ แล้วจึงอ้างรายการเอกสารรอง เช่น (ม.ล.จ้อย นันทิวัชรินทร์, 2514: 110 อ้างถึงใน วัลลภ สวัสดิวัลลภ, 2534: 171), (Felix, 1993: 17 quoted in Rampel, 1994: 94)

2) หากให้ความสำคัญกับเอกสารรองมากกว่า ให้ลงรายการเอกสารรองตามด้วยคำว่า “อ้างจาก” หรือ “quoting” หรือ “citing” ในกรณีภาษาต่างประเทศ แล้วจึงอ้างรายการเอกสารต้นฉบับเดิม เช่น (วัลลภ สวัสดิวัลลภ, 2534: 171 อ้างจาก ม.ล.จ้อย นันทิวัชรินทร์, 2514: 110), (Rampel, 1994: 94 citing Felix, 1993: 17)

3.11 กรณีเอกสารอ้างอิงไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง แต่ปรากฏชื่อบรรณาธิการ (ed.) ผู้รวบรวม (comp.) หรือ ผู้แปล (trans.) ให้ลงชื่อบรรณาธิการ ผู้รวบรวม หรือผู้แปล เช่น (สัมพัฒน์ มนัสไพญ์, บรรณาธิการ, 2541: 25), (Normans, ed., 1999: 68-72)

การลงรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (Reference)

ใช้การลงรายการอ้างอิงแบบสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (American Psychological Association, APA) ระบุเฉพาะรายการที่ถูกอ้างอิงในเนื้อหาของบทความเท่านั้น โดยให้เรียงเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ และให้เรียงเอกสารปฐมภูมิไว้ก่อนเอกสารทุติยภูมิ แสดงการลงรายการเพื่อเป็นตัวอย่าง ดังนี้

1. **หนังสือทั่วไป** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//**ชื่อหนังสือ**.//ชื่อชุดหนังสือและลำดับที่ (ถ้ามี).//เล่มที่ใช้อ้าง (ถ้ามี).//(ครั้งที่พิมพ์).//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. เช่น เทพนารินทร์ ประพันธ์พัฒน์. (2548). **วิศวกรรมเครื่องมือ (Tool engineering)**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์. Longman, S. V. (2004). Page and stage: An approach to scrip analysis. Boston, MA: Pearson.
2. **หนังสือรวมเรื่อง** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ผู้เขียนบทความ.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ, ตำแหน่ง (ถ้ามี)//ชื่อหนังสือรวมเรื่อง/(หมายเลขหน้าบทความ).//ชื่อจังหวัดที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์. เช่น สุปรานี แจ่มบำรุง. (2546). ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวัน. ใน สุปรานี แจ่มบำรุง และคณะ, บรรณาธิการ. **ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย พ.ศ. 2546** (พิมพ์ครั้งที่ 3 หน้า 21-26). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ).
3. **หนังสือแปล** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือแปล.//แปลจาก/ชื่อหนังสือต้นฉบับ/(พิมพ์ครั้งที่).//โดย/ชื่อผู้แปล.//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. เช่น พาริกินสัน, ซี บอรัคโคท และรัสตอมจิ, เอ็ม เค. (2536). **การบริหารยุคใหม่**. แปลจาก Rarlties in management. โดย เรืองศักดิ์ ปานเจริญ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
4. **วิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์.// (ปีที่วิจัยสำเร็จ).//ชื่อวิทยานิพนธ์./วิทยานิพนธ์ปริญญา(ระดับ)/ชื่อสาขาวิชา/สังกัดของสาขาวิชา/มหาวิทยาลัย. เช่น เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. (2540). **การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
5. **รายงานการวิจัย** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้วิจัย.//(ปีที่พิมพ์).//รายงานการวิจัยเรื่อง/.../สถานที่พิมพ์:/ผู้จัดพิมพ์. เช่น ชวนพิศ สุทัศนเสนีย์. (2534). **รายงานการวิจัยเรื่อง การใช้และไม่ใช้บริการกฤตภาคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
6. **วารสาร** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้เขียนบทความ.//(ปีที่พิมพ์,/เดือน).//ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่/(ฉบับที่), เลขหน้าบทความ. เช่น ประหยัด หงษ์ทองคำ. (2544, เมษายน). **อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540**. **รัฐสภาสาร**, 49 (4), 1-16.

7. **หนังสือพิมพ์และกฤตภาค** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์./เดือน/วันที่).//ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้าบทความ. เช่น

ทีมข่าวเศรษฐกิจ. (2545, กันยายน 18). ผลพวงแห่งการพัฒนา 4 ทศวรรษ บทเรียนแผน 9 – ก้าวอย่างยั่งยืน. มติชน, 7.

8. **อินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้จัดทำเว็บไซต์.// (ปีที่เข้าถึง).//ชื่อเว็บไซต์./<แหล่งที่อยู่ที่สามารถเข้าถึงได้>/(วัน/เดือนที่เข้าถึง). เช่น

มหาวิทยาลัยนเรศวร, สำนักหอสมุด. (2548). ฐานข้อมูลทรัพยากรห้องสมุด. <<http://library.nu.ac.th/>> (1 ตุลาคม)

การเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ให้ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทนำ บทวิจารณ์ บทสรุป และเอกสารอ้างอิง โดยเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสื่อความหมายได้ชัดเจน โดยอาจตั้งตามชื่อหนังสือที่วิจารณ์ ตั้งชื่อตามตามจุดมุ่งหมายของเรื่อง หรือตั้งชื่อด้วยการให้ประเด็นชวนคิด

2. ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. บทนำ เป็นการเขียนนำเกี่ยวกับเรื่องที่วิจารณ์ เช่น ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ความเป็นมาของหนังสือ และอธิบายเหตุผลใจที่ทำให้วิจารณ์หนังสือนั้น

4. บทวิจารณ์ เป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยเสนอแนะจุดเด่นและจุดบกพร่องของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล หากต้องการเล่าเรื่องย่อ ควรเขียนเล่าอย่างสั้น ๆ เพราะการวิจารณ์ไม่ใช่การสรุปเรื่อง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ต่อหนังสือเรื่องนั้น ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอะไรมายังผู้อ่านหนังสือ และสื่อสารชัดเจนหรือไม่อย่างไร ถ้าประเด็นในการวิจารณ์มีหลายประเด็นควรนำเสนอตามลำดับ เพื่อให้ผู้อ่านบทวิจารณ์เข้าใจง่ายไม่สับสน ในกรณีที่มีจุดเด่นและจุดด้อยควรเขียนถึงจุดเด่นก่อนแล้วจึงกล่าวถึงจุดด้อยเพื่อให้เกียรติและแสดงให้เห็นว่าการวิจารณ์ คือการสร้างสรรค์ไม่ใช่การทำลาย

5. บทสรุป เป็นการเขียนสรุปความคิดทั้งหมดที่วิจารณ์และให้แง่คิด หรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้อ่านได้ทบทวนประเด็นสำคัญของเรื่องและความคิดสำคัญของผู้วิจารณ์

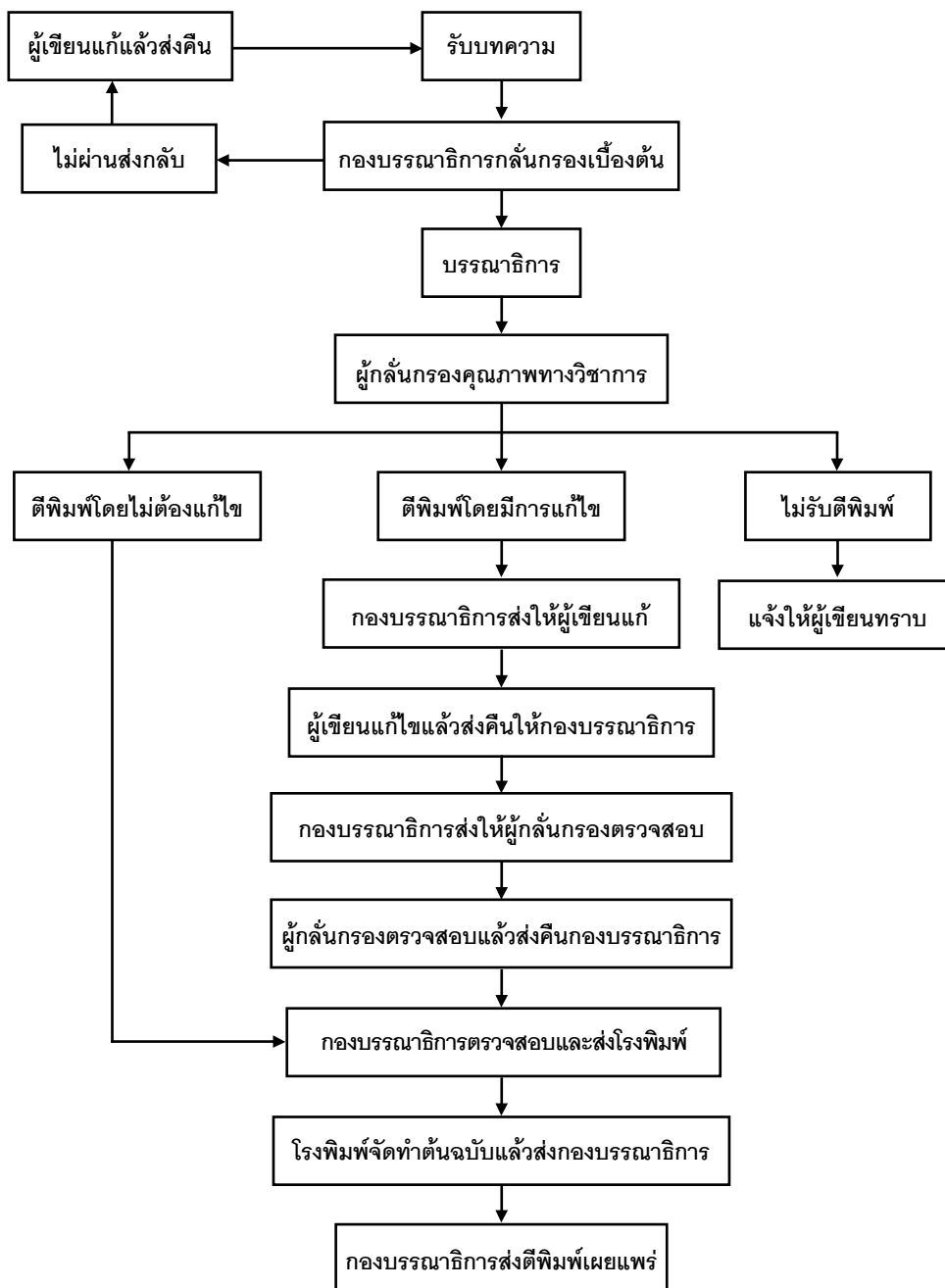
6. เอกสารอ้างอิง ใช้การลงรายการอ้างอิงแบบสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (American Psychological Association, APA) ระบุเฉพาะรายการที่ถูกอ้างอิงในเนื้อหาของบทความเท่านั้น โดยให้เรียงตามลำดับอักษร และเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ

องค์ประกอบและรูปแบบการพิมพ์บทความปริทัศน์ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทนำ บทปริทัศน์ บทสรุป และเอกสารอ้างอิง

1. ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสื่อความหมายได้ชัดเจน
2. ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทนำ กล่าวถึงความน่าสนใจของเรื่องที่น่าเสนอ และเป็นการเขียนนำไปสู่เนื้อหาแต่ละประเด็น
4. บทปริทัศน์ เป็นการเขียนวิพากษ์งานวิชาการ ที่มีการศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียด วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป
5. บทสรุป เป็นการเขียนสรุปเรื่องที่น่าเสนอ พร้อมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว
6. เอกสารอ้างอิง ใช้การลงรายการอ้างอิงแบบสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (American Psychological Association, APA) ระบุเฉพาะรายการที่ถูกอ้างอิงในเนื้อหาของบทความเท่านั้น โดยให้เรียงตามลำดับอักษร และเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ

การพิมพ์ต้นฉบับวิจารณ์หนังสือและบทความปริทัศน์ ให้พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word 2007 มีความยาวรวมทุกรายการ ไม่เกิน 20 หน้า ขนาดกระดาษ A4 ห่างจากขอบทุกด้าน 1 นิ้ว ใช้แบบอักษร AngsanaNew ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เคาะ (Single Space) ชื่อเรื่องใช้ขนาดตัวอักษร 20 จุด/หนา จัดไว้กลางหน้ากระดาษ ชื่อผู้เขียนใช้ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา จัดไว้กลางหน้ากระดาษ หัวข้อหลักใช้ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย เนื้อหาใช้ขนาดตัวอักษร 16 จุด จัดข้อความกระจายแบบไทย

ขั้นตอนการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานวิชาการในวารสารสังคมศาสตร์วิจัย

หนังสือนำเสนอบทความวิจัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

เรียน บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์วิจัย

เรื่อง นำส่งบทความวิจัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. เอกสารบทความวิจัยจำนวน 3 ชุด

2. CD บทความวิจัยจำนวน 1 แผ่น (พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft word 2007)

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว ชื่อ และ นามสกุล

I, Mr./Mrs./Miss Name & Surname

(ชาวไทยระบุทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชาวต่างชาติระบุเฉพาะชื่อภาษาอังกฤษ)

ที่อยู่เพื่อการติดต่อโดยละเอียด แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์.....

โทรศัพท์เคลื่อนที่..... โทรสาร E-mail:

ขอส่งบทความวิจัย ☐ ไม่เป็น หรือ ☐ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร.....

สาขา..... มหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชื่อบทความภาษาไทย

2. ชื่อบทความภาษาอังกฤษ

3. เจ้าของผลงาน (ระบุคำนำหน้าชื่อ นาย นาง นางสาว พระมหา เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ)

คนที่ 1 ชื่อ (ภาษาไทย).....(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ

สถานที่ทำงาน/สถาบันการศึกษา

คนที่ 2 ชื่อ (ภาษาไทย).....(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ

สถานที่ทำงาน/สถาบันการศึกษา

คนที่ 3 ชื่อ (ภาษาไทย).....(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ

สถานที่ทำงาน/สถาบันการศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ นอกจากนี้ ผลงานดังกล่าวยังไม่เคยเผยแพร่ในที่ใด

ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนการพิจารณาเพื่อเผยแพร่ในที่อื่น และจะไม่ส่งเพื่อเผยแพร่ในที่ใดภายใน 90 วัน

จึงขอส่งบทความมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

รับบทความเมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ลงชื่อ..... (ผู้ส่งบทความ)

ลงชื่อ (ผู้รับบทความ)

(.....)

ใบสมัครสมาชิก

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย

JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH

กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ
ค่าสมัครสมาชิก 1 ปี 220 บาท (รวมค่าจัดส่งทางไปรษณีย์)
จำหน่ายปลีก ฉบับละ 120 บาท
บอกรับตั้งแต่ ปีที่.....ฉบับที่.....เป็นเวลา.....ปี
ชื่อ.....นามสกุล.....
ที่ทำงาน.....
.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....
ที่บ้าน.....
.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....
สถานที่จัดส่ง
☐ ที่ทำงาน ☐ ที่บ้าน
(ลงชื่อ).....
.....

ชำระค่าสมาชิกโดย

- ☐ เงินสด ในนาม.....
- ☐ ธนาณัติ (ส่งจ่าย ปณ. สนามจันทร์) ในนาม อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000 โทรศัพท์ 0-3426-1021-36 โทรสาร 0-3426-1071
- ☐ โอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ในนาม วารสารสังคมศาสตร์วิจัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม)
ธนาคารกรุงไทย สาขานครปฐม เลขที่บัญชี 701-0-68818-4 พร้อมแฟกซ์หลักฐาน
การโอนเงินและที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสารฯ มาที่ โทรสาร 0-3426-1069

หมายเหตุ เริ่มออกปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2553

